ProARME

Anul V ● Nr. 1 (13) ● ianuarie–aprilie 2013

Revistă trimestrială de cultură militară şi patriotică

www.proarme.ro

pag. 7

Evocare
Mihai Viteazu

pag. 3

ProHISTORIA
Ultima şarjă

pag. 14

Confesiuni
După 30 de ani

Femeile şi armata
pag. 9

Ceea ce suntem contribuie mai mult la fericirea noastră decât ceea ce avem.
Arthur Schopenhauer

Comentariul ediţiei

Pui de lei și maidanezi

de **Zalmo de Gikos**

Deloc, dar absolut deloc nu m-am mirat când am auzit că Sabina (ce nume frumos, pur, latin, românesc!), o puștoaică abia în clasa a IX-a, la Grupul şcolar „Kőrösi Csoma Sándor” din Covasna – grup care poartă numele unui așa-zis „Marco Polo de Transilvania”, fondatorul tibetologiei, originar din satul Chiuruș (Covasna) –, a ajuns protagonista unui episod destul de fierbinte care, citez din presa momentului, a avut ca punct de plecare faptul că „pe 15 martie, împreună cu alţi colegi, a decis să poarte însemnele româneşti pentru că, de Ziua Naţională a României, colegii ei maghiari au purtat însemnele maghiare. Alături de Sabina, mai mulți elevi de la gimnaziu și-au vopsit tricolorul pe față și și-au scris pe mâini «Te iubesc România!», iar în pauza mare, băieții din clasele X–XII au ieșit cu un tricolor mare și l-au fluturat în curte”. Că după aceea a primit pe Facebook mesaje gen – și citățm iarăși din presa momentului, accesibilă pe internet – „Jos Sabina ţigan Elena! Moarte, Sabina Elena! Trăiască Ungaria Mare! Ţinutul Secuiesc – libertate! Ardeal, nu România! România Ţigania!”, aceasta este o altă problemă; ceea ce mi-a atras atenția, totuși, este că nu un bărbat, un tânăr, un adolescent român a ieșit la bătaie, ci o puștoaică, o Ecaterina Teodoroiu variantă contemporană, fapt care nu m-a mirat, repet, fiindcă nu e prima oară când bărbații români, în special cei de aici, din vechiul regat, bagă capul în nisip, ca struții, de parcă problema nu ar fi a lor, ci a lui Decebal, eventual, a lui Badea Cârțan sau cam așa ceva, dar mi-a dat de gândit… Că s-a ajuns aici, adică la faptul că până și elevii de liceu au început să se dueleze la vedere, deocamdată în vorbe și în însemne naționale, iarăși nu mă miră, fiindcă este normal să vină odată și odată scadența indolenței din trecut și îndeosebi de azi când, în loc să demonstrăm că suntem veritabili pui de lei, cum își imagina Ioan Nenițescu, vestitul bard de mai acum un veac și ceva, ne comportăm aidoma unor bieți maidanezi de pripas, cerșind milă și îndurare în propria bătătură, scuzându-ne și pocăindu-ne, de parcă noi am fi veneticii și nu ei, urmașii mercenarilor tocmiți de conții și baronii de odinioară, din Occidentul îmbuibat, și transplantați aici, ca o a doua linie de apărare (prima fiind formată din noi, opincarii valahi din afara arcului carpatic), cu ordin să le protejeze spatele, averile, muierile, „civilizația” etc. În condițiile când peste tot în lume, și mai ales în Balcani, enclavele de felul acesta, odată abandonate, pierdute sau rătăcite de stăpânii lor au fost spulberate cu prima ocazie când statul de drept și-a recăpătat independența, populațiile de strânsură fiind aduse imediat, cu jertfe uneori mari, ce-i drept, la numitorul comun al majorității naționale, când aromânii și românii de peste tot din statele balcanice, din Ucraina mai nou, nu mai zic de cei din Basarabia sovietică au fost desnaționalizați, în speță rusificați, grecizați, sârbizați, bulgarizați ș.a.m.d., cu bâta, contra cost sau prin simple vorbe, prin corupție și teroare, asimilare, diluare demografică etc., când Ungaria până și azi duce o subtilă, dar extrem de eficientă campanie de maghiarizare pe toate fronturile, când pregătește terenul revanșei, noi am făcut și o facem în continuare pe poporul tolerant, civilizat, european vezi Doamne!… Și unde o să ajungem? N-am nici cea mai vagă îndoială că vom ajunge nu cum spera viteazul voievod moldovean Petru Rareș, ci mai rău ca în vremea lui Avram Iancu (revoluționarul din cauza căruia nici la ora de față ungurii naționaliști nu pot dormi în pace), când zeci de mii de români ardeleni, prinși între două focuri, au fost lichidați pentru că tot așa, nu luptaseră când trebuie și împotriva cui trebuie, cu armele care trebuie, încrezându-se în promisiunile otrăvite ale mesagerilor Europei, mai nou și ai Americii, cum că gata, de acum încolo, pururi și în vecii vecilor, mieii vor fi frați cu lupii întru propășirea întregii lumi. Prin urmare, nu mă miră că lucrurile au ajuns până și aici, când pentru însemnele României, pe teritoriul României suverane, chipurile, a ajuns să se bată o puștoaică… În vreme ce strategii de cabinet din București își trag scaunul unii altora de sub fund, în văzul și pe spinarea bietului contribuabil majoritar român, imaginându-și că fac istorie. Și reducând armata la limite suficient de bine calculate încât România să piardă în mod cert și următorul război mondial, care se apropie, se apropie, se apropie… De parcă nu ar fi de ajuns câte am pierdut până azi! Și totuși, într-o haită din ce în ce mai schelălăitoare de maidanezi în curs de inevitabilă europenizare, mondializare, globalizare, internaționalizare etc. se mai naște din când în când, iată, spre stupoarea unora, și câte un pui de leu. Este reconfortant să știu asta.

Foto: *Cătălin Ovreiu*

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică

În colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovişteni

ISSN 2065-9903

Director fondator: Bogdan DIDESCU

Colegiul editorial: George COANDĂ, Mihai STAN, Tudor CRISTEA, Victor PETRESCU

Redacţia: Karola KIM, Marius VASILE, Rheea DELFI (redactori), Cezar PÂRLOG (redactor asociat), Puşa POPA (tehnoredactor), Octavian COVACI (grafică)

Adresa redacţiei:
Editura Bibliotheca, str. Nicolae Radian, KB2/3, municipiul Târgovişte, judeţul Dâmboviţa, cod 130062

E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon: 0727.309.606
Se distribuie gratuit.

Daniela Nane, foto de Marian Moşneagu (2001).

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază.

Ultima șarjă spre nemurire (Prunaru, 1916)

(File din epopeea Regimentului 2 Roșiori)

de preot militar
Iulian Toader

În accepțiunea clasică a cuvântului, șarja presupunea un atac în forță, cu avânt, mai ales călare, cu sabia sau cu lancea. Scopul acesteia era de a da o lovitură puternică adversarului spre a profita de momentul favorabil creat și a-l dezvolta în scopul urmărit. Din cursul de Artă Militară predat la Școala Superioară de Război în anul 1901 (manuscris litografiat), la Secțiunea a 17-a (Despre lupta de cavalerie, subcapitolul Despre șarje, pagina 231), păstrând grafia epocii, am reținut că șarjele se fac în linie, în coloană și în furajori. […] Șarjele în linie sunt întrebuințate întotdauna în contra cavaleriei câte o dată însă ele se întrebuințează în contra infanteriei adverse. Șarja în contra cavaleriei este precedată de diferite manevre, care au de scop de a conduce cavaleria pe flancurile cavaleriei adversare, de a o întoarce sau de a o face să execute mișcări false, în timpul cărora să se poată profita. În nici un cas, o cavalerie nu trebuie să aștepte șarja cavaleriei inamice stînd pe loc, nici să se retragă dupe ce s-a angajat înainte și în fine, nici să întrebuințeze înainte de executarea șarjei armele de foc, cu care este înzestrată. Cu armamentul actual al infanteriei, o șarjă în contra acestei arme așezată în poziție n-are multă probabilitate de reușită; din care causă cavaleria nu trebuie să atace infanteria decât atunci când scopul la care ținteşte este la înălțimea pierderilor pe care le va suferi într-o luptă atât de neegală…

Iar manevrele regale din anii respectivi, când pentru prim dată s-a folosit mitraliera în apărarea pozițiilor infanteriei contra atacurilor de cavalerie, au demonstrat ce se scrisese în tratatul de Artă Militară. În accepțiunea cavaleriștilor, șarja era momentul sublim, cu final necunoscut, dorit și aducător de glorie. În altă ordine de idei, toate cavaleriile omenirii, din toate timpurile și în toate locurile au folosit această manevră militară, deseori cu succes, alteori cu jertfe mari, dintre acestea, în memoria timpurilor persistând șarja cavaleriei franceze conduse de Ney, la 18 iunie 1815 (înfrântă de un banal șanț, neobservat), și nu în ultimul rând șarja de la Balaclava, din 25 octombrie 1854, dată de brigada de cavalerie ușoară britanică sub comanda lordului Raglan și înfrântă de tirul precis al rușilor în rândurile cărora luptau (nu cu voia lor) și trupe din Principatele române. Grandoare și servitute militară, onoare, jertfă și romantism… Cât despre șarja de la râul Ogost, din 8 noiembrie 1877, când Regimentul 2 Roșiori al „tinerei și bravei" armate române a pulverizat coloanele otomane ieșite pe sub nasul ulanilor ruși (și al românilor din Regimentului 1 Roșiori, ce-i drept) din cetatea Rahovei, s-a comentat prea puțin. Ceva mai mult s-a vorbit, să recunoaștem, despre șarjele armatei române din Primul Război Mondial, una dintre acestea, cea de la Robănești, abordând-o și noi în ediția trecută a ProARME-lor. Prezentăm, în cele ce urmează, a doua mare șarjă din acei ani de glorie și jertfă, închinându-ne cu respect, totodată, memoriei celor căzuți atunci pentru ca noi, urmașii lor, să trăim liberi și demni, vrem să credem, într-o Românie cu adevărat independentă.

Este vorba de ultima dintre cele patru șarje de cavalerie date de armata română în Războiul pentru Întregire. Istoricii au consemnat mai multe, și pe bună dreptate, despre episodul Bătăliei de la Neajlov. Însă, înainte de această mare confruntare, pierdută din păcate pentru români, o serie de alte lupte, de mică anvergură, nu mai puțin însă pline de dramatism pentru protagoniști, au făcut ca parte dintre unitățile noastre, aflate în spațiul teleormănean, într-o adevărată criză cu factori multipli, să spargă haosul și să ajungă, în ordine, în liniile românești, ca mai apoi să poată participa la marea înfruntare dinspre final. Meritul lor este acela că, deși bătute, nu au fost nimicite sau luate în prizonierat. Iar la aceasta a contribuit, cum ziceam, și o mână de viteji, bătrâni milițieni sau cavaleriști care, nepregetând să lupte și să piară, și-au pus viața zălog șansei de a lupta a celorlalți.

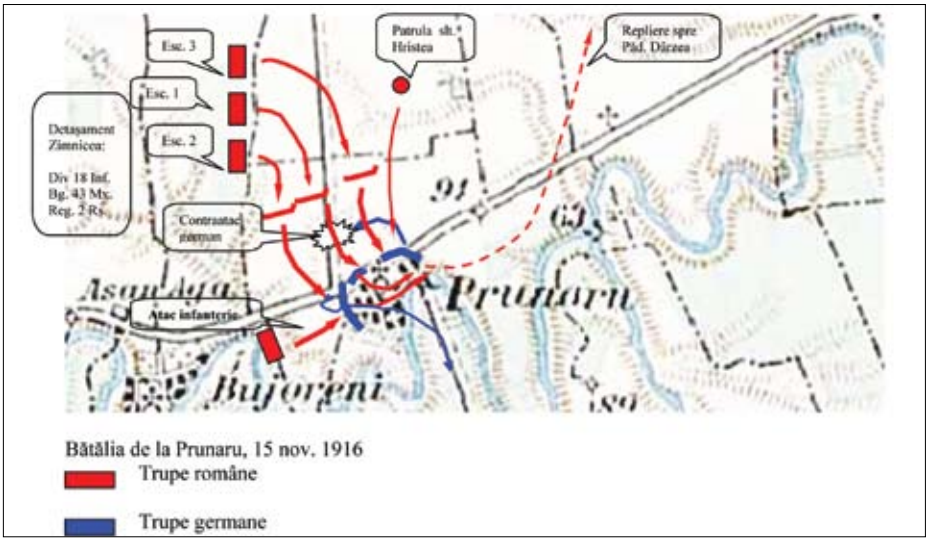

Cavalerie română cu mitralieră *Maxim* (1915)

Situația generală

Pentru armata română, luna octombrie a anului 1916 a fost considerată ca începutul dezastrului pe frontul nostru. Cad, pe rând, pozițiile ocupate de Corpul 1 Armată, de Armata a 2-a în zona Brașov și apoi cele dinspre Câmpulung Muscel, iar elementele Armatei 1 din Oltenia, sub presiunea unor forțe superioare, dar și a amenințării cu încercuirea de către trupele inamice debușate prin Valea Oltului, sunt nevoite să se retragă. Detașamentul Cerna, pus atunci sub comanda colonelului Demetriad, va rămâne de sacrificiu, cu misiunea de a lupta pe linia Dunării și de a nu permite navigarea monitoarelor austriece din amonte, cu probabilitatea de a fi

încercuit și capturat de inamic[1]. Cu toate sforțările Marelui Cartier General român (MCG) de a opri ofensiva trupelor inamice lansate peste Carpați în Oltenia și Muntenia, acesta a dat lovituri puternice, ajungând să atingă, la începutul lui noiembrie, linia Oltului și să ocupe podul de beton de la Stoenești, nedistrus de armata noastră. Peste acesta va trece repede Corpul de cavalerie Schmetow (adus în timp record pe frontul din această zonă grație bunei rețele de căi ferate existente atunci în Transilvania) iar Diviziile 41 Infanterie (germană), 109 Infanterie (germană) 11 Infanterie (bavareză), 6 și 7 Cavalerie (germane) – sub comanda generalului Otto Viktor von Kuhne –, îndreptate spre Potcoava, în ale cărei împrejurimi le vor opune rezistență elementele Diviziei 1 Cavalerie română. Pe fondul acestei mari presiuni asupra rămășițelor Armatei 1 și Armatei 2 Române – retrasă, la rându-i, din munți –, în condițiile în care doar o divizie română, mai exact Detașamentul Zimnicea (Divizia 18 Infanterie, alcătuită din milițieni și întărită cu Brigada 43 mixtă și elemente ale Diviziei 2 Cavalerie) va acționa în zonă, pe 10/23 noiembrie, are loc la Șistov–Zimnicea, trecerea Dunării, pe un pod combinat sistem *Herbert*, de către o importantă grupare inamică (formată din Corpul 52 armată: Diviziile 217 infanterie germană, 26 Infanterie turcă, 1 și 12 Infanterie bulgare, plus încă o divizie mixtă de cavalerie condusă de Rüdiger graf von der Goltz, grup pus sub comanda generalului Robert Kosch). Trecerea – prognozată și de MCG român în acest punct și ale cărei pregătiri fuseseră semnalate și de aviatorii francezi și britanici[2] – fusese posibilă datorită unei bune pregătiri de artilerie pe tot sectorul dintre gura Oltului (Izlaz) și Giurgiu. Drept răspuns, Divizia 18 română (constituită în special din Batalioanele IV ale regimentelor: trupe de milițieni, în vârstă de peste 40 ani), folosea tragerile bateriilor vechi de 53 mm și armele Martiny și Weterley, rămase din Războiul de la 1877–1878, slabe ca putere de foc, dar cu o baionetă formidabilă. Densitatea era de un om la 30 de metri… Și totuși, Divizia 18 Infanterie opune o primă rezistență pe linia Vitănești–Grosul, pe râul Teleorman. În spatele ei, la Prunaru, se vor interpune însă elementele înaintate ale Diviziei 217 Infanterie bavareză și va fi nevoită să se retragă iute. Acțiunea convergentă a armatelor Puterilor Centrale (ajutate și de cvasitotala inacțiune a trupelor ruse de pe frontul românesc) ducea, inevitabil, spre un dezastru al armatei române. Mari goluri între trupele noastre sau inamice predispuneau la acțiuni-surpriză cu rezultate nebănuite. Deci, față în față, în sector, se aflau Grupurile Krafft, Kuhne și Kosch cu resturile Armatei 1 (general Stratilescu) și Grupul Apărării Dunării (general Iancovescu). Unei manevre concentrice pe linii exterioare i se putea opune doar o manevră pe direcții interioare. În aceste condiții, MCG a luat hotărârea de a încredința generalului Constantin Prezan (ale cărui rezultate cu Armata de Nord erau fără echivoc) apărarea ultimei linii dinaintea Capitalei. Pentru aceasta, unitățile noastre trebuiau fie repliate, fie manevrate cu mare precizie și în cel mai scurt timp. În acest plan complex, Divizia 18 trebuia să se retragă în vederea ocupării unei poziții defensive în jurul Bucureștilor. Era întărită cu Brigada 43 mixtă (la comanda căreia era numit provizoriu locotenent-colonelul Ioan Daschievici, titularul fiind bolnav și epuizat) iar siguranța o făcea Regimentul 2 Roșiori (3 escadroane), transferat pe frontul dunărean la începutul lunii octombrie.

Situația specială

Printr-o manevră ofensivă rapidă, Divizia 217 germană trece râul Vedea, la Smârdioasa, și avansează pe direcția N-E, spre a intercepta șoseaua Alexandria–București, ajungând, în seara zilei de 13 noiembrie (s.v.), să ocupe satul Prunaru cu Batalionul 2/ Regimentul (2)9 rezervă Vânători Bavarez (*Oberstleutnant* Anschauer)[3]. Astfel, Detașamentul Zimnicea era amenințat cu încercuirea (spre Alexandria manevra Divizia 26 turcă și Divizia der Goltz) și nimicirea. La câțiva kilometri de Prunaru, ocupa poziții, prin elemente înaintate, Divizia 21, comandată de generalul Lambru. Presat din toate părțile, Detașamentul Zimnicea a cantonat în seara zilei de 14 noiembrie la Drăgănești Vlașca (unde era și punctul de comandă al Diviziei 18), apoi s-a încolonat pe șoseaua ce ducea spre București, pornind și trecând prin Asan-Aga (azi Burdujeni). Condițiile erau grele (ca un făcut, când e război, parcă și vremea este împotriva tuturor, ba foarte frig, ba foarte cald, ba ploi și noroaie mari!…), iar lipsa de aparate de comunicație (telefoane, telegraf sau TFF) făcea ca situația să pară și mai mult învăluită în mister. La toate acestea se adăuga și marea oboseală a oamenilor, dar și a cailor, plus o serie de boli și accidente inerente. La 15 noiembrie (28, stil nou), frigul și ceața se adaugă, la rândul lor, pe lista marilor dușmani ai luptătorilor. Cu Regimentul 2 Roșiori în avangardă, coloana (Brigada 43 mixtă și alte formațiuni: 1 batalion de Infanterie, 1 divizion Artilerie, Batalionul de milițiii Olt, câte o unitate – nivel batalion – din Regimentele 39, 4 Argeș și 20 Infanterie, 2 divizioane de artilerie, 3 plutoane din Regimentele 3 și 7 Roșiori) ajunge, la ora 7.00 dimineața, pe întuneric și ceață groasă, la marginea satului Prunaru, unde este întâmpinată cu foc de mitraliere.

[1] Cum s-a și întâmplat, de fapt, la 26 noiembrie, la Tia Mare (vezi Toma Dumitrescu, *Războiul național – 1916*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999, p. 140).

[2] Constantin Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916/1919*, Vol. 1, Institutul de Arte Grafice România Nouă, București, 1922, p. 403.

[3] *Division of German Army with participate în war*, 1919, lucrare editată de Comandamentul Armatei americane.

Infanteria (batalionul din Regimentul 20 Infanterie sub comanda maiorului Dumitru Stoicescu) ia poziții de luptă pe latura sudică a șoselei, iar artileria se pune în baterie, în spatele infanteriei. Regimentul 2 Roșiori avansează câteva sute de metri spre latura de nord-vest a poziției, la marginea pădurii Scurtu (Pârliți), unde rămâne în așteptare. La câțiva kilometri, pe șosea, la marginea satului Naipu, se aflau elementele înaintate ale Diviziei 21 Infanterie (general Lambru), care se concentrau sub acoperirea Diviziei 18 pentru marea bătălie ce va începe a doua zi. Șeful Operațiunilor Diviziei 21 era maiorul de cavalerie (viitor general) Gheorghe Argeșanu. Ofițer deosebit de capabil, dar adeptul unei respectări stricte a regulamentelor, îngrijorat de evenimentele pe care deja le percepea (bombardamente și atacuri de infanterie) prin ceața groasă, aștepta ordine de la generalul Dimitrie Lambru (aflat la punctul de comandă al generalului Prezan). Telefoanele de campanie, dacă existau, încă nu erau instalate[4] când, la ora 8.00, la marginea dinspre apus a satului Prunaru, încep lupte aprige: infanteriștii atacă viguros și resping inamicul, dar acesta aduce, peste arătură și apa Câlnișteii, dinspre sud, numeroase trupe în ajutor. Satul trece din mână în mână de câteva ori. Artileria noastră își rărește tirul, nemaiavând muniții. La marginea satului, cad eroic, în fruntea subordonaților, maiorul Stoicescu, locotenenții Pană Ion, Tănase, Rădulescu, Dimitriu și Condulescu, seceraţi cu toții de mitralierele dispuse în spatele unei estacade ce închidea ulița principală a satului. O subunitate germană trece șoseaua și, prin ceața groasă, încearcă să învăluie pe la nord dispozitivul românesc. La ora 8.45, generalul Ion Referendaru vine la poziția Regimentului 2 Roșiori și se adresează comandantului acestuia, colonelul Gheorghe Naumescu, cerându-i, ca ultimă soluție, să atace inamicul care se fortificase în sat și, astfel, să deschidă drumul Diviziei: „Nu putem scăpa decât deschizând linia de retragere. Astfel, inamicul va ieși din sat (ieșise deja…) și va căuta să execute o manevră de învăluire. Nu avem informații suficiente despre inamic, nu știm adâncimea dispozitivului de apărare al nemților. Și-apoi, ambuscade pot fi peste tot printre dealurile și văile din zonă. Nu putem scăpa decât dacă vom executa o șarjă. Cu hotărâre și mai ales prin surprindere!”

Colonelul Naumescu, bolnav (era răcit grav de câteva săptămâni), cu febră și cu o operație a cărei rană nu i se închidea din timpul verii, se afla într-o trăsură, neputând sta în șa. Putea fi internat oricând, situația sa medicală chiar obliga la aceasta. Dar, în ceasurile grele pentru regimentul său, venise pe teren, spre a-l însoți și conduce la luptă. În bătălia de la Măgheluș chiar primise ordin de a sta la Poiana Sărată, la cartierul Diviziei, și nu între călărеții săi, dar de data aceasta se afla în mijlocul lor și nu îi va mai părăsi, indiferent de ordinele sau sfaturile primite. Răspunsul către general al acestui colonel fin, intelectual și sportiv deopotrivă, cu o cultură bogată și bun pedagog, a fost scurt: „Domnule general, Regimentul 2 Roșiori vă mulțumește pentru onoarea ce-i faceți de a muri pentru patrie. Fiți sigur că regimentul își va face pe deplin datoria!”[5] Cheamă apoi la sine pe ajutorul său, locotenentul-colonel Emanoil Pop, și îi explică, șoptit, ce avea de făcut. Apoi îi informează și pe comandanții de escadroane și pe ceilalți subordonați. Generalul Referendaru întrevede că, deși bolnav, colonelul va participa la atac și-i solicită să nu facă aceasta. Răspunsul vine firesc: „Locul comandantului este în capul trupei. Nu mi-ar fi rușine să-mi plece la primejdie copiii, iar eu, părintele lor, să stau la o parte? Soarta lor trebuie să fie și a mea. Cinstea aceasta n-o las ajutorului meu”[6]. Era ora 9.00. La ora 9.15, încălecat pe calul său, un frumos armăsar negru, Naumescu vorbește trupei: „A sosit momentul să intervenim în sprijinul diviziei. Va trebui să șarjăm. Vom șarja, dragii mei, cu toate cele trei escadroane ale regimentului (escadronul 4 se afla detașat la altă divizie, *n.a.*). Este modul cel mai drag de manevră și luptă al cavaleriștilor dintotdeauna, deși astăzi este cel mai periculos. Am încredere în voi, în repeziciunea și curajul vostru, al tuturor ostașilor din subordine!”[7]. Apoi, regimentul pornește spre nemurire. Patrula sublocotenentului Hristea Ioan, trimisă să cerceteze spre Letca, se alătură din mers regimentului. Dăm citire, în forma originară a cuvintelor celui care a însemnat, în Jurnalul de Operațiuni – manuscris –, despre acest terifiant moment, pagină de aur și jertfă a istoriei neamului românesc: *La ora 9.15 vine Dl. colonel Naumescu la poziția ocupată de noi, să raportează situațiunea și măsurile luate până atunci. Nu cunoaște nimeni ordinele ce le avea însă ordonă ca regimentul să atace infanteria vrășmașă ce se zicea că eșise din sat (era ceață și nu se vedea). Domnia Sa schimbă direcția regimentului de la Est la Sud-Est și pornim în linie de coloană pe plotoane la intervale mari. Cum regimentul mergea la trap, la un moment dat și fără comandă trupa s-a desfășurat pe un singur rând, înaintând la atac și în galop. La 300 metri de satul Prunari am fost primiți, un foc viu de mitraliere și lovindu-ne de colțul satului, Escadronul II a trecut șoseaua și nu știe nimeni ce a devenit. Escadronul I și două plotoane din Escadr. III, instantaneu, au făcut la stânga împrejur, retrăgându-se într'o vâlcea. Înaintea Escadronului II era Dl colonel Naumescu și maior Gheorghiu ca ofițeri superiori. Înaintea escadroanelor I și III era locot. colonel Pop. Din efectivul de 3 ofițeri superiori, 11 inferiori și 361 trupă, cu 12 cai ofițerești și 361 trupă ce au luat parte la șarjă, au rămas: 1 ofițer superior și 6 inferiori din care 2 răniți, 152 trupă din care 10 oameni răniți și 13 cai (valizi,* n.a.*). Ofițerii dispăruți sunt Dl. colonel Naumescu, maiorul Gheorghiu, căpitanul Vasilescu, locotenenții Budac Al., Eremia Mihai, lt. rezervă Munteanu Petre și sublt. rezervă Alexăndrescu Vintilă. Locotenentul Postelnicescu C. și lt. rezervă Dumitrescu C. au fost răniți. La ora 10.40, grupa ce a scăpat s'a retras în vâlcea de la cota 93 și 78 și cum mulți oameni și cai erau răniți, au intrat în pădurea Dârzea. La ora 11.30, ne-am îndreptat spre Letca-Veche apoi spre Letca Nouă, din ambele sate am fost primiți cu focuri, fiind forțați a ne retrage la pădurea la Ograda. S-a trimis recunoaștere la Ghimpați și la ora 2.35 ne-a adus știrea că în Ghimpați se găsește Divizia 21 și Brigada 5 R. La ora 3.30 am ajuns la Ghimpați, prezentându-ne D-lui colonel Caratașu, comandantul brigadei, unde am intrat sub comanda D-lui general Lambru. Noaptea de 15–16 am petrecut'o în cantonament la Ghimpați.*

Între ora 9.15, când a pornit șarja, și 10.40, când supraviețuitorii au ajuns în pădurea Dârzea, s-au înregistrat momente de un rar dramatism, timpul

[4] General-locotenent (r) Emilian Ionescu, *Pe Neajlov într-o tomnă rece*, Editura Militară, București, 1976, p. 69–71.

[5] Fernande Chirea și Ștefan Dragomir, *Șarja de la Prunaru*, Editura Militară, București, 1986, p. 42–43.

[6] *Ibidem*, p. 57.

[7] Emilian Ionescu, *op. cit.*, p. 74–75.

parcă s-a extins, faptele succedându-se, parcă, în cadre cinematografice, derulate cu încetinitorul. Printre primele comenzi date (și nu multe, roșiorii știau ce aveau de făcut…) de colonelul Naumescu a fost ca fiecare escadron să împingă înainte câte un pluton, spațiul de manevră nepermițând desfășurarea tuturor. Astfel, călărețiii atacau aproape scară la sacră. Nimic nu putea să scape zidului de fier și voință care se prăvălea năprasnic. Astfel că gruparea inamicului care încerca învăluirea a fost lovită prima, cu pieptul cailor sau cu sabia… Între timp, regimentul, la semnalul scurt, de *șarjă!*, a trecul din trap la galop[8]. Însă, un câmp desfundat, de unde sătenii tocmai scoseseră în urmă cu câteva zile sfecla (se întrevedea ocupația, aducătoare de foamete…), a încetinit galopul cailor. Se profilau prin ceață siluetele roșiorilor. Atunci, din toate colțurile satului, au început să tragă mitralierele, multe și bine plasate: în prispa casei de lângă șosea, în turla bisericii, după garduri. Printre primii loviți – călărea în fruntea escadronului care ataca în zona cea mai fierbinte – a fost însuși comandantul[9]. Lovit în piept de un snop de gloanțe și asupră-i lovitura mortală adresată stăpânului), cade bravul colonel. Lângă el descalecă repede trompetul-șef, Zaharia Manolache, care primește ultimul ordin de la superiorul său: să-l lase și să sune mai departe atacul: „Nu te îngriji de mine, dragul meu. Sună șarja, ca să-i îmbărbăteze pe băieți în clipele astea hotărâtoare!” Pentru ultima oară în viața sa, soldatul Manolache pune la buze trompeta și sună comanda, apoi cade și el, lovit de gloanțe, lângă colonel. Dar îndemnul este preluat de trompeții escadroanelor și dus mai departe. Între timp, mitraliorii germani cosesc tot ce mișcă, în special ofițerii, ținte sigure aflate înaintea trupelor. La marginea satului, o mitralieră îl seceră pe locotenentul Budac. Lovit drept în frunte, se prăvălește cu calul mort peste mașina morții ai cărei servanți fug îngroziți. Cad repede aproape toți ofițerii, majoritatea până la intrarea în sat. Comanda o iau repede plutonierii, cad și ei mulți, sunt înlocuiți de sergenți, de caporali... Escadronul 2 lovește estacada care închidea ulița principală a satului și, alături de infanteriști, trece la urmărirea inamicilor pe ulițele satului. Din moara de la marginea au trecut repede prin sabie tot ce au prins, ajungând la marginea satului și lovind dușmanii care fugeau spre iluzorie salvare. S-au întors apoi repede, să nu lipsească din caruselul morții, asemenea camarazilor. Pe ulița bisericii, patrula sublocotenentului Hristea Ionel, alăturată din galop șarjei, luptă. Este lovit sublocotenentul (mai fusese rănit în bătălia de la Măgheluș, dar, oblojit, refuzase spitalul spre a fi în mijlocul camarazilor). Lângă el este grav lovit sergentul său, Alexandru Chițan. Sublocotenentul nu-și va abandona prietenul ci, după ce îi va acorda primul ajutor, îl va lăsa în grija unei sătence. Aceasta, o frumosă vlăsceancă – își va aminti, peste ani, colonelul în rezervă Chițan –, va umbla în lada ei de zestre, va sacrifica albituri, va obloji rănile cu leacuri bătrânești și, cu priceperea pe care o aveau din străfundurile vremurilor femeile neamului românesc, îl va smulge din ghearele morții pe chipeșul sergent. Abia întremat, peste câteva zile, acesta pleacă pe urmele camarazilor săi, încercând să treacă liniile frontului. Epuizat, cade la o margine de drum, unde este găsit de o patrulă germană. Arestat, dus în lagăr,

Valentin Tănase – *Şarjă la 1916.*

cu superbul cal negru mort pe loc (camarad necuvântător care a luat satului, alte mitraliere împrăștiau moartea în lungul ulițelor. Iar roșiorii atacă, atacă și cad, se ridică și luptă pe jos, apărați de trupurile cailor răniți, care primesc lovituri peste lovituri. Cad Stroe Dumitru, Istudor Vasile, Cioară Ion, Barbă Rasă Ion (olteni), Dumitru Mutău, Săcuianu Gheorghe, Eremia Gheorhe (moldoveni), Bercu Circus (evreu) și mulți, mulți alții… Parte din roșiori, care au scăpat cu caii neloviți și care au stat bine în șa, evadează și, cu ajutorul unei doamne din înalta societate bucureșteană, primește *Ausweiss*-ul care-l va duce, nu fără alte peripeții, aproape de linia frontului, pe care o trece alături de alt evadat… Cât pe ce să fie împușcați de santinelele românești (camaradul său chiar este rănit!), ajung în liniile proprii, la camarazii lor, care le făcuseră praznice de pomenire[10].

(Urmare în numărul viitor)

[8] Regulamentul provizoriu de manevră și luptă al cavaleriei, din 1913, la articolul 29, specifica: *lungimea mersurilor este următoarea pe minut: la pas – 100 metri, la trap – 200 metri, la galop – 350 metri și la galopul de atac – 400 metri.*

[9] *Ibidem*, la articolul 12, referitor la comandant, se preciza: *În cavalerie, înrîuirea directă a comandantului asupra trupei sale atinge cel mai înalt grad de valoare, de unde și importanța covârșitoare a personalității lui. Numai un comandant îndrăsneț și încercat călăreț e urmat de către trupa sa fără șovăire și cu toată însuflețirea.*

[10] Memoriile generalului Mircea Tomescu.

Evocare

Mihai Viteazu – 455 de ani de la naștere, 420 de ani de la urcarea pe tronul Munteniei

Campaniile militare ale voievodului împotriva Imperiului Otoman

de **Mihai Dragnea**
www.revistahiperboreea.com

Informațiile prezentate în acest articol au fost extrase din poemele grecești ale cronicarului Stavrinos (1570–1615), cunoscute sub numele de *Povestea preafrumoasă a lui Mihail Voievod, cum domni în Vlahia, cum tăie pe turcii care se aflară acolo, cum săvârşi multe fapte vitejeşti şi pe urmă fu ucis cu pizmă, fără luptă.* Această scriere a fost tradusă în limba română de către Tudor Eliat și tipărită în anul 1837, pe fondul evenimentelor revoluționare din Țările Române.

Voievodul unificator Mihai Viteazu în viziunea pictorului militar contemporan Valentin Tănase.

Cum trecu Mihail la Rusic și porni lupta cu Mustafa Pașa și-l învinse

În grabă și fără zăbavă porunci să pornească, la Rusic să meargă și de loc să nu întârzie. Pornesc atunci de-ndată. Și merseră la Rusic. Dunărea a înghețat, trec ca lupii. Și de-ndată puseră foc târgului. Iar turcii, când îi văzură, începură să tremure ca peștele. Pătrund în oștile lor și le răspândesc. Mai întâi pe serdarul lor îl descăpățânează. Iar domnitorul care venea să ia stăpânirea în Vlahia, scăpă singur de tot, fără însoțitorii săi. Mult rău făcură acelei oști. Rusicul îl jefuiră și-l întoarseră cu susul în jos. Averea le-o luară, pe turcoaice le răpesc. Plâng mamele după copii, iar copiii strigă. Pe unele ungurii le luau, pe altele catanele; pe unele valahii le luau, pe altele darabanii. Mult plânset se făcu în acea zi, iar strigătele se ridicau în sus, în văzduh. Avere luară din belșug, toți se încărcară; sclavi și sclave din belșug, nimica nu lăsară. Turcoaicele cele chipeșe, care fuseseră răsfățate, afară nici nu ieșeau, ci stăteau închise. Atunci să le fi văzut cum ajunseseră: goale de tot, desculțe, tăvălite în nămeți. Pe unele le trag de păr, pe altele de mână; pe nimeni nu vedeai acolo să nu târască vreo turcoaică. După ce arseră Rusicul și le mai și luară averea, se întoarseră în Vlahia, țara lor. Pe dușmani îi izgoniră de fugiră cu mare zor. Turci, evrei tăiară, de se duseră pierzării. Atunci domnitorul porunci să se întoarcă înapoi, peste Dunăre și să nu întârzie. Și se întoarseră voioși și înveseliți, de vreme ce a fost învins dușmanul, iar ei au ajuns câștigați. Dar, până să ajungă în Vlahia, unde îi era scaunul, alte știri îi aduseră niște oameni ai săi.

Cum împăratul porunci să se facă pod peste Dunăre, ca să treacă oștile împotriva lui Mihai

Și chemă pe Sinan Pașa, întâiul vizir. „Repede oști să gătești – zise și-i porunci. Din toată Anatolia să vină beglerbeii, samliii, caramanii și gintiii toți, beglerbeii Rumeliei cu toți vitejii, cu caziii cei buni și lăudați. Ia oști bune, ca să mergi la dușmanul meu, să-l prinzi pe dată pe slujitorul meu. Îl aveam slujitor și-mi era cu credință, iar acum stă asupra mea ca un balaur sălbatic. A prăpădit orașele mele, cetățile și pământul, pe care le-a câștigat moșul meu cu multă trudă. Brăila și Girgevoul mi le-a luat din mâini. Și a trecut la Rusic cu toate cetele sale, și mi-a tăiat oștile și le-a risipit în vânt. Și a jefuit cetățile mele și le-a pustiit. Și a tăiat pe serdarul meu, Mustafa Pașa, care era un om temut, cu inimă tare. Silistra, Varna și Baba și până la Proavtu și Dobrigea și Zagara le-a surpat din temelii. Plevna și Nicopolea, Vrața și Vidinul, pe toate le-a

La última cruzada *este titlul sub care filmul din 1971 al lui Sergiu Nicolaescu, cu actorul Amza Pelea în rolul principal, a fost prezentat în Spania. În Italia se va numi* Michele il bravo*, în Japonia* Gyakusatu gundan *și așa mai departe... Una peste alta, filmul inspirat din epopeea lui Mihai Viteazu rămâne de departe cel mai important din întreaga istorie a cinematografiei române.*

pustiit, nimica nu mai lasă. Hanului, care era de temut, vestit în lume, îi frânse nasul, de fugi rușinat. Și câte oști am trimis ca să se bată cu el, nicicând nu putură să-l învingă. Și mi-a făcut atâta rușine în toate oștile, ceea ce nimeni altul nu mi-a făcut în vreun regat. Mi-a prăpădit pământul, mi-a luat Serbia – ceea ce nu mă așteptam să-mi vină din Vlahia, unde eu l-am făcut domnitor ca să stăpânească, iar el mi s-a făcut dușman și mă amenință. De aceea, du-te repede și intră în Vlahia și jefuiește și robește malele cu copiii lor. Iar pe el prinde-l viu și adu-l legat, ca să mă răzbun pentru tot răul ce mi l-a făcut. Și pune acolo un beglerbei să stăpânească Vlahia, să le facă judecată, să aibe domnia".

Cum Mihai trecu dincolo și arse Nicopolea și Vidinul

Și Mihai ajunse a doua zi, ca un fulger mare ajunse dincolo. Și merse la Nicopole și pornește război. Cetatea o pârjoli, orașul îl jefuiește. Și străbătu la Vidin cu multă semeție. Acolo i se închină toată Bulgaria. Și ieșiră turcii la Vidin, ca să se bată, căci îl păzeau, ca să nu fie jefuit. Iar Mihai merge asupra lor cu voinicii cei vrednici și intrară în mijlocul lor ca leii. Și pe unii îi prinse de vii, pe alții îi ucide. Șase mii erau, nici unul nu scapă. Cetatea o împresură și voia să ia. Pune foc și arde târgul ei în întregime. Luară avere din belșug, toți se încărcară – veșminte și alte lucruri – și nimica nu lăsară. Sclavi și sclave din belșug îi aduceau iarăși domnului Mihai cei care îi luau. Și atunci, se sculă. Trece în Vlahia, cu numeroasele prăzi pe care le aducea din Bulgaria. Și veni la Târgoviște, se așeză în scaunul său, cu ai săi boieri toți, care erau ai săi. Iar turcii se îngroziră și stăteau înspăimântați. Numai cât îi auzeau numele, că erau morți. Și stăteau și se mirau cum să-l îmblânzească și cum să se poarte cu el, ca să nu-l întărâte. Și porunci împăratul, sultanul Mehemet și chemă pe Ibraim Pașa și-i vorbește așa: „Spune-mi, ce o să facem cu acest Mihai? Mi-a prădat țara și o pradă iarăși. Cu ce mijloc să-l prindem? Cum să-l păcălim? Căci să ne batem cu el nu putem. Cetățile ni le-a dărâmat, ținuturile ni le pradă. În Vlahia și în Paradunavon el domnește. Și acum dă-mi un sfat, ce-i de făcut în aceasta? Oare, să trimitem un om, să meargă la el, cu vorbe de pace să-i grăiască și cu plocoane frumoase să i se închine?". Atunci, Ibraim Pașa zice împăratului: „Cum ai poruncit, așa să facem; să nu fie altminteri. O să trimit, Împărate, pe un om de-al meu, care este foarte înțelept și-mi este credincios. Este și un boier care a venit de la Mihai. Să-l trimitem și pe el să meargă iarăși. Să meargă amândoi cu scrisorile noastre, să ia și plocoane din vistieria noastră. Să-l rugăm să lase mânia. Și să domnească peste Vlahia și toată Erdelia. Căci el a prins cutezanță. Altfel, nu se îmblânzește. Și, cu cât mai mult îl supărăm, cu atât mai rău se întărâtă".

Stavrinos, fost vistiernic la curtea din Târgoviște și slujitor credincios al lui Mihai Viteazu (1558–1601), îl va influența prin scrierile sale pe un alt grec, numit Gheorghe Palamed. Acesta va compune în 1607 un alt poem epopeic despre domnitorul valah, intitulat *Istoria cuprinzând toate faptele, vitejiile și războaiele strălucitului Mihai vodă*. Textul prezintă o serie de elogii „divine" la adresa lui Mihai Viteazu: *„Te invoc, Minervo, fiică a marelui Jupiter, să mă inspiri, spre a putea povesti acum acel vestit război al faimosului Mihai, nenumărate ucideri, războiul cel mare, iar Turciei și altor multor țări distrugere; război care a nutrit fiarele, făcând ca trupurile turcești să fie o hrană pentru păsările răpitoare și pentru câini..."*

N. red.: Dar câți, oare, nu au scris despre faptele de arme ale viteazului voievod român atunci, în anii lui de glorie? Ca după aceea, pentru circa două secole, să fie „uitat" cu bună știință, scos din „istoria" oficială a românilor asupriți ca nu cumva să le vină vreo idee. Niciodată însă renegat cu adevărat de românul de rând, redescoperit de generația lui Nicolae Bălcescu, Unificatorul de acum patru veacuri rămâne simbolul și exemplul suprem pentru

Lupta de la Târgoviște, octombrie 1595, stampă de epocă

românii de pretutindeni în marșul lor către împlinirea destinului unui neam răsărit nu întâmplător aici, la gurile Dunării și pe Carpați, în inima lumii. De aceea, cu atât mai mult am ținut să-l evocăm și noi aici, după puterile noastre, în aceste file de cronică, acum, ca o datorie dintre cele mai sfinte, la împlinirea a 455 de ani de la naștere, plecându-ne capul cu smerenie în fața jertfei lui.

Bibliografie

Cartea cronicilor (texte antologate și comentate de Elvira Sorohan), Editura Junimea, Iași, 1986, p. 80–81, 83–84, 92–93, 122–125.

Femeile și armata

O posibilă filă la istoria militară a României

Au fost între atâtea altele, multe dintre ele, ne imaginăm, anonime, legendara Maria Putoianca, mai apoi Ana Ipătescu și, în fine, celebra Ecaterina Tedodoroiu… Iar în Al Doilea Război Mondial au fost actrițele și cântărețele din ansamblurile artistice, un veritabil pluton (am văzut o fotografie cu ele în uniformă militară, în gară, așteptând să plece pe front), infirmierele și șoferițele de pe ambulanțele Crucii Roșii, dar mai ales faimoasele aviatoare din Escadrila Albă, inclusiv campioana mondială la saltul cu parașuta Smaranda Brăescu. Și cu toate că, din perspectiva noastră n-ar merita nici pe departe, tot femei-soldat au fost și Ecaterina Borilă (viitoarea cuscră a lui Nicolae Ceaușescu) și Vanda Nicolschi, din Secția de Educație, cultură și propagandă a diviziei de trădători „Tudor Vladimirescu”, cea ajunsă în România în colbul armatei lui Stalin, în vara lui 1944… Femeile pilot de pe elicopter de mai apoi, stewardesele și nu în ultimul rând locotenentele ieșite la șase luni, ca de la incubator, pentru instruirea studentelor… Povestea adevărată însă a femeilor în uniformă militară din Armata României se va scrie o dată cu înregistrarea raportului „secret” nr. M. 05531 din 7 septembrie 1982 înaintat de către ministrul apărării naționale de la acea oră, generalul-locotenent Constantin Olteanu, către Nicolae Ceaușescu, raport întocmit, se putea altfel?, pe baza „indicațiilor” acestuia din urmă, prin care propunea efectiv ca începând cu anul școlar 1983, deci acum exact trei decenii, să demareze procesul de formare a „ofițerilor femei” în școli și pe baza unor programe de instrucție aproximativ identice cu acelea impuse pentru ofițerii… bărbați. Prezentăm în cele ce urmează respectivul document, pe cât de scurt pe atât de cuprinzător, cu mențiunea că acesta ne-a fost pus la dispoziție cu ani în urmă, în xerocopie, de chiar generalul Constantin Olteanu însă, din motive discutabile (între altele doream să dedicăm un număr de revistă special și exclusiv ofițerilor femei), nu l-am putut exploata atunci, pierzându-și între timp caracterul inedit. De altfel, nici azi, datorită unor evenimente derulate în contratimpul planurilor noastre de documentare, nu am reușit să pregătim un dosar pe măsura anvergurii acestui generos subiect. Cu atât mai mult cu cât munca depusă aici este în afara cadrului profesional, ceea ce ne ține în priză fiind exclusiv entuziasmul și dragostea pentru o meserie pe care am îmbrățișat-o de la vârsta de 14 ani. Cu speranța că vom fi înțeleși, alegând să publicăm pur și simplu, fără nici o altă sursă complementară acest material, exceptând cele două-trei ilustrații adecvate din colecția revistei, desigur, îi mulțumim cordial domnului general Olteanu pentru subiectul servit cu atâta amabilitate atunci, aproape că demult, pe vremea când lucram la o cu totul altă publicație. Nu în ultimul rând, îi mulțumim actriței Daniela Nane pentru că ne-a oferit posibilitatea, cu gentileța care o caracterizează, să ilustrăm prima copertă cu un portret care-i aparține, realizat de un camarad în urmă cu ceva ani, pe când lua parte la periplul cultural internațional „Odiseea 2001”. Este, pentru modesta noastră revistă, o mare onoare. (D.G.)

Un pluton din primele promoții de femei ofițer din armata română (studii de trei ani), arma Intendență, la jumătatea anilor ’80, pe platoul școlii militare de ofițeri activi din Sibiu.

Tovarăşului
NICOLAE CEAUŞESCU,
SECRETAR GENERAL AL
PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN,
PREŞEDINTELE REPUBLICII
SOCIALISTE ROMÂNIA

<u>Pe baza indicaţiilor Dumneavoastră</u>, <u>am analizat posibilitatea de extindere a domeniilor în care pot fi folosite cadrele militare femei şi vă prezint următoarele concluzii şi propuneri</u>:

1. În armată sînt, în prezent, 528 ofiţeri şi 65 subofiţeri femei. Din aceştia, 506 ofiţeri sînt încadraţi în funcţii de comandanţi plutoane şi 65 subofiţeri ca plutonieri de administraţia la catedrele de pregătire militară a studentelor, 18 ofiţeri fac parte din statele majore ale gărzilor patriotice, ocupîndu-se de instruirea subunităţilor de gărzi patriotice femei, 3 ofiţeri sînt comandanţi plutoane la subunităţile şcoală care pregătesc cadre militare medico-sanitare femei, iar un ofiţer este încadrat la un centru militar judeţean.

Ofiţerii femei şi-au completat studiile la nivelul şcolilor militare de ofiţeri activi şi au acumulat experienţă în pregătirea militară a subunităţilor, obţinînd rezultate bune şi foarte bune în funcţiile pe care le îndeplinesc.

În vederea încadrării în alte funcţii, precum şi a promovării lor, începînd cu anul 1983 ofiţerii femei îşi vor perfecţiona pregătirea prin diferite cursuri cu scoatere de la locul de muncă, urmînd ca cei mai buni să fie numiţi comandanţi de companii și lectori la catedrele de pregătire militară a studentelor sau în alte compartimente din armată, iar ulterior cei care obţin

rezultate foarte bune în activitate şi au perspective de a ocupa funcţii superioare să poată urma cursurile Academiei militare.

Începînd din anul 1980, aproximativ o treime din studenţii admişi la Facultatea de medicină militară sînt fete – în prezent urmează cursurile 100 studente –, iar din acest an, 25 din cele 50 de locuri de la şcoala de subofiţeri sanitari sînt repartizate fetelor.

2. În afara funcţiilor din catedrele de pregătire militară a studentelor, statele majore ale gărzilor patriotice, de ofiţeri medici şi subofiţeri sanitari, cadrele militare femei ar putea să-şi desfăşoare activitatea în armată în specialităţile intendenţă, finanţe şi în alte compartimente din domeniul serviciilor. În aceste specialităţi pot fi încadrate cu femei aproximativ 700 funcţii de ofiţeri, 130 de maiştri militari şi 800 de subofiţeri.

Pentru formarea acestor cadre, propun următoarele:

– pregătirea să înceapă din anul 1983, în actualele şcoli militare, în subunităţi aparte. În acest scop, Ministerul Apărării Naţionale va lua măsuri pentru realizarea dotării corespunzătoare la spaţiile de cazare şi pentru confecţionarea echipamentului necesar;

– selecţionarea candidatelor, durata şcolarizării, acordarea gradelor, înaintarea în grad şi perfecţionarea pregătirii cadrelor militare femei să se facă, în principiu, în condiţiile stabilite pentru bărbaţi, cu menţiunea că la intrarea în şcoli fetele să aibă vîrsta de maximum 23 ani şi să nu fie căsătorite.

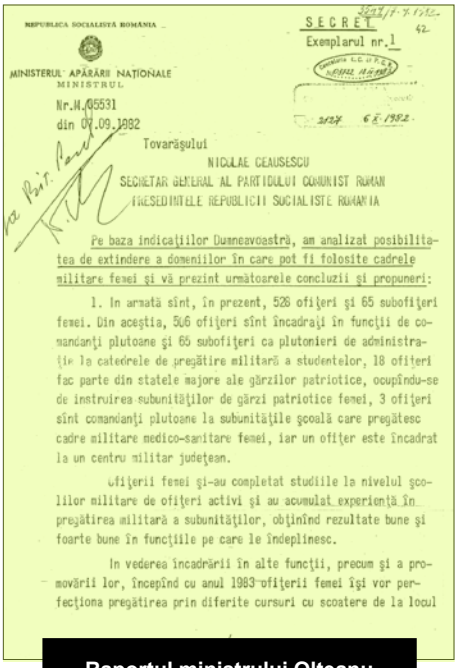
Pe baza experienţei acumulate în pregătirea ofiţerilor femei şi a rezultatelor obţinute în muncă de acestea, vom prezenta propuneri privind pregătirea cadrelor femei şi pentru alte domenii şi specialităţi din armată.

Pregătirea acestora se va realiza în limita necesarului de cadre aprobat şi fără suplimentarea fondurilor prevăzute în bugetul Ministerului Apărării Naţionale.

MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE
General-locotenent
Constantin Olteanu

N. Ceaușescu și ministrul C. Olteanu (plan secund, parțial mascat), vizitând o unitate de aviație, pe la începutul anilor '80.

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
MINISTRUL

SECRET
Exemplarul nr.1

Nr.N.05531
din 07.09.1982

Tovarășului
NICOLAE CEAUSESCU
SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Pe baza indicațiilor Dumneavoastră, am analizat posibilitatea de extindere a domeniilor în care pot fi folosite cadrele militare femei și vă prezint următoarele concluzii și propuneri:

1. In armată sînt, în prezent, 528 ofițeri și 65 subofițeri femei. Din aceștia, 506 ofițeri sînt încadrați în funcții de comandanți plutoane și 65 subofițeri ca plutonieri de administrație la catedrele de pregătire militară a studentelor, 18 ofițeri fac parte din statele majore ale gărzilor patriotice, ocupîndu-se de instruirea subunităților de gărzi patriotice femei, 3 ofițeri sînt comandanți plutoane la subunitățile școală care pregătesc cadre militare medico-sanitare femei, iar un ofițer este încadrat la un centru militar județean.

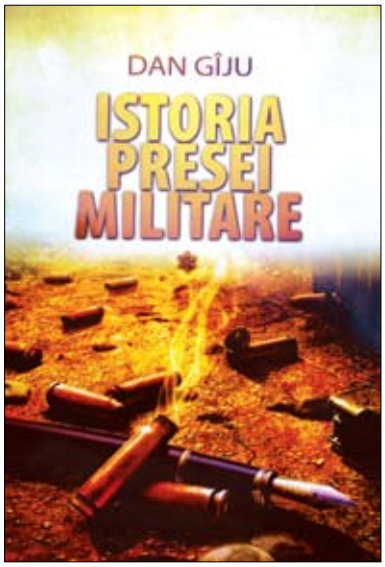
Ofițerii femei și-au completat studiile la nivelul școlilor militare de ofițeri activi și au acumulat experiență în pregătirea militară a subunităților, obținînd rezultate bune și foarte bune în funcțiile pe care le îndeplinesc.

In vederea încadrării în alte funcții, precum și a promovării lor, începînd cu anul 1983 ofițerii femei își vor perfecționa pregătirea prin diferite cursuri cu scoatere de la locul

Raportul ministrului Olteanu către Ceaușescu, referitor la școlarizarea „ofițerilor femei", facsimil.

Semnal

Dan Gîju, *Istoria presei militare de la Cezar la Ceaușescu. Armata. Presa scrisă*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012, format 17x24 cm, 758 de pagini, cu ilustrații. Acest prim volum, din colecția *Historia* a Editurii Bibliotheca, acoperă nu mai puțin de două milenii de comunicare prin presă, îndeosebi militară, de la primul ziar citit de soldații romani, în vremea generalului Cezar, și până azi, când o nouă eră, după cea a hârtiei, tot mai provocatoare pe zi ce trece, conferă o dimensiune fără egal și așa deja fascinantului imperiu al mass-mediei per ansamblu, implicit al celei militare. Lucrarea – care se parcurge, de altminteri, aidoma unui roman – este foarte bogată în informații și ilustrații, constituind, practic, prin valențele enciclopedice, un instrument de cunoaștere și de lucru absolut indispensabil pentru orice elev, student sau profesor interesat nu atât de tainele, cât de rostul mijloacelor media pe timp de pace, dar mai ales la război, atât pe frontul deschis, la vedere, cât și pe acela din umbră; o carte utilă pentru oricine este curios să afle mai mult despre istoria României moderne așa cum răzbate ea din publicistica militară – dar nu numai – a vremii, toate acestea surprinse din perspectivă realmente universală; o analiză comparativă cu presa specifică și cu fenomenul media, în genere, din cele mai puternice armate ale lumii, impunându-se de la sine. Propunând o inedită clasificare a presei românești, aducând în prim-plan ziariști cândva celebri, câteva publicații efectiv periculoase pentru potentații vremii la un moment dat, păstrate până mai ieri la fondul special sau chiar neștiute, întâmplări și subiecte de presă peste care demult se așternuse colbul uitării, unele interpretate în mod vădit fals, din perspectivă favorabilă comunismului, scriind mai degrabă din entuziasm și în timpul așa-zis liber, pe parcursul a circa zece ani, răstimp în care a întâlnit camarazi adevărați, plini de solicitudine și onești, care i-au înțeles ideea și l-au ajutat benevol în conturarea demersului său, dar și caractere infame care, în funcție de poziția ierarhică, i-au creat tot felul de șicane – de la încondeierea tendențioasă în caracterizările de serviciu, până la confiscarea laptopului și mutarea intempestivă (de două ori în doi ani la rând în două instituții publice diferite, reducându-i posibilitățile de documentare) –, Dan Gîju ne oferă, de fapt, o altfel de istorie a lumii, una abordată din perspectivă pur jurnalistică, o carte mare la propriu și la figurat, unică în felul ei, niciodată abordată în România și, din câte cunoaștem, cel puțin prin prisma anvergurii spațio-temporale, nici în altă parte. Vă invităm să citiți acest prim volum de istorie a presei militare scrise care include peste 1.000 de ilustrații, mai mult de 1.500 de publicații românești și străine, precum și un indice de circa 4.500 de nume, de la împărați și regi, generali, scriitori în uniformă și reporteri de război faimoși, până la anonimi condeieri, fotografi, linotipiști și zețari din redacțiile și tipografiile militare. Puteți comanda această carte în scris, la adresa revistei noastre (vezi caseta redacției, pagina 2) din Târgoviște (care este și sediul Editurii Bibliotheca) ori prin e-mail: **biblioth@gmail.com**. Pentru informații suplimentare, inclusiv prețul cărții, accesați site-ul **www.bibliotheca.ro** sau sunați la numărul de telefon **0245.212241**.

Pușa Popa

Poză de familie (I)

de **Iulian Moreanu**[1]

– Pluton, drepţi! Înapoi, în repaus, rupeţi rândurile – marş!

Ne întoarcem alene şi jenându-ne reciproc la stânga-mprejur, batem trei anemici paşi de defilare sub care foşneşte iarba arsă şi apoi luăm repaus de voie, aşezându-ne fiecare unde găsim de cuviinţă.

– Zece minute, pauză de-o ţigară! îl auzim în spate pe locotenentul-major, comandantul plutonului.

Aiurea, aşa a zis de multe ori, şi mai ales de trei săptămâni încoace, de când s-a întors din cele zece zile de concediu petrecute pe litoral, parcă mai plictisit şi mai sictirit ca niciodată, de zici că i s-a urcat civilia la cap; ne scoate pe poartă în pas de defilare, de multe ori chiar cu masca pe figură (ce supărat şi tare strigă el: „Gaze!" – când trecem pe sub fereastra comandantului unităţii, bănuindu-l pe acesta pitit în spatele perdelei fluturând uşor în bătaia unui vânt ameţit şi el de căldură) şi, după ce facem o jumătate de oră de instrucţie lejeră pe Dealul Mănăstirii, ne dă „zece minute pauză" care ţin până la ora întoarcerii. Se aprind ţigări. Câţiva, mai practici, îşi dau jos cămăşile, le aşează pe iarbă şi se tolănesc pe ele lăsându-se arşi de soarele ăsta zăpăcitor de mijloc de iulie. Panaitescu, cel mai mâncăcios dintre noi, se plasează strategic lângă ovalul cu gustări, pe care veselarul îl păzeşte ca pe ochii din cap, în aşteptarea orei zece, când îl va descoperi şi ne va oferi gustarea. Balint şi Csabo se retrag lângă o tufă de mure uscată şi vorbesc în şoaptă pe ungureşte. Grădinaru se descalţă ceva mai încolo şi îşi oblojeşte băşicile din tălpi cu praf de talc parfumat, pentru bebeluşi, pe care i l-a trimis nevastă-sa. La 24 de ani deja are cu aceasta trei copii, ultimul născându-i-se cu doar o săptămână înainte de a veni aici. Geza îşi scoate carneţelul în care se-apucă să înşire versuri cu un scris hieroglific, înţeles doar de el (are un volum sub tipar la Editura Kriterion – ne-a arătat şi contractul – şi speră ca până la terminarea stagiului să-i apară cartea din care să ne ofere câte un exemplar în amintirea celor şase luni de armată petrecute împreună). Bob şi Petrişor (zici că sunt Pat şi Pataşon) au dat iar în mintea copiilor şi joacă „friptea", de parcă nu ar fi profesori de matematică – mă întreb ce-ar zice elevii lor dacă prin cine ştie ce minune i-ar putea vedea în aceste clipe. Stepan, un tip imberb şi iute-argăţos, se apucă să exerseze cu încăpăţânare demontatul şi montatul armei cu ochii închişi, cum a văzut el prin filme; încă nu a reuşit, motiv pentru care e din ce în ce mai nervos, cu fiecare zi care trece. Ceilalţi elevi din pluton se strâng în jurul lui Gorun şi îi ascultă fascinaţi impresiile din călătoriile făcute în multele ţări pe care le-a vizitat. Gorun este în viaţa civilă tenor la Opera din Cluj-Napoca şi e plecat cam nouă luni pe an în turnee, cu contract, în străinătate. De altfel, din acest motiv s-a şi prezentat la unitate cu o întârziere de două săptămâni – când a intrat liniştit pe poartă, având în mână o geantă de umăr ce părea mai degrabă goală. Tipul, care se apropia de treizeci de ani, simpatic, pletos şi îmbrăcat într-un costum de blugi, numai zâmbet, mic de statură, grăsuţ şi roşu în obraji, a fost întâmpinat de ofiţerul de serviciu pe şcoală, care trecuse pe acolo ca să inspecteze corpul de gardă, şi la întrebarea sa, pe cine caută, a zis că pe nimeni şi că a venit să-şi satisfacă serviciul militar. După un moment de uluială sinceră, ofiţerul l-a întrebat a glumă: „Păi bine, băi, băiete, acuma se vine? Până azi unde ai fost?" şi, convins că îşi putea permite continuarea glumei, adăugă: „în Patagonia?" „Nu, în RFG!" a răspuns serios tipul. Ofiţerul a făcut ochii mari, dintr-o dată supărat, ce făcea individul ăsta, îl lua la mişto? „la stai aşa… Adică, ia fii atent, că aici suntem într-o unitate militară… fii atent la ce zici, că..." „Şi ce ar trebui să zic, dacă eu vin din RFG?… se miră nou-venitul. De fapt, am sosit aseară, şi m-am grăbit să mă prezint, ştiu că am întârziat, dar, asta a fost… nu e aici unitatea zero, nu ştiu cât?..." şi scoase din buzunarul cămăşii un ordin de încorporare. Ofiţerul i-a smuls hârtia din mână, a citit-o, şi nu-i venea să-şi creadă ochilor. Aşa era, acolo scria clar că tovarăşul… trebuia să se prezinte în unitatea respectivă la data de… A simţit că-l ia cu ameţeală – de ce trebuia să i se întâmple tocmai lui aşa ceva? De ce chiar în timpul serviciului său să vină cineva direct din RFG? Din câte ştia, nu scria nicăieri cum se procedează în astfel de situaţii. Dacă, dar chiar şi aşa, prin absurd gândind, ar fi zis că vine dintr-o ţară membră a Tratatului de la Varşovia, mai treacă-meargă, dar din una din NATO? S-a dus la un trupete şi i-a ordonat discret să-l păzească regulamentar, iar el s-a repezit să raporteze „incidentul" la Comandant. Acesta cică l-ar fi întrebat dacă a mers vreodată la Operă, însă nu a fost curios să audă şi răspunsul şi i-a ordonat să se întoarcă şi să-i ceară scuze „suspectului", în caz că s-a purtat necuviincios cu el, pentru că acesta nu e altcineva decât marele tenor Eduard Gorun de la Opera de Stat din Cluj-Napoca. Nu se ştie dacă tenorul şi comandantul se cunoşteau, cert e însă că cei doi s-au întreţinut vreo două ore, cu cafele şi coniac, după care ofiţerul de serviciu a fost însărcinat să se ocupe de echiparea proaspătului elev şi apoi de prezentarea sa viitorilor colegi de pluton. Fire veselă şi prietenoasă, Gorun are şi un dar aparte de a povesti, făcând acest lucru astfel încât te şi vezi străbătând locurile despre care vorbeşte. Cel mai interesat de numeroasele sale preumblări prin lumea largă este chiar comandantul de pluton care, după ce în prima zi ne spusese în treacăt ce văzuse el anul trecut în RDG, într-o excursie făcută cu ONT-ul, şi cu aprobare *direct de la Bucureşti*, acum nu mai are grai şi pune tot felul de întrebări la care primeşte întotdeauna lămuriri cuviincioase şi pline de amănunte. Din câte ne-a povestit, dacă le-ar fi aşternut pe hârtie, Gorun ar fi putut scoate o carte de călătorii. Astăzi, Gorun povesteşte iar cam cum stau lucrurile prin Japonia şi insistă asupra locului acela din Hiroshima păstrat exact aşa cum rămăsese după ce bomba aia nenorocită făcuse cunoscutele ravagii. Trece apoi la descrierea unor oraşe şi monumente din Austria şi garantează (a câta oară?), sub cuvânt de onoare, întrucât pentru toţi aşa ceva este inimaginabil, cum că la staţiile de benzină ţi se face un plin gratis după ce ai alimentat de zece ori (lucru verificabil printr-un fel de cartelă).

---

[1] **Iulian Moreanu**, pe numele real **Gheorghe Ciocodeică** (n. 1953, Moreni, Dâmbovița), este absolvent al Facultății de Sociologie din București, promoția 1977, membru al Societății Scriitorilor Târgovișteni. A debutat în volum cu *Ruleta mincinoasă* (2007), proză scurtă, relativ recent apărându-i *Cerbul însetat* (2012), tot proză scurtă, din care face parte și povestirea de față. Scrie cu dezinvoltură și meșteșug, ca un profesionist și, ceea ce ne-a atras atenția în mod deosebit, fapt pentru care i-am și solicitat să ne pună la dispoziție povestirea aceasta, atunci când face referire la armată, la ofițerii de profesie, rămâne în limitele bunului simț pe care ar trebui să-l aibă orice scriitor român care a purtat cândva o armă reală, care a depus un jurământ militar și, indiferent dacă i-a plăcut sau nu haina militară, este conștient de importanța fundamentală a unei forțe naționale de apărare în angrenajul unui stat, în destinul unui popor, în fond, care susține că este liber și independent.

O chestie de încurajare a fidelităţii clientelei despre care noi nu aveam de unde şti. Ceva mai încolo, tolănit într-un locaş individual de tragere cine ştie când făcut şi având ochii acoperiţi cu boneta, Cosmin Moraru îşi trece cu eleganţă degetele pe claviatura unui pian invizibil interpretând cine ştie ce lucrare. Moraru este a doua celebritate a plutonului nostru; are şi el tot în jur de treizeci de ani şi a făcut două facultăţi, studiind pianul şi apoi dirijoratul. Este dirijor la Filarmonica din Târgu-Mureş, iar Eduard i se adresează în particular doar cu apelativul „maestre”. Este un munte de om şi, datorită lui şi a tenorului, am obţinut locul I la concursul de cântece ostăşeşti „Trec plutoanele cântând!” Cosmin s-a ocupat de aranjarea noastră pe voci, iar pe Eduard a căzut desigur greul cântatului. Dirijorul e un taciturn, dar vorbeşte prietenos de câte ori i te adresezi şi este foarte amabil în tot ce face şi zice, deşi nu caută deloc de vorbă. În rest, se află permanent la intersecţia a două realităţi: una a muzicii şi una a unităţii militare în care îşi îndeplineşte toate îndatoririle (inclusiv pe cea de comandant de grupă şi purtător de AG-7), în mod exemplar şi fără nici o fiţă sau moft. Cam la două luni după încorporare, în timp ce eram la instrucţie pe platou, a sosit un curier trimis de Comandantul şcolii, care a ordonat să fie învoit o oră pentru că îl căutau colegii săi de la Filarmonică. Aceştia plecau într-un turneu în Italia şi trecuseră pe acolo ca să-şi ia la revedere de la maestru. Se aliniaseră lângă autobuzul cu care călătoreau şi aveau, fiecare, câte o floare în mână. Cred că eu dacă aş fi fost în locul său, aş fi plâns; el în schimb a luat situaţia ca atare, i-a pupat pe toţi, le-a urat succes şi să revină sănătoşi acasă, apoi s-a întors la programul plutonului, cu aerul că venea de la infirmerie, cu durerea de cap pe cale de a-i trece, după ce luase o pastilă lecuitoare. Florile le dăruise, după plecarea autobuzului, primei femei cu care se întâlnise la întoarcere şi aceasta se nimerise să fie una dintre bucătărese, cea mai bătrână şi mai urâtă dintre ele.

Florescu se apropie de mine, mă ia pe după gât şi mă extrage din grupul strâns în jurul lui Gorun:

– Hai, bătrâne, să mai dormim olecuţă!

Căutăm un locaş ca acela în care s-a aşezat dirijorul, ceva mai lărguţ, însă, şi ne aşezăm cu picioarele pe marginea lui. Florescu este profesor de limba română în Turceni (unde este şi secretar UTC pe localitate) şi e un somnoros incurabil. Doarme unde şi cât poate: în timpul orelor de studiu, cu capul aşezat pe câteva regulamente puse unele peste altele, pe post de pernă; la filmele cu caracter tactic; la telejurnalul de seară pe care trebuie să-l urmărim în mod obligatoriu; şi chiar în post, când ne vine rândul de gardă. De la înviorarea de dimineaţă (pe care datorită funcţiei sunt nevoit s-o conduc) se sustrage sistematic, inclusiv cu complicitatea mea, refugiindu-se la closet, unde doarme pe vine, iar duminica nu se dă jos din pat decât pentru a merge la masă; programul fiind în acea zi „de voie”, se întoarce în dormitor şi se culcă la loc până la prânz, când iar se dă jos ca să meargă la masă şi iar somn, până seara. Înainte de a se da stingerea, deja sforăie.

Ne desfacem centurile şi fumăm tăcuţi o ţigară. Avem amândoi acelaşi grad – elev caporal, eu ca locţiitor de comandant de pluton (pe motiv de doi ani de liceu militar), iar el pe criterii politice; după ce i s-a consultat dosarul şi s-a aflat că în viaţa civilă este secretar UTC *la nivel de oraş* – că aşa, la paliere mai mici, atelier, IAS, şcoală etc. erau mai mulţi –, a şi fost propus pentru această funcţie la nivel de companie, ba mai face parte „de drept” şi din B.O.B. În plus, a primit automat şi cele două trese de lână ale gradului de caporal. Oltean pietros şi cu ochi albaştri, veşnic roşu în obraji, este de-o seriozitate uluitoare când se află în prezidiu, la şedinţele de partid, se uită prin nişte hârtii şi scrie într-un caiet de zici că cine ştie unde trebuie să se ducă după aceea şi să prezinte concluziile „rezultate”. Nu a luat însă niciodată cuvântul – decât în adunările UTC pe care trebuie oricum să le conducă. Dar şi atunci face ce face, anunţă ordinea de zi şi pasează conducerea şedinţei altcuiva din prezidiu. Într-o zi l-am întrebat ce tot scrie în caiet la şedinţele de partid (noi participând şi la unele şi la altele) şi mi-a zis că nimic, se prefăcea doar că notează în timp ce înşira de fapt cuvinte fără sens, doar ca să pară ocupat şi să fie lăsat în pace. De altfel, nici în oraşul său, mi-a mărturisit, nu prea dădea pe-afară, dar ştia să pară a coordona, iniţia, propune şi toate celelalte care să-l recomande ca un secretar foarte activ, care, în realitate, făcea mereu totul prin intermediul altora. Ţintea către o funcţie mai mare şi nu-i trecuse supărarea decât după vreo trei luni de la încorporare pentru că ratase cu câteva zile o plenară la care avea toate şansele să fie promovat la judeţ. Avea un dar formidabil de a se fofila de la mai toate acţiunile, inclusiv de la a face, de pildă, vaccinurile de la început contra a nu ştiu ce. Mă împrietenisem cu el din prima zi şi, când ne-au dus la infirmerie ca să ne vaccineze, mi-a zis că el nu face aşa ceva. Eram încolonaţi toţi, cu braţul stâng dezgolit şi mi-a zis să fiu atent. În clipa în care am întors capul într-o parte a dispărut de lângă mine, l-am căutat din priviri şi nu l-am mai văzut, parcă intrase în pământ. Când ajung la locul supliciului – pe cine văd că ne mânjea cu iod pe locul unde, următorul individ, un felcer cu o faţă de măcelar ne înfigea indiferent acul seringii pe care nu ştiu dacă-l schimba de la o doză la alta? Pe Florescu, care se făcu a nu mă cunoaşte, şi chiar ne grăbea: „hai, mai repede, mai repede, că nu avem timp să stăm aici până la miezul nopţii!” Cum ajunsese în locul acela şi făcând un lucru cu care evident că nu avea nici o legătură, nu am aflat şi nici nu mi-a spus. A zis doar că dacă ştii să te descurci, poţi să faci orice.

Lunganul de Bob se apropie şi ne cere o ţigară; îi oferă Florescu una dintr-o tabacheră gălbuie, în care ţine doar ţigări fără filtru pe care le oferă doritorilor, pentru că el fumează, nu-mi dau seama de ce, pentru că nu mi se par prea grozave, doar ţigări albaneze,

FOTOTECA ProARME

Teriştii Şcolii militare de ofiţeri de rezervă, arma geniu, Bucureşti, promoţia 1975. Fotografia provine din arhiva personală a sublocotenentului (r) Aurel Stănculea (al cincilea, rândul al doilea).

„Arberia” sau „DS”. Cred că i-a înroşit iar palmele lui Petrişor şi, nemaiavând ce face, ar vrea să stea de vorbă cu noi, dar Florescu îi dă de înţeles că vrea să tragă un pui se somn, aşa că se îndreaptă mergând cocoşat spre Ţicu, lingăul plutonului, profesor de română în civilie, dar şi director de şcoală generală în nu ştiu ce comună din nu ştiu ce judeţ. Ţicu deja a reuşit să-şi atragă antipatia tuturor (unii îl dispreţuiesc de-a binelea şi pe faţă, fără ca asta să-l deranjeze defel) pentru linguşeala şi servilismul de care dă dovadă pe lângă comandantul de pluton ce pare şi el jenat de slugărnicia sa. Ţicu face pe cancelarul, scrie toate hârtiile ofiţerului (planuri de lecţie, rapoarte etc.), îi lustruieşte cizmele cu care acesta merge la instrucţie şi în fiecare dimineaţă îi freacă un ness (de la el). Şi totuşi, un lucru mi-a dat de gândit. La un moment dat, am aflat de ce se zbătea el să capete o permisie de trei zile în anumite perioade ale unei luni. Nevastă-sa urma un delicat şi costisitor tratament pentru a putea face copii şi, ca atare, trebuia să facă amor cu ea neapărat în nişte zile anume ale lunii, stabilite după o schemă dată dracului. Dacă ăsta ar fi fost motivul atitudinii sale, mai-mai că aş fi fost tentat să i-o trec cu vederea. Dincolo, însă, de acest interes, la urma-urmei de înţeles, cred totuşi că nedemna sa purtare avea şi alte rădăcini, fiindu-i de fapt înscrisă pur şi simplu în gene, în caracter, căci avea o stare de umilinţă permanentă şi îl bănuiai a fi capabil oricând de o eventuală trădare. Întocmai unui copil a-socializat, ne raporta comandantului de pluton pentru te miri ce, în schimb, cu o figură nevinovat-mirată încasa fără să clipească tot felul de jigniri directe, pentru că aluziile nu-l atingeau oricum. După ce s-a aflat motivul plecărilor sale ciclice („regulate”) acasă, de unde se întorcea încărcat cu tot felul de atenţii pentru locotenentul-major, s-au făcut tot felul de glume nesărate pe seama lui, unii s-au oferit să se ducă în locul său acasă la nevasta-i şi chiar mai des şi câte şi mai câte, pe care el le înghiţea cu o figură de ziceai că nu înţelege nimic, ba mai şi râdea împreună cu noi. Mă şi întrebam chiar dacă era într-adevăr (şi) director de şcoală, încercând să mi-l închipui în cele mai diverse situaţii pe care le presupun o astfel de funcţie. Evident că nu avea pe

Pe vremea lui Ceaușescu, și studentele făceau armată. Era în vara lui ‘75, în zona Berceni-Sud, București. *Colecția*: Carmen Constantin (a doua din stânga).

nimeni mai apropiat, era respins de toată lumea, lucru care nu-l deranja câtuşi de puţin şi pe care îl lua ca absolut firesc.

Florescu scoate din geanta în care avem masca de gaze o sticluţă plată de „Drobeta” şi tragem amândoi fără chef câte un gât din tăria caldă şi parfumată. Ţicu ne vede şi se duce la locotenentul-major, îi şopteşte ceva la ureche apoi arată cu mâna, fără nici o jenă şi cu destinaţie precisă spre noi. Acesta dă din cap în sensul că da, a înţeles şi va lua măsuri, apoi îşi aprinde o nouă ţigară şi-l ia de mână pe Eduard, rugându-l probabil să reia povestirea pentru că acesta, din politeţe se oprise. Cred că aproape jumătate din pluton avem în geantă o asemenea sticluţă la care umblăm din când în când, în diferite momente ale zilei: într-o pauză a unei astfel de „aplicaţii”, seara, până să se dea stingerea, unii chiar dimineaţa, pe stomacul gol, iar alţii, riscând cel mai mult, şi în timpul efectuării serviciului de gardă. De altfel, cu o asemenea regularitate ca în armată nu am băut niciodată. Acelaşi lucru se întâmplă cu ness-ul.

(Urmare în numărul viitor.)

Semnal

Născut la 12 noiembrie 1952 în localitatea Ungureni, Dâmboviţa, **Vali Niţu** a absolvit dreptul şi jurnalismul, conduce revista „Impact cultural” din Târgovişte şi realizează o emisiune (talk-show) la TV Columna din oraşul menţionat. Ca poet a publicat mai multe volume de versuri, unele în ediţii bilingve româno-albaneze, româno-franceze, româno-ruse. Volumul pe care-l prezentăm cititorilor, ***Secunda celestă*** (Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2012) apare în ediţie trilingvă, traducerile în limba franceză datorându-se Corinei Luca, iar în limba engleză, Andreei Puşcaşu. După cum menţionează şi titlul cărţii, personajul principal este *timpul*. Dacă în volumele anterioare acesta era perceput de autor, în general cu seninătate mioritică, în buna tradiţie românească, conform căreia omul este parte integrantă a universului, acum, cu trecerea anilor, curgerea sa ireversibilă aduce nostalgie, reverie şi amintirea iubirilor trecute: *...sună prelung ceasul tăcerii celeste/ şi mă dojeneşte blând dimineaţa/ cu ochiul timpului deschis/ desluşesc cuvântul iubirii/ scris de copil* şi ceasul bate. *...tic tac de apus* („ceasul tăcerii celeste”). Trăirile lirice atingând incomunicabilul, este invocată tăcerea atotcuprinzătoare. Simbolul trecerii timpului este clepsidra care înregistrează momentele vieţii rememorate justiţiar cu scop terapeutic: *...hai să ne cunoaştem greşelile/ pentru a călători în picioare/ prin timpul din esenţa clepsidrei* („clepsidra ce ne curge”). Tristeţile dobândesc accente de revoltă citadină, provocare de relaţiile sociale terfelite moral: *...sunt trist în dimineaţa dinspre ziuă/ [...] şi cafeaua poartă doliu/ suferind răceala unui timp cu cearcăne* („clipe celeste”). În relaţia cu timpul, Vali Niţu se dovedeşte heraclitian, zilele curg spre îmbătrânirea iminentă: „m-am dezbrăcat de încă o dimineaţă/ şi mă simt mai sărac/ în meditaţiile îngenunchiate pe rid” (... *mai sărac*). Unele poezii amintesc de cifra 57, adică de numărul anilor pe care i-a împlinit autorul când le-a scris. În poezia care dă titlul volumului, autorul lucid îşi consideră poezia martoră a trecerii şi petrecerii prin lumea efemeră: *...în ochii timpului îmi privesc mâna/ ce-şi scrie pe un cerc/ nu se mai întoarce niciodată/ arcul ceasului celest* („secunda celestă”). Compensarea nostalgiilor o aduc iubirea, cultul părinţilor, contemplarea naturii, credinţa. Elogiul mamei devine recunoştinţă pentru rodnicia fiinţei, dar se încarcă şi de nostalgii datorate trecerii timpului: *...scumpa mea maică prea bătrână/ anotimp cu aripi dintr-o frescă/ dăruit din inima-ţi pură* („ramul tău, măicuţă”). Viaţa cu bune şi rele modelează poezia autorului. Dincolo de dezastrul provocat de cutremurul din 4 martie 1977, se petrece o minune, născându-se Raluca, fiica poetului. Iubirea curată constituie sensul existenţei noastre de fiinţe muritoare: *...ştii ceva iubire?/ cred în flori.../ şi am îngenunchiat pe pământul ce le dă viaţă/ aşa cum eu sunt hrănit de iubirea ta specială/ ce este atât de aproape de sufletu-mi* („arcul celest”). Rodul iubirii, copiii ne justifică existenţa. Din punct de vedere stilistic, Vali Niţu uzitează de imagini fruste, uneori rebele, incitante. Modernitatea expresiei a câştigat în incisivitate şi a acutizat tristeţile provocate de trecerea timpului. Alunecând spre toamna vieţii, autorul nu şi-a pierdut sentimentalismul curat, adolescentin, în versurile de dragoste: *...reverenţă/ pentru tine femeie-cântec/ cu melodia unor acorduri fecunde [...] meriţi poeme tu floare albă/ în fiecare zi să fie 8 martie/ pe faleza ta de eternitate* („reverenţă de 8 martie”). Poezia lui Vali Niţu câştigă, de la volum la volum, expresivitate, incisivitate şi profunzime. (**Lucian Gruia**)

După 30 de ani (I)
(Din siajul unui fost lememist)

Ce frumoși eram!... Și ce tineri! Lipsiți de griji, fără nicio apăsare, cu capul plin de vise, care de care mai năstrușnice, poate și serioase, în mod cert însă optimiste, valabile, de neoprit… Privesc fotografia de acum 31 de ani, eram abia în clasa a XI-a B, anul de grație 1982, la Constanța, în cazarma (ce aiurea sună, dar cam așa era!) Liceului militar de marină „Alexandru Ioan Cuza” și pozam… Pe șest, unui coleg din anul IV, că nu era voie cu aparate de fotografiat în unitate (cam ca și azi, atunci însă era de 1000 de ori mai drastic). Privesc și parcă nu-mi vine să cred! Ce s-a ales de noi patru în tot acest timp? Primul din stânga-sus este Aurel Horodnic, alias Lulu, timidul careului, din comuna Frătăuții Noi, județul Suceava, cel din stânga lui este Ioan Mariei, zis Puiu, din Crăcăoani (Neamț), liderul niciodată recunoscut, totuși lider, mereu în criză de autoritate și cu toate astea liantul nostru, al tuturor, deloc în pană de inițiativă și veșnic la limita dintre lege (regulament) și ordine; al treilea, cel din stânga-jos este Gabriel Dumitrescu (Găbonțu), fiu de soră medicală, bucureștean, singurul dintre noi care la acea dată renunțase deja la cariera de ofițer de marină pentru una mult mai bănoasă, își imagina el, deloc amanetată privațiunilor impuse unui militar (ratase randevuul vieții lui odată, într-o duminică, din cauza indicativului „Porțile albastre” sau… „de fier”, na, că am uitat!), anume cea de tinichigiu auto și, în fine, al patrulea, dar nu cel din urmă, în dreapta-jos, chiar subsemnatul, pe atunci, în lipsa unei porecle adecvate (cât se mai chinuiseră frații să mi-o inventeze!) cunoscut sub diminutivul Dănică. Un Dănică aflat încă la vârsta căutărilor, vag debusolat, parcă, aproape că la fel de timid ca și Lulu însă niciodată în afara regulilor nescrise ale grupului, altfel nu se explică mediile de 8 la purtare împușcate uneori (medii mici pe atunci pentru un licean militar!) și cu toate acestea, dacă e să mă iau nu numai după propria-mi amintire, cât după ce avea să-mi scrie Lulu ulterior, pe finalul anului IV, în caietul de impresii, elementul de echilibru între ei toți… Și-mi va scrie Lulu în stilul său lăbărțat, mărunt și ușor aplecat spre dreapta însă perfect citibil, după patru ani de prietenie, în ajunul unei despărțiri iminente și care se anticipa „pentru totdeauna” (nu am crezut, dar se pare că exact așa este): „…Ne vine foarte greu să ne gândim că ne vom lua «rămas bun» poate pentru totdeauna, însă asta e realitatea. În cei patru ani s-au format prietenii care nu pot fi uitate. Tu ai fost pentru mine un model. Poate o să te amuze această mărturisire, dar e întru totul adevărată. Părerea mea e că orice tip «sănătos» și-ar dori un prieten ca tine. Sunt sigur că atunci când ne vom întâlni, peste ani, voi sta de vorbă cu același Dănică de odinioară și voi fi curios să aflu ce a devenit acel om pe care l-am ales o dată ca model. Ar fi multe de spus, dar fiind pesimist, mă tem că aș putea aluneca pe acest făgaș al tristeții, influențându-te într-o oarecare măsură. În încheiere nu-mi rămâne decât să-ți urez mult succes în viață și mai ales în dragoste. Cu toată simpatia, Lulu”.

Era pe 7 iunie 1983… În scurtă vreme, va urma examenul de bacalaureat, pentru unii examenul de admitere la Institutul Militar de Marină „Mircea cel Bătrân” din Constanța, pentru alții mai puțin răsfățați de soartă, între care și eu, la școlile militare de aiurea, iar pentru câțiva și mai puțin norocoși, nu puțini și aceștia, necunoscutul. Practic, n-am mai aflat mare lucru despre niciunul dintre prietenii mei cei mai buni din liceul militar, cu toții atât de fără griji surprinși aici, prin ochiul aparatului magic, într-o vreme când mai aveam în cont o groază de timp, credeam noi, și buzunarele încă doldora cu jetoane valabile la ruleta vieții. Pe Găbonțu, efectiv, nu l-am mai văzut niciodată. Pe Puiu l-am remarcat în goana autobuzului, în primăvara lui 1987, într-o stație RATB din București; duceam soldații unui pluton de diribiști la muncă, la amenajarea râului Dâmbovița, undeva prin zona Casei Poporului. Era civil, cu o mină foarte satisfăcută, probabil că rămăsese peste noapte la vreo amazoană din Capitală, auzisem că n-ar fi intrat la institut, dar că urmase (sau urma?) cursurile unei școli de ofițeri fluviali… Cât despre cel care mă alesese cândva ca model (cât m-a mai mobilizat ideea aceasta din clipa când mi-a mărturisit-o!) și singurul dintre noi care și-a împlinit visul inițial, acela care-l mânase către Constanța atunci, la superba vârstă de 14 ani, ei bine, prin 2005 sau cam așa ceva, când, ziarist militar devenind între timp și aflându-mă eu în portul din Constanța, în căutarea unui trecut tot mai străveziu o dată cu desființarea liceului nostru, pe la finele anilor ‘90 (câtă inconștiență, obediență etc.!), am aflat de la un alt fost camarad și conjudețean cu mine, Adi Burcea de la C, din Roșiorii de Vede, fost pe submarinul „Delfinul” la un moment dat, că Lulu al nostru căzuse accidental, într-un miez de noapte coclit, în cala pescadorului pe care se afla îmbarcat și că… În fine, parcă nu mi-a venit să cred. Nu cred nici azi, când scriu aceste rânduri. Dar parcă nici nu-mi mai vine să întreb în stânga și-n dreapta, când și când, ori să apelez la din ce în ce mai practicul Facebook, în căutarea cenușii unui timp atât de mărinimos cu noi, cei patru visători de la marginea mării. Și totuși, trecutul bocăne din ce în ce mai tare, mai insuportabil, mai ferm, iar eu va trebui, cumva, să-i răspund. Poate că data viitoare, în aceeași pagină. Poate… **(D.G.)**

Nostalgiile unui subofițer

de **Constantin Stroe**

Prin 1969, eram un tânăr muncitor la Fabrica de Încălţăminte Dâmboviţa, din Bucureşti. Aici lucrau în jur de o mie de muncitori, pe două şi trei schimburi. Făceam încălţăminte pentru export, printre care şi bocanci din piele, pentru soldaţii americani, dar şi pentru nevoile interne. Pe atunci, „Ţara" avea grijă de fiii săi, de educaţia, instruirea şi evoluţia lor. Erau atâtea forme de învăţământ încât nici un copil nu rămânea neinstruit, toţi învăţau măcar o meserie după opt clase, dacă nu după școala profesională ori chiar prin cursuri de calificare la locul de muncă. Nu, nu sunt nostalgic, dar Ţara, cum spuneam, le dădea nu doar alternative de viaţă, ci le crea și posibilitatea de afirmare. Prietena mea era din aceeaşi branşă, muncitoare la aceeaşi întreprindere. O tânără frumoasă, elegantă şi zâmbitoare. Deşi eram foarte tânăr, am îndrăznit să merg acasă la părinţii ei, să-i cer mâna… Tatăl fetei mi-a spus că-i prea devreme, întâi să-mi fac armata. Mânat de acest îndemn, m-am prezentat la Centrul militar de sector, pentru recrutare, să plec mai repede în armată. Cum tocmai se făceau înscrieri pentru şcoala militară, un ofiţer mi-a prezentat oferta, spunându-mi că, dacă fac şcoala, nu mai merg la armată. Încântat de această oportunitate, de uniforma militară şi de respectul ce-l avea armata în acele timpuri, am decis să mă înscriu pentru a mă prezenta la examenul de admitere la Şcoala de Maiştri Militari şi Subofiţeri „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, unde şi-au încercat norocul în jur de 1.800 de tineri dornici să devină subofiţeri, demni apărători ai patriei. După trecerea probelor medicale şi sportive, a urmat examenul propriu-zis, de cultură generală, care a eliminat circa 1.000 dintre concurenți, printre cei 800 de admişi regăsindu-mă și eu. Bucuros, am vestit această reuşită părinţilor, fraţilor şi prietenilor. A urmat organizarea pe clase (plutoane de câte 30 de tineri). După ce am făcut cunoştinţă cu locaţia, special amenajată pentru o şcoală militară, după ce am îmbrăcat uniforma de elev cu miros de naftalină, a doua zi, am ieşit pe poarta cazărmii spre câmpul de instrucţie. Ne deplasam ca o turmă, unul în spatele celuilalt, încercând să ţinem cât de cât cadenţa după fluierul sacadat al comandantului. Mergeam în fiecare zi spre cunoscuta Poplaca, sau împrejurimi, între doi şi cinci kilometri dus-întors, pentru a ne căli fizic şi a învăţa primele noţiuni ale instrucţiei de front: poziţia drepţi, pasul de defilare, întoarcerile şi salutul. Când ajungeam „acasă", la dormitor, eram seceraţi pur şi simplu de oboseală. Aceasta se datora efortului depus în timpul deplasării şi instrucţiei sub comanda comandantului de pluton, foarte sever. Nu a trecut mai mult de o săptămână şi mi-am propus să părăsesc şcoala. Într-o duminică de toamnă, când se auzea foșnetul frunzelor căzând undeva, pe iarba încă neuscată din curtea şcolii, stăteam pe gânduri şi plângeam, neştiind ce hotărâre să iau, gândindu-mă la stresul şi privaţiunile vieţii cazone, dar şi la situaţia mea materială şi socială nu prea fericită... Tocmai atunci a venit în vizită pe la mine viitorul cumnat, care era elev sergent-major la Școala de ofiţeri „Nicolae Bălcescu" din Sibiu. Acesta m-a îmbărbătat şi m-a lămurit cum a știut el mai bine, spunându-mi că o să învinge greutăţile acestea care, la început, aşa par pentru toată lumea, un calvar. Ce-i drept, dacă mă gândesc bine, un oarece rol l-a avut și sticluţa de lichior „Carpaţi", o băutură ce se găsea în perioada aceea cam peste tot, pe care, ca un prestidigitator a scos-o de undeva, de sub veston, și pe care, savurând-o împreună, la un moment dat mi s-a părut că nu mă mai frământă nicio supărare. Au urmat apoi multe zile şi nopţi de instrucţie, care de care mai grea, dar care m-au călit. Alarme după alarme, inundaţiile din primăvara anilor 1970, când am fost implicați în salvarea bunurilor şi oamenilor din oraşul Mediaş. De la un timp, am început să îndrăgesc tot ce făceam şi nimic nu mi se mai părea greu. În fiecare seară, în pauzele scurte pe care le aveam, citeam şi compuneam poezii, ori scriam scrisori iubitei. Pe atunci, nu erau mobile şi să ajungi la un telefon public era greu. Îmi era tare dor de acasă, de iubita mea, de fraţi şi părinţi. În mai 1970, primesc vizita iubitei mele şi am beneficiat de 48 de ore învoire. A fost cea mai plăcută învoire din toată perioada de elev. Dar timpul trece foarte repede şi a sosit momentul absolvirii şcolii, 23 august 1970, când, după ce am fost echipaţi cu uniforme de subofiţeri, ne-au înaintat la gradul de sergent-major. Repartizarea pe posturi s-a făcut în funcţie de medii şi am avut onoarea să aleg capitala ţării, la o unitate de protocol, Regimentul 2 mecanizat „Constantin Godeanu". Aici, la 1 octombrie 1970, am fost încadrat comandantul plutonului 3, la Compania a VIII-a, din Batalionul 3 infanterie, iar începând cu 1 februarie 1971 am fost numit comandantul plutonului de mitraliere, la aceeaşi companie. Apoi am fost numit comandantul Plutonului de comenduire şi îndrumarea circulaţiei, la Regimentului 2 mecanizat, până la 15 septembrie 1973, pe funcţie de ofiţer.

După aceea, am deţinut funcţia de șef depozit materiale de intendenţă la Divizia 57 tancuri, trecând ulterior prin mai multe posturi administrative, până la 1 iulie 1980, când am fost transferat la Studioul Cinematografic al Armatei ca asistent de imagine film şi șef de producţie film, unde am activat până la trecerea în rezervă, în anul 2000. Aici am găsit un colectiv de elită al armatei şi culturii române, unde m-am format profesional şi ca om. Am lucrat alături de numeroase nume ale cinematografiei militare, precum Vasile Oglindă, Dumitru Seceleanu, Ion Ostrovschi, Gheorge Iluţ, Augustin Mosoia, Tiberiu Enescu,Traian Saiciuc, Trofim Gubrei, Şerban Creangă, Dan Dădârlat, Constantin Avram, Florian Grecea, Marin Mirea, Viorel Domenico, Teodor Mărginean, Valentin Moldoveanu, Sima Gabriel, Mircea Laslău, Barbu Drăgoescu, Octavian Covaci, Ion Cucereanu, Mircea Bunescu, Constantin Popa, Florin Gioroc, Adrian Leonte, Teodor Oprişan, Eugen Pelin, Lică Pavel şi alţii, ce întregesc galeria strălucitoare a cinematografiei militare. Trecând în rezervă, mi-am făcut un proces de conştiinţă şi am ajus la concluzia că, într-adevăr, am încheiat o carieră minunată, ce mi-a adus multe satisfacţii, deși nu fără mari eforturi, dar care m-au împlinit pe toate planurile. Mulţumesc celor ce m-au înţeles şi ajutat în tot acest timp, în special soţiei mele, reuşind astfel să ies la pensie după 32 de ani şi ceva de activitate.

Din galeria „reformatorilor”. Investitorul şi managerul

de **Gheorghe Indre**

Motto: *Regula numărul 1: Nu pierde niciodată bani. Regula numarul 2: Nu uita niciodată de regula numărul 1.* (**Warren Buffet**, director executiv la Berkshire Hathaway)

Fără nicio îndoială, în procesul de reformă, cele mai observabile schimbări sunt acelea care se înregistrează asupra oamenilor, asupra trăitorilor care experimentează procesele continue de inovare, perfecţionare, reconsiderare, confirmare şi reconfirmare a noului set de valori şi ale noilor reguli şi reglementări aflate într-o continuă efervescenţă. Ca rezultat al acestor evenimente, sistemul economic şi social nou instalat îşi creează propriile sale personaje cheie, care acţionează permanent ca agenţi ai schimbării, fermenţi ce întreţin şi grăbesc procesele de adaptare la noua lume creată prin continua reformare a celei vechi. Dintre aceste personaje-cheie, în reflecţiile de azi ne vom opri foarte rezumativ asupra investitorului şi managerului, chipuri noi care nu au existat sau nu s-au putut manifesta în adevărata lor dimensiune în cadrul economiei centralizate şi hiperplanificate.

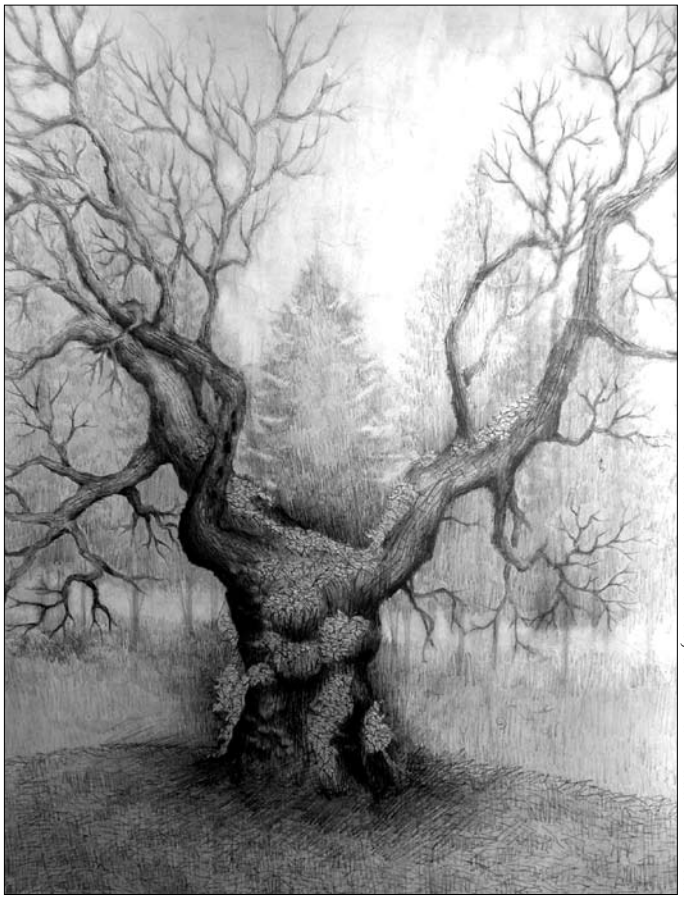
1. Investitorul

Este un personaj fără chip şi fără o dimensiune umană precisă, un fel de Mesia aşteptat de cei săraci şi disperaţi ca să vină şi să le schimbe viaţa, să le construiască fabrici, case, şosele, ferme agricole, să creeze locuri de muncă şi toate elementele care pot contribui la dezvoltarea economică, la creşterea bunăstării şi a prosperităţii. După 1989, România ca şi toate statele sărace ale lumii, se află într-o perpetuă aşteptare a investitorilor şi, teoretic şi practic, se pregăteşte să le facă acestora toate poftele, toate pretenţiile şi toate condiţiile nu numai pentru a-i ademeni să vină, dar mai ales pentru a-i convinge să rămână, pentru a-i lămuri că, dacă vin aici, vor prospera, se vor îmbogăţi şi mai mult, îşi vor putea rostui mai bine vieţile pentru ei şi pentru familiile lor, deoarece aici, aceia care îi aşteaptă cu disperare sunt dispuşi şi pregătiţi să le suporte toate pretenţiile, toate mofturile, toate capriciile, oricât de aberante ar fi, oricât de mari ar fi costurile pe termen lung, oricât de dureroasă ar fi alunecarea în ignoranţă, suferinţă, mizerie socială şi umană cu care trebuie plătit preţul ademenirii lor. Sufletul lui este banul, raţiunea lui de a fi şi de a alerga neobosit prin lume este profitul, iar menirea lui este să îl înmulţească, să realizeze profit şi acumulare pentru el şi pentru familia şi uneori pentru ţara sa, în limite nemăsurate şi cu orice metode şi mijloace. În logica sa de acţiune, morala nu are ce căuta, pentru el, totul este un joc mai mult sau mai puţin periculos, întotdeauna atins şi de hazard, care se poate manifesta ca noroc sau ca ghinion, joc adeseori periculos ale cărui reguli trebuie să le observi, să le înţelegi, nu neapărat pentru a le respecta ci mai ales pentru a şti cum poţi să le foloseşti în favoarea ta cu cât mai puţine riscuri şi cu aparenţa că întotdeauna ai fost de bună credinţă şi corect în raport cu prescripţiile şi dispoziţiile în cadrul cărora trebuie să te mişti, să acţionezi. Ţinta supremă declarată, cunoscută şi recunoscută a oricărui investitor nu este progresul, precum în comica prezentare a geniului caragialian, nu este bunăstarea, nu este prosperitatea generală, echilibrul şi fericirea, ţinta lui este oportunitatea, şansa de creştere a câştigurilor personale, de îmbogăţire nemăsurată chiar dacă peste anumite limite această îmbogăţire devine lipsită de sens, hidoasă şi uneori monstruoasă. Atitudinea comportamentală fundamentală, fermentul care întreţine agitaţia, zbaterea şi alimentează eforturile şi strădaniile investitorului este lăcomia, este tentaţia neîncetată de a acumula, susţinută de o permanentă spaimă că tot ce are poate să piardă într-o clipă, printr-un gest, o decizie sau o mişcare greşite, insuficient calculate, făcute conştient sau inconştient. În economiile planificate în care statul ca instrument creat pentru a reprezenta onest şi a apăra interesele unui popor, ale unei naţiuni, ale unui grup mare de oameni uniţi prin aceeaşi limbă, aceleaşi tradiţii, printr-o devenire istorică, printr-un patrimoniu comun din care s-a născut cuvântul patrie, atât de mult hulit şi batjocorit, discreditat şi minimalizat de mulţi contemporani, printr-un set de valori comune, statului îi era încredinţată sarcina şi răspunderea de a administra destinele acelor oameni, de a asigura dezvoltarea economică şi socială în mod raţional pentru binele şi apărarea intereselor maselor de oameni care l-au creat şi care prin taxe şi impozite îi asigură existenţa şi funcţionarea, din rezultatele muncii lor cetăţenii statului fiind obligaţi şi în marea lor majoritate înţelegând că trebuie să desprindă o parte şi să o dea statului pentru a-şi putea îndeplini misiunile, dintre care cele mai importante erau legate de apărarea şi asigurarea securităţii teritoriului, asigurarea ordinii şi liniştii publice, asigurarea educării şi pregătirii noilor generaţii prin instituţii de învăţământ finanţate de stat, coordonate şi supravegheate cu competenţă şi seriozitate din punctul de vedere al acţiunii lor educative de autorităţile specializate ale statului, asigurarea condiţiilor de îngrijire a sănătăţii pentru fiecare contribuabil, elaborarea, dezvoltarea şi aplicarea sistemului de legi, reguli şi instituţii necesare pentru soluţionarea justă a conflictelor şi diferendelor care apar inerent între oameni sau între oameni şi instituţii în procesul convieţuirii sociale. În modelul de stat precum cel prezentat anterior, statul acţiona ca investitor, el gestiona rezultatele activităţii economice şi planifica dezvoltarea armonioasă şi echilibrată a regiunilor ţării, a investi era un verb care semnifica a construi ceva, procesul de investiţie cu toată complexitatea lui, planificare strategică, analiză de fezabilitate, proiectare, finanţare, construire şi valorificare a investiţiei legitima termenul de investitor prin aceste rezultate concrete şi benefice pentru economie şi societate. Personajul despre care vorbim şi la care facem referire în aceste reflecţii, adică investitorul zilelor noastre, nu este neapărat un constructor, un înfăptuitor de lucruri noi, un creator, el este un om cu bani pe care îi foloseşte pe ceea ce se numeşte piaţă de capital. El cumpără şi vinde speculativ titluri de valoare, acţiuni, în spatele cărora se derulează afaceri, procese comerciale şi de producţie şi se realizează de fapt investiţiile reale în sensul corect şi semnificativ al cuvântului. Investitorul nostru este de fapt un negustor ce cumpără şi vinde drepturi de proprietate,

drepturi de vot într-o masă mai mare sau mai mică de proprietari. El este binefăcătorul pe care îl aşteaptă cu sufletul la gură politicienii şi de la care speră alinare a suferinţelor şi atenuare a disperărilor mulţimile sărăcite şi debusolate ce umplu din când în când străzile şi pieţele şi protestează în limita aprobărilor pe care le-au obţinut. Statul cu instituţiile lui, cu sistemul său de legi şi ierarhii, cu structurile sale de forţă şi cu uriaşele drepturi de care dispune, se străduieşte să apere cu îndârjire drepturile investitorilor, în viziunea sa absolut justificate, de a câştiga şi de a-şi spori averile, să îi protejeze pe aceştia de ameninţările care i-ar putea determina să plece, să le vină în întâmpinare cu soluţii care lor să le convină, iar din patru în patru ani să genereze în campanii electorale costisitoare şi pline de grotesc şi minciună speranţe pentru cei mulţi, să reuşească, prin promisiunile politicienilor, să tempereze şi să inhibe tentaţia răzvrătirii împotriva nedreptăţii şi inechităţii reprezentată de mecanismul de însuşire şi împărţire a rezultatelor muncii tuturor, mecanism ce dă celor bogaţi – care au prea mult – şi mai mult şi ia din puţinul pe care îl au de la cei săraci, care, oricum, nu au suficient. Aşa s-au derulat lucrurile din 2008 încoace, exact pe dos decât în politica de *New Deal* cu care SUA au trecut criza din 1929, politică reformatoare şi înţeleaptă, despre care am mai vorbit şi în jurul căreia am centrat mesajul numerelor 39–40 ale revistei „Gândul anonimului" din decembrie 2010.

2. Managerul

Este personajul supralicitat ca importanţă, în mâinile căruia investitorii îşi încredinţează soarta, cu care ei încheie contracte mobilizatoare, menite să garanteze obţinerea unui nivel de performanţă prestabilit şi definit în aşa fel încât să răspundă aşteptărilor lor, să îi ferească de pericolul nevalorificării corespunzătoare sau şi mai rău, a pierderii capitalului investit. Experienţa de afaceri acumulată începând cu revoluţia industrială, continuând cu perioadele de dezvoltare economică din secolul XX, cu decantările, filtrările şi incorporările rezultatelor acestor experienţe în sisteme de gândire specifice, alimentate de lecţiile învăţate în tot acest parcurs, au generat un teritoriu nou, special al cunoaşterii omeneşti, au dus la apariţia unei complicate ştiinţe, ştiinţa managementului. Aceasta a generat, şi continuă să producă, concepte proprii, metode, modele şi teorii proprii, să nuanţeze şi să dezvolte neîntrerupt obiectul său de cercetare şi investigare care este valorificarea cu maximă eficienţă a resurselor necesare şi implicate într-o afacere, identificarea căilor de dezvoltare şi diversificare a afacerilor, perfecţionarea mijloacelor tehnice, informaţionale, de influenţare şi determinare a comportamentelor în scopul ridicării permanente a nivelului performanţelor economice. Au apărut o mare varietate de modele teoretice, s-au dezvoltat, ele însele ca afaceri înfloritoare, şcolile de management, academiile specializate, din marile metropole şi capitale ale lumii: Paris, Londra, New York, Singapore, Tokio etc., finanţate şi întreţinute de mediile de afaceri şi mai ales de concurenţă, acest motor al dezvoltării economice contemporane, alimentat cu ambiţii şi competenţe de cercetare şi inovare fără precedent în istoria omenirii. Acţionând eminamente raţional, bazat pe pragmatism şi modele simplificatoare, uitându-şi cel mai adesea propria sa condiţie umană, şi devenind în unele din momentele sale de maximă luciditate victimă a acestei erori de neglijare a ceea ce nu este raţional şi reprezentabil schematic în complexitatea şi nemărginirea fiinţei omeneşti, managerul este privit cu ochi foarte critic de marele scriitor şi filozof canadian John Ralston Saul în cartea sa *Volaire's Bastards. The Dictatoship Of Reason In The West (Bastarzii lui Voltaire. Dictatura raţiunii în vest), Editura Pengiun Canada, 1993*, în capitolul intitulat *The theology of power* (*Teologia puterii*), pag. 22, realizând următorul portret al managerului, al tehnocratului: „Şcoala Naţională de Administraţie (*Ecole Nationale d'Administration-ENA*) [din Franţa, *n.n.*] specializează absolvenţii în dezvoltarea logicii abstracte a proceselor. Într-un anume sens, pregătirea în toate aceste şcoli este concepută nu pentru dezvoltarea talentelor pentru rezolvarea problemelor, ci pentru recunoaşterea unor soluţii care satisfac cerinţele sistemului. După aceasta, în logica internă stabilită a sistemului, managerul va asigura toate justificările necesare implementării soluţiilor. Pentru mai mult de o jumătate de secol de acum, este uşor, superficial satisfăcător, să spunem, despre societatea noastră că tradiţionalul creştinism este mort şi că noul preot este psihologul. Dar acest lucru este adevărat numai dacă luăm în considerare opiniile şi viziunea despre civilizaţia noastră formulate de comentatorii responsabili de rubrică din marile cotidiene, o perspectivă în care tot ce contează sunt personajele şi detaliile. În realitate, noi suntem în mijlocul unei teologii pure a puterii – puterea născută din structuri organizaţionale, nu din arme sau dinastii. Noua sfântă treime este formată din organizaţie, tehnologie şi informaţie. Noul preot este tehnocratul – omul care înţelege organizaţia, foloseşte tehnologia şi controlează accesul la informaţii, care reprezintă un complet de «fapte». El a devenit intermediarul principal între oameni şi divinitate. Ca şi vechii preoţi din creştinism, el deţine cheia chivotului legii din care, din timp în timp, produce şi distribuie împărtăşania, acele prăjiturele ale divinităţii care îl fac pe acela care gustă din ele şi mai înfometat de ele şi, implicit, dornic să ia mai mult. Prăjiturica este cunoaşterea, înţelegerea, accesul, atingerea puterii. În sfârşit, este vorba despre absolvirea de propria responsabilitate. Toate religiile par să aibă mijloace speciale pentru a face faţă situaţiilor reale necontrolabile care pot să apară într-o lume care refuză să

Gleditsia triacanthos, de Mihai Mădălin Moca.

răspundă ideologiilor lor oficiale. Aceste mijloace iau forma accesului personal la mitologie care este luptă aproape arbitrară de partea structurii de putere. Noi am înlocuit vechiul fenomen al sfinţeniei cu cel al Herodomului. Şi în Creştinism, aceasta are o dublă funcţie. Ea oferă poporului ceva emoţionant, sub forma unui obiect concret asupra căruia să se concentreze şi imobilizează astfel toate noţiunile abstracte prin natura lor, în Sfântul mecanism care asigură un mijloc practic pentru ca sistemul să poată realiza lucrurile. Niciun membru al acestei preoţii nu se va numi pe sine însuţi un tehnocrat, deşi el asta este de fapt. Indiferent dacă a terminat la Harvard, ENA, The London Bussiness School sau în oricare altul din sutele de locuri similare, ei sunt oameni de comitet, denumiţi uneori experţi contabili, întotdeauna detaşaţi de contextul practic, inevitabil discursivi, manipulativi; de fapt ei sunt nişte jokey foarte sofisticaţi, ei reprezintă uleiul din motorul conducerii afacerii, instruiţi să facă acest motor să meargă, dar nepotriviţi prin instruirea sau temperamentul pe care le au să conducă o maşină, sau să aibă idee ce trebuie făcut dacă situaţiile îi pun cumva în faţa volanului. Ei sunt adjuvanţi ai puterii, total despărţiţi de problemele de moralitate care a fost justificarea iniţială a raţiunii pentru care li s-a încredinţat puterea. Ei pot sau nu să fie oameni decenţi. Această calitate de amorali a conducătorilor noştri este esenţială pentru a înţelege natura vremurilor noastre. Limbajul lui Loocke, Voltaire şi Jefferson ne-a condus să judecăm oamenii pe o scară simplă a binelui şi răului. Un om care îşi foloseşte puterea pentru a face rău este considerat în teorie că este conştient de faptele sale şi trebuie condamnat ca fiind vinovat de săvârşirea unei crime cu premeditare. Dar tehnocratul nu este instruit astfel. El înţelege evenimentele prin prisma logicii sistemului. Pentru manager, cel mai mare, cel mai valoros, bun, este acela care este cel mai logic sau cel mai important din punctul de vedere al eficienţei sau responsabilităţii pentru cea mai mare parte a organizaţiei. El acţionează astfel nepremeditat când face fapte bune sau rele. Într-o zi rea el este ucigaşul neintenţionat perfect, într-o zi bună el este sfântul neintenţionat perfect. Ceea ce este şi mai important este că oamenii care parcurg astfel de instruiri sunt cei care sunt cei mai potriviţi pentru un astfel de rol. Din acest motiv ei îşi întăresc această însuşire amorală. *Dans le royaume des culisses, le castré est roy* (În regatul culiselor, castratul este rege). Această formă de educaţie nu este aplicată numai pentru pregătirea în administrarea afacerilor şi pentru pregătirea guvernanţilor politici. Ea este de fapt centrată pentru orice profesie, pentru orice ocupaţie. Dacă examinaţi formarea unui arhitect, de exemplu, sau a unui ofiţer militar, a unui istoric al artelor sau a unui profesor de literatură, veţi observa aceeaşi obsesie cu detalii, odată cu acumularea faptelor cu logica internă. Savanţii specializaţi în ştiinţele sociale, economiştii şi în mod deosebit experţii în ştiinţe politice, conştientizează mai puţin aceste elemente, deoarece ei nu manifestă nici cea mai mică preocupare pentru o acţiune reală menită să înlăture aceste aspecte. Înfăţişarea completă a rolului unui arhitect sau al ofiţerului se pierde pe fundal, dar tehnocratul care este instalat pentru a construi sau pentru a lupta, este convins că este echipat cu cel mai preţios bun al tuturor timpurilor: înţelegerea raţiunilor sistemului pentru care sistemul trebuie să posede echipamentul de care are nevoie pentru a-şi îndeplini misiunile şi asigurarea în aceste condiţii a manifestării concrete a logicii sistemului. În lipsa unei viziuni strategice pe termen lung privind perspectivele de dezvoltare a economiei româneşti, în lipsa capacităţii de a elabora politici publice pentru implementarea unei astfel de strategii, guvernele din ultimii ani au prezentat ca soluţii doar un nesfârşit apetit pentru privatizare, pentru vindere şi înstrăinare a resurselor, de la cea umană, care este cea mai valoroasă, şi până la resursele naturale ale solului, subsolului, şi, mai nou, resursele regenerabile ale atmosferei, pe principiul că noi oricum nu avem ce face cu ele, nu suntem în stare să le preţuim şi să le valorificăm, secondat însă şi de urmărirea nemărturisită a beneficiilor materiale, a averilor şi a câştigurilor de imagine în afara ţării, pentru iniţiatorii şi promotorii consecvenţi ai acestor politici. Teza favorită cântată şi interpretată în toate registrele şi difuzată pe toată varietatea impresionată de canale de comunicare a fost aceea a statului parazit, gras şi leneş, incapabil şi mult supradimensionat, el a trebuit redus şi minimalizat, urmând conform acestor teze să fie eliminat complet din jocul economic, pentru a face loc şi cale deschisă investitorilor aducători de prosperitate şi minuni. În aceste condiţii şi cu acest mod de gândire, la sugestia sau, mai bine-zis, la recomandarea expresă a creditorilor, s-a găsit soluţia salvatoare pentru ceea ce a mai rămas la stat din sectorul energiei – managementul profesionist. Primele mesaje date oficial se refereau la aducerea managerilor din străinătate, bineînţeles din vest, într-un total dispreţ şi o totală desconsiderare, o înspăimântătoare neîncredere în capabilităţile poporului român. Pastila a fost apoi îndulcită ca urmare a reacţiei prompte şi uneori necruţătoare a societăţii civile, atâta cât mai este ea, şi a zeci şi sute de oameni indignaţi şi revoltaţi de acest mod de a gândi şi cererea a fost reformulată, vorbindu-se de selectarea unor manageri profesionişti, care să fie angajaţi pe bază de contract de performanţă şi cu mari libertăţi de decizie şi acţiune. Ce nu s-a menţionat este costul acestei acţiuni reprezentat de salariile şi beneficiile considerabile de care ar trebui să se bucure aceşti oameni pentru a fi suficient de bine motivaţi. Pentru a avea o idee la ce să ne aşteptăm, vom face referire la constatările actualului preşedinte al SUA, înainte de a fi ales, din cartea sa de mare succes *The audacity of hope. Dream from my father*, catalogată ca bestseller de *New York Times,* unde, vorbind despre salariile managerilor în sistemul american, care este modelul admirat şi râvnit de politicienii noştri, la pagina 62 arăta că „în 1980, salariul mediu al unui Director general executiv (CEO) era de 42 de ori mai mare decât suma dusă acasă de un lucrător. Prin 2005, această proporţie era de 262 la 1. Publicaţii conservatoare cum ar fi *Wall street journal*, în pagina în care publică editorialul, încearcă să justifice salariile ieşite din comun şi opţiunile pentru acţiunile primite ca fiind necesare pentru a atrage talentele şi sugerează că economia va realiza cu adevărat performanţă mai bună, atunci când managerii (liderii) corporaţiilor americane sunt graşi şi fericiţi. Dar această explozie în plăţile managerilor pe post de CEO are puţin de a face cu performanţa. În realitate, câţiva dintre cei mai bine manageri pe post recompensaţi de CEO, în ultimele decade au păstorit uriaşe scăderi ale câştigurilor, pierderi de valoare pentru acţionari, concedieri masive şi subfinanţări ale fondurilor de pensii pentru muncitorii lor”. Citind aceste răscolitoare adevăruri făcute de o voce incontestabilă din punctul de vedere al gradului de informare şi al capacităţii de a decela calitatea informaţiilor, nu poţi să nu spui biblic şi concluziv: „Cine are urechi de auzit să audă!” Încercând să ne păstrăm optimismul, în numerele viitoare vom identifica şi alte personaje remarcabile din galeria diversă a… oamenilor-cheie pentru reformă.

Poesis

Jucăriile Lumii

Pruncul
Isus
înfăşat
în
faţa luminii
se joacă
cu gânduri
celeste
Totul este
viteză –
nimeni
nu ştie
al cărui
concept
va fi
ziua
de mâine
*
E om –
râde, plânge
în hohote
o
drăgălaşe
maimuţă –
Secol
de piraţi –
viaţa
îşi caută
originea –
un haos
total –
Epoca
se distrează
cu anii
visurilor
Pruncul
Isus
aleargă
după
o minge
de foc
şi discută
cu
infinitul –
cine
mai râde ?
*

Pământul ?
cerşetor
la drumul
mare –
îl caută
Iubirea
dar este
înfăşată
în scutecul
lui Isus
*
Pe marginea
apelor
munţii
privesc
Cerul:
Isus
nu a
crescut
a rămas
prunc –
ţărâna
Pământului
îi face
jucării
din care
răsar
magice
iubiri
*
Tu
Necunoscutul –
înţelege
ce vrei
din
Orbita
Cerului

Buna Vestire, 2013

Abstractul prunc al ispăşirii

În lumea
viselor

am strâns
în braţe
un
Mapamond –
Era
născut
în faţa
gloanţelor –
un
năzdrăvan –
n-a
adormit
*

În blana
viselor
naşă
i-a fost
Abisul
La căpătâiul
lui
îl legăna
o mamă –
suavă
blândă –
Cu drama
vieţii
îl hrănea –
un
biberon
de
secole
pierdut
în
noaptea gândului
*

Şi micul

Mapamond
sugea
din sângele
iubirii
un gând
amar
dulceag
al ispăşirii

*

Şi
tată
îi era
Destinul ancestral
cu
puşca-n
brâu –
nici
vraja
Lumii
nici
secole
zadarnice
uitate
în învrăjbire

Şi
gârbovită
doica
Lumii
stingea
cărbunii
din
leagănul
iubirii
când
Pruncul
din
braţele
materne
fura
din deget
inelul
disperării
plecând
hoinar
în
Lume
cu bici
de foc
să-ntâmpine
Potopul
din
Jarul
fără foc

*
Se-aud
din nou
mereu

de **Stella D. Perdix**

clănţănituri
de armă
se-aud
mereu

*
Şi în
mocirla
vieţii
rămân
doar ele
Iubirile
Eterne
din
Noaptea timpului
şi-n
Noaptea timpului

1 martie 2013

Notebook sketches page 42, de Mihai Mădălin Moca.

Memorialistică

Marea dezvăluire

(Fragment din „Amintirile unei tocilare”, în pregătire)

de **Puşa Popa**

– Hai, bunico, te rog, arată-mi-o...

În fiecare seară, bunica Maria, care, pe vremea când număram doar două primăveri, era o trupeşă şi ochioasă brunetă de până în 50 de ani, ce-şi rostuia gospodăria într-o singură zi cât altele în trei, îşi răsfăţa cu discreţie, înainte de culcare, preţioasele zone intime cu o mixtură din ceai de gălbenele şi pelin. Desigur, ca toţi prichindeii de pretutindeni, eram grozav de curioasă ce s-ar putea ascunde sub fusta amplă a mamei tatălui meu, care împreună cu bunicul m-au crescut cu devoţiune până la vârsta de patru ani, răstimp în care doi studenţi ai vremurilor *„rara avis* prezervativus”, constrânşi fatalmente să-mi devină părinţi la pasionala vârstă de 21 de ani, învăţau în Capitală, la câteva sute de kilometri depărtare de locurile lor natale. Plăsmuită aşadar dintr-o mare dragoste, prima fiică şi nepoată a familiei, speculam cu încăpăţânare orice lucru care îmi atrăgea atenţia, având certitudinea, probată de nenumărate ori, că nu mi se va refuza nicicând nimic. De altfel, la scurt timp după ce am fost „recuperată” de foarte tinerii mei părinţi, proaspăt mutaţi într-o locuinţă acordată de statul român într-un alt oraş al ţării, după repartiţia în câmpul muncii socialiste, am făcut cunoştinţă,

Eroina acestei confesiuni, pe vremea când era şoim al patriei, alături de mama ei (în stânga), de *Durdulia* şi de *Uscăţiva.*

prin gaura cheii, dintr-o slăbită vigilenţă a mamei, preocupată să acorde atenţie mai fragedei mele surioare (născută la trei ani în urma mea graţie unui prezervativ – ah, acelaşi?! – spart la momentul oportun), cu tata gol puşcă în timp ce se afla, nevinovat, sub duş. Aveam cam patru ani şi jumătate şi-mi amintesc precis cum îmi alternam ochii prin lăcaşul cheii pentru a prinde unghiul cel mai bun şi, când în sfârşit m-am edificat despre ce era vorba, animată de un sentiment în care se împleteau spaima şi necunoaşterea, cu mâinile înfipte în păr, semn al unei uluiri aproape disperate, alergam prin casă în lung şi-n lat spre a-i împărtăşi mamei descoperirea cea mare:

– Mami, mami...! Tati are puţă cu coadă! Tati are puţă cu... coadă?

Şi aş fi repetat-o la nesfârşit, dacă n-ar fi ieşit între timp el din baie ca să mă liniştească şi, împreună cu mama, cu oareşice pudoare, să-mi explice, destul de anatomic (medic de profesie, mama chiar a scos din bibliotecă un atlas imens, cu coperte groase şi roşii pe care, după episodul cu pricina, l-am răsfoit adesea cu înfrigurare), diferenţele fizice dintre un bărbat şi o femeie. Cu acel prilej am aflat că *unica* utilizare a... cozii tăticului meu purta următoarea definiţie: „instrument pentru eliminarea urinei”. (Mult mai târziu, cu surprindere aveam să aflu o altă definiţie magistrală, dată cel mai probabil de o feministă insuficient satisfăcută: „bărbatul este o prelungire inutilă a penisului”.)

Semn că am fost obsedată pentru un timp de această „ciudăţenie” masculină s-a reflectat şi în creaţiile mele plastice confecţionate la cămin, la disciplina de lucru manual. Îmi amintesc aievea prima zi în care m-au întâmpinat cele două excepţionale educatoare (*Durdulia* – blajina, scunda şi blonda doamnă Dumitru şi *Uscăţiva* – exigenta, înalta şi bruneta domnişoară Mavrodin) şi i-am cunoscut pe colegii mei – şoimii patriei. Trezită cu noaptea în cap pentru a avea timp să mă dichisească cu două funde în păr înainte de face naveta cu trenul la dispensarul rural aflat la 15 kilometri de oraşul nostru adoptiv, mama mă alerga asudată pe aleile dintre blocuri pentru a mă lăsa în compania grupei mari de la căminul din cartier, căci, înscrisă aici la câteva luni după începerea anului preşcolar, la grupa mijlocie, unde mi s-ar fi potrivit vârsta, nu mai rămăseseră locuri. Eu, care mă simţisem până atunci buricul pământului, făcându-mi-se toate poftele şi îndeplinindu-mi-se cea mai neînsemnată dorinţă, m-am trezit în preajma unor copii puţin mai mari decât mine şi care deja se împrieteniseră între ei de câteva săptămâni. Atunci, chiar în prima zi, după ce a rostit limpede prenumele meu în faţa clasei, *Durdulia* a căutat cu privirea să mă aşeze la una dintre măsuţele de patru, unde se găsea un loc liber, lângă două fete cu codiţe lungi şi împletite, care lipeau în linişte, pe carton, hârtie colorată. Revăd şi acum chipurile lor: Raluca – blondă cu ochi spălăciţi, şi Ramona –

brunetă cu ochi vioi, care mă priveau tot mai dispreţuitoare pe măsură ce, purtată de mâna binevoitoarei educatoare, mă apropiam de ele. Însă în momentul în care m-a aşezat pe scăunel, amândouă, după un complice schimb de priviri, întinzându-şi ca la un semn cele patru braţe aidoma unor gheare, şi-au adunat înspre corpurile lor, ceva mai robuste decât al meu, toate materialele acelea splendid colorate de pe masă. Intimidată de gestul lor, căci, în ciuda „defectului" specific vârstei (care, de altfel, m-a însoţit toată viaţa) – încăpăţânarea, generozitatea era atunci, ca şi acum, punctul meu genetic forte, m-am retras în spatele educatoarei. Din nefericire, aceasta a jucat atunci un rol psihologic nefast: neobosindu-se să le explice că hârtie colorată era din abundenţă, inclusiv pentru noua şi mai mica lor colegă, am fost aşezată singură la o măsuţă aflată mai departe de restul clasei, cumva într-un plan mai degrabă apropiat de catedra educatoarelor. Şi din acel moment m-am simţit specială, protejata autorităţii, din nou buricul pământului. Iar în scurt timp, graţie dezinvolturii cu care mă remarcam în activităţile legate de muzică, poezie şi sport, am devenit, în scurt timp, febleţea educatoarelor, un fel de mascotă a clasei. Asta până într-o zi când, după ce ni s-a dat să confecţionăm, din plastilină, o temă oarecare la lucru manual, blânda *Durdulie* a abordat-o scurt pe mama, care, ajunsă în goană de la gară, era ultimul părinte venit să-și recupereze odrasla:

– Doamna doctor, aş dori să vă arăt ce figurină interesantă din plastilină a confecționat astăzi fiica dumneavoastră...

Mama, luându-mă protectoare pe după umeri, s-a apropiat zâmbitoare de o masă lungă pe care tronau operele şoimilor patriei în curs de afirmare în arta mulajului, unele dintre ele executate cu stângăcie, iar altele destul de banale: farfurioare, bile, vase, cuburi de toate culorile pământului. Dintre acestea, *Durdulia* extrase cu atenţie lucrarea mea: un omuleţ de aproximativ zece centimetri în înălţime, un trup zvelt de bărbat cu braţe şi picioare atletice pe care îl lucrasem din plastilină roz. Ce să mai: era un fel de *Homo universalis* sau omul vitruvian davincian. Eu îmi tot baleiam cu mândrie privirea dinspre educatoare spre mama şi simţeam cum creşte în mine bucuria de a-i oferi părintelui meu a nu-ştiu-câta satisfacţie a evidenţierii mele. La un moment dat, mama îmi prinde brusc mâna dreaptă şi mi-o strânge cu o smucitură necontrolată, apoi îi văd chipul cum devine treptat stacojiu şi, concomitent, observ sprânceana strângă, ridicată a mirare, a *Durduliei*. În tăcerea acelei clase lipsite acum de zumzetul nostru copilăresc, vocea mamei a sunat dogit şi sugrumat:

– Vă asigur, stimată doamnă, copilul nu a avut cum să vadă în casă la noi aşa ceva... Aş putea, totuşi, să iau cu mine capodopera?...

Zâmbind îngăduitoare şi aşezând-o la loc, printre celelalte exponate, blânda educatoare i-a răspuns:

– Deocamdată, o vom păstra puţin pentru expoziţia dedicată părinţilor, pe care intenţionăm să o organizăm de Crăciun. Însă îi voi detaşa chiar acum elementul cu pricina...

Şi nici una nici două, *Durdulia* îmi „mutilă" figurina. Apoi, val-vârtej, am ieşit alături de mama pe uşa căminului mergând spre casă şi în tot acest timp mintea mea de puştoaică alerga în acelaşi pas alert ca noi două pe aleile dintre blocuri, neînţelegând unde fusese problema de fapt: aflată sub o uşoară stare de şoc, mama se încăpăţâna să nu-mi reproşeze nimic. Dar, îndată ce am intrat în casă, o aud spunându-i tatei pe un ton grav:

– Aşică, ia ghiceşte ce a confecţionat din plastilină fiică-ta, astăzi, la cămin?! Un omuleţ cu o… coadă… de toată frumuseţea!

Un schimb de priviri poznaşe şi amândoi au bufnit în râs. Printre lacrimi de hohote, mama a mai adăugat:

– Să-i fi văzut mina *Durduliei* ăleia mai în vârstă în timp ce desprindea, dezgustată, cu două degete, de restul trunchiului, chestia aceea ca un ardei iute, și care nu era aşezată oricum, ci... fix în sus.

Uluită, mă holbam la ei cu seriozitatea celor patru ani şi jumătate: aha, deci părinţii mei se amuzau pe seama minunatei lucrări plastice la care meşterisem aproape toată dimineaţa acelei zile şi pe care mă străduisem din tot sufletul să o fac PERFECTĂ! Şi, întâlnindu-mi mutriţa descumpănită, ai mei se prăpădeau într-o nouă cascadă de râs. Faptul că tinerii mei părinţi nu m-au mustrat atunci în niciun fel vizavi de acest episod îmi oferea, o dată în plus, certitudinea că splendida mea capodoperă fusese cât se poate de fidel realizată.

– Hai, bunico, te rog, arată-mi-o...

Of, pesemne că această curiozitate atavică a mea „debutase" atunci, la vârsta de doi ani, atrasă ca un magnet de umbrele misterioase de sub fusta bunicii. Cu duioşie îmi amintesc cât de uriaşă mi se părea distanţa de la nivelul meu, stând pe vine, cotrobăind şi ridicând poalele cămăşii ei de noapte până sus, către bolta cea întunecată. Dar bunica nu părea dispusă a ceda insistenţelor mele:

Bunica Maria– *IERI...*

și ASTĂZI...

– Puşica, nu e nimic interesant de văzut. Seamănă cu a ta, doar că este puţin mai… mare.

Dintr-odată, m-am ridicat în picioare şi, dezgolindu-mi abdomenul, mă uitam, cu capul în jos, între pliurile micilor mele coapse cercetând mult-râvnita comparație și, sub privirile ei amuzate, o imploram iarăşi şi iarăşi, căci nu eram convinsă deloc de adevărul spuselor sale:

– Hai, bunico, te rog...

Şi VICTORIE!

Brusc, fără să mai stea pe gânduri, îndepărtând uşor recipientul plin cu infuzia aceea de gălbenele şi pelin, îşi ridică, fără sfială, cămaşa de noapte, zâmbindu-mi triumfătoare:

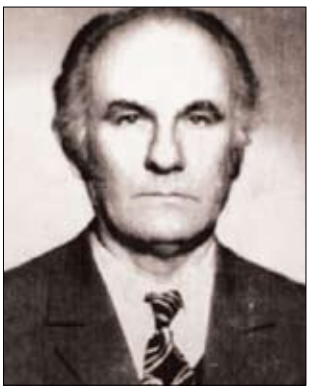
– Iat-o! Este la fel ca a ta.

Ups! Am rămas stană de piatră însă, scanând-o repede, cu maximă atenţie preţ de cele câteva secunde, cât a avut bunica bunăvoinţa a mi-o lăsa vederii, am exclamat îndată intrigată şi cam dezamăgită:

– Ba nu-i ca a mea... A ta e *ciufulită*!

Bucureşti, 3 septembrie 2012

Icoana Sfântului Haralambie[1]

de **Zaharia Potârniche**

De mulți ani,de fapt,de când familia noastră a revenit la Sulina şi ne-am mutat în locuinţa unde mai stăteam încă în anul 1929, în afara Hanei, cu care mama conversa în limba ei maternă, sau a turcoaicei Aişe,cu care se descurca destul de bine cu jargonul ei decorat cu cuvinte otomane, mai venea la noi, cam odată pe săptămână, un personaj feminin mult îndrăgit de mama şi cu care se cunoştea de pe când ea era o copilă, mult mai în vârstă ca ea însă, prin ani, îi devenise prietenă intimă. Era o femeie care pe atunci trecuse de şase decenii; se vedea după cutele lăsate de viaţă pe obrazul ei măsliniu, însă, tare curios!, părul ei rămăsese negru ca abanosul, fără un fir cărunt. Înaltă cu mai bine de un cap ca mama, când intra pe uşa bucătăriei, era nevoită să-şi plece niţel capul, fiindcă nu purta broboada niciodată, ca orice femeie ce se respecta; dar pălăria ei arhaică era de pe vremea lui Pazvante Chiorul şi mai mult ca sigur că făcuse parte din trusoul vreunei decedate de demult, fiindu-i dăruită la pomana respectivă. De aici deduceam cu uşurinţă că personajul în cauză era un om sărac, dar demn, fiindcă ţinuta, totdeauna îngrijită şi curată, cu toată vechimea, dovedea multă demnitate şi respect de sine. Dar nici figura ei nu era mai prejos de primele constatări; purta ochelari cu rame mari, de baga,pe care,desigur,îi avea de pe vremurile ei bune şi care o făceau,în felul ei, un personaj distins,dioptriile mari ale lentilelor scoţându-i în evidenţă ochii negri, ce te priveau cu o acuitate pătrunzătoare, semn că în spatele lor exista un spirit ascuţit şi nu unul oarecare. Cu figura prelungă, bărbia proeminentă, voluntară, peste care o gură generoasă, cu buzele plinuţe,precum şi cu o dantură impecabilă pentru vârsta ei, chipul îi iradia cu adevărat respect de sine, dar şi autoritate. Era grecoaică născută şi crescută la Sulina, unde părinţii ei veniseră din Elada pentru a face negustorie. Noi îi spuneam Sofia şi era bine cunoscută în casele familiilor greceşti din acest cartier unde locuiam şi noi pe atunci. Avusese o viaţă bună atâta vreme cât bărbatul ei, Gheorghios Lambru, şi-a dus mai departe treburile în prăvălioara moştenită de la părinţi, şi aveau un fiu care făcuse şcoala greacă din comunitatea elenă, deci erau, în acele vremuri, o familie respectabilă. Dar bărbatul ei a fost înşelat într-o zi de un aşa-zis prieten,căruia i-a împrumutat o sumă mare de bani pe care acesta nu i-a mai restituit-o, dispărând din oraş fără urme. De aici a urmat falimentul prăvăliei pentru a-şi plăti datornicii,dar şi o boală gravă de inimă care,până la urmă, l-a dus la locul de veci din cimitirul ortodox de la marginea oraşului. Şi chiria Sofia a rămas doar cu fiul ei, într-o casă pe care începuseră a o reconstrui înainte de a se întâmpla toate cele povestite mai sus; dar casa rămăsese aşa cum o lăsase bărbatul decedat şi ea locuia într-o singură cămăruţă acolo, fără niciun venit. Şi pentru ca necazul ei să fie și mai mare, fiul, în loc să se apuce de o treabă serioasă în domeniul în care trăise şi tatăl lui acolo,în comunitatea greacă, într-o bună zi şi-a anunţat mama că se mută la iubita lui care îi născuse un copil şi cu care urma să se însoare. Dar gravitatea faptului era că viitoarea lui nevastă era rusoaică, din mahalaua de sus, lucru de neconceput de conaționalii lor, atâta timp cât erau destule fete de greci nemăritate, pentru a intra în mediul firesc în care crescuse. Şi de la sine a fost ostracizat din această comunitate,dar şi de propria lui mamă. Şi nevrednicul fiu a ajuns până la urmă căruţaş, părăsindu-şi definitiv mama cu ale cărei concepţii de viaţă tradiţionale nu voia să mai aibă de-a face. Astfel, chiria Sofia, prietena noastră, rămăsese singură-cuc în casa aceea neterminată de pe strada ce poartă azi numele Mihail Eminescu şi care se afla la intersecţia cu strada a Treia,peste drum de familia Bati-Par, a bătrânului meşter constructor al digului de la vărsarea braţului Sulina, pe vremea iscusitului inginer englez Hartley. Iată scurta istorie a vieţii chiriei Sofia, bătrâna vizitatoare a mamei, dar şi confidenta ei în mare măsură. De cum intra pe uşă, şi aceea era întotdeauna cea din curtea din spate de la bucătărie, mama deschidea braţele pentru a o primi, oferindu-i locul ei de totdeauna, la o latură a mesei, unde ea trebăluia pregătind mâncarea de prânz; şi al doilea gest pe care îl făcea, era de a pune ibricul cel mare la fiert cafeaua care nu lipsea niciodată şi apoi, scotea cele două ceşcuţe mici, aşa cum se obişnuia să se bea cafeaua pe atunci şi pe care le aşeza pe cele două farfurioare. Trebuie să spun de la început că,chiria Sofia era pentru mama, un alt „ziar” local de informaţii săptămânale în afara celui pe care ea şi-l „scria” duminica după amiază, cu cei cu care convorbea în trecerea lor prin faţa casei noastre, aşa cum am mai spus mai sus în aceste rânduri. Ea era de fapt, bine informată cu tot ce se petrecea îndeosebi în comunitatea greacă, dar prin ricoşeu, şi în întreg oraşul, prin aceştia;fiindcă, ea, vizita în fiecare zi din săptămână, atâtea case şi chiar mai multe decât aveau zilele şi unde, era primită nu numai cu compasiune şi dărnicie dar şi pentru calităţile ei de ghicitoare redutabilă în cafea, dar şi în cărţi, dar mai ales în cafea. Şi astfel, până ce cafeaua reuşea să fie bine fiartă aşa cum ştiau amândouă că trebuie băută,chiria Sofia îşi răsturna sacul ei de ştiri pe care mama le înregistra cu memoria ei teribilă de unde cu greu erau uitate. Vorbeau numai în greceşte, fiindcă aşa îi venea bine musafirei, care nu stăpânea prea bine limba română şi o amesteca mai mereu cu cuvinte proprii. Momentul solemn al ceşcuţei de cafea însă era aşteptat cu multă plăcere şi nerăbdare, mama având o anumită zi din săptămână în care o primea pe bătrână şi, atunci, cafeaua o bea cu ea. Dar lucrul cel mai important era ghicitul în ceşcuţa cu arabescuri miraculoase după ce era răsturnată pe farfurioara ei si mama făcea semnul crucii cu palma deasupra. Şi în timp ce aşteptau ca acea ceaşcă răsturnată să se zvânte bine, mama îi mai turna chiriei Sofia încă una, de care ea era tare bucuroasă, sorbind-o cu plăcere deosebită. Mama însă ştia cât de flămândă era chiria Sofia, care pleca de obicei de acasă nemâncată, fiindcă nu prea avea ce; şi atunci îi aşeza alături o felie mare de pâine cu ceva măsline sau o bucată de brânză telemea, chiar o felie de halva, uneori, din cele ce se găseau în casă şi erau, de fapt, cele necesare pentru micul nostru dejun. Şi ea mulţumea frumos mamei, îşi bea cafeluţele tacticos în timp ce povestea ce mai era prin oraş; apoi treceau la ghicitul în cafea. Şi nu odată bătrâna ghicitoreasă a avertizat-o pe mama asupra unor fapte neplăcute ce urmau să se întâmple şi mama a crezut-o şi s-a ferit de ele. Dar numai una singură pe care ea o anunţa mereu şi pe care ea o numea cumpănă şi, mai ales, chiar o pagubă, nimeni nu s-a gândit ce putea fi; deși până la urmă

[1] Fragment din romanul în pregătire *Amintiri din Europolis*, ciclul „Copiii Dunării”.

chiar s-a adeverit, asta însă abia după mutarea noastră în casa pe care o cumpărase tata de la un turc, peste mai bine de un an, când pe peretele exterior al casei ne-a fost pusă sentinţa judecătorească de ipotecă neplătită şi de care turcul nu a suflat nici un cuvânt la întocmirea actului de vânzare;iar noia trebuit să plătim casa cumpărată încă o dată, aşa cum vom povesti mai departe când va veni timpul. Până atunci, să ne întoarcem la vizita chiriei Sofia, dar şi la gândurile ce ni le provoacă această forţă sau intuiţie a unor oameni. Ei pot citi în viitor ceea ce ni se poate întâmpla nouă, bine sau rău; şi putem spune că unii dintre ei sunt vrednici de respect aşa cum era bătrâna prietenă a mamei. De altfel, ea nu considera în niciun fel că ghicitul în cafea era cumva un act de necredinţă faţă de Cel de Sus, fiindcă prezenţa ei era nelipsită de la biserica greacă în fiecare duminică, unde preoţii o respectau, dar şi o ajutau. Deoarece ea ştia întotdeauna ce să povestească din cele aflate de la alţii, fără a bârfi sau a destăinui secretele de familie pe care uneori le afla odată cu ghicitul în cafea; de aceea era primită şi agreată peste tot, unde şi ea, la rândul ei, devenea de folos cu ajutorul previziunilor şi al sfaturilor ei înţelepte. Uneori, cel mai mic din familie fiind, asistam şi eu la aceste vizite. Îi plăcea foarte mult chiriei Sofia cafeaua naturală şi nu considera că e o ruşine ca fie și acolo, în vizită, după ce îşi termina ceşcuţa, s-o șteargă cu o bucăţică de pâine de zaţul de pe ea, bucățică pe care s-o mănânce cu aceeaşi plăcere, apoi, mama uitându-se la ea cum o făcea, cu multă eleganţă, ca pe ceva cât se poate de firesc. Era o femeie bună în adâncul sufletului ei şi sunt convins că avea harul lăsat de Bunul Dumnezeu celor predestinaţi. M-am convins de acest lucru mai târziu, deci, peste ani, de aceste calităţi ale ei, în propria mea viaţă. Şi de aceea sunt nevoit să merg cu povestirea mea mult mai departe de limitele copilăriei mele.

Era în iarna lui 1942, în acel an când eu, în timpul războiului, am fost nevoit să rămân la părinţi, acasă la Sulina, pregătindu-mă pentru examenul de admitere la Politehnică. Exista atunci în viaţa mea o mare grijă pe care o purtam în suflet, aceea a unei operaţii chirurgicale foarte grele pe care trebuia s-o fac în momentul când voi ajunge la Bucureşti, fiindcă o asemenea operaţie nu se putea face în altă parte. Era vorba de o mastoidită avansata, pe care numai un mare specialist mai putea s-o opereze, iar eu îmi luasem în acest timp şi serviciu acolo, la Sulina, pentru a putea aduna suma deosebit de mare de bani necesară plaţii doctorului, dar şi achitării tratamentului îndelungat ce trebuia continuat ulterior. Însă eu aveam presentimentul că nu voi supravieţui operaţiei şi că viaţa mea se va încheia undeva la Bucureşti, pe o masă de spital sau, în cel mai bun caz, că mă voi alege cu o paralizie facială. Măcinat de aceste gânduri, starea mea sufletească era departe de aceea pe care ar fi trebuit s-o aibă un tânăr în plină forţă a începutului de viaţă. Şi mama i-a destăinuit chiriei Sofia drama mea. Așa se face că, într-o bună dimineaţă, în timp ce eu eram adâncit în lecturile mele pentru examen, mama m-a chemat în bucătărie, unde erau numai ea şi bătrâna. Şi ea m-a privit cu blândeţea ei caracteristică, dar şi cu acea acuitate care parcă îţi pătrundea până în adâncul sufletului, de care pomeneam, de parcă ar fi citit acolo tot ce aveai în acel moment în adâncul lui, însă nu m-a întrebat nimic. M-a invitat, totuși, la plecare, să mă duc la ea, a doua zi, după-amiază, după ce se întorcea de la vizitele ei zilnice. Şi eu m-am dus cu

Sfântul Haralambie, veche icoană grecească. (*Sursa*: Wikipedia)

multă speranţă. Mă chemase de fapt pentru a ne ruga amândoi la icoana Maicii Domnului şi apoi la aceea a Sfântului Haralambie, o icoană veche aceasta din urmă, adusă de părinţii bărbatului ei de la mănăstirea Athos şi care, după cum spunea ea, avea darul de a confirma sau nu dorinţele, dar şi desfăşurarea unor momente cruciale din viaţa omului. Când am ajuns acolo, chiar de la intrare, am zărit cele două icoane: una a Sfintei Fecioare cu Isus în braţe şi, alături, pe aceea a unui sfânt în odăjdii, cu o barbă lungă, albă, icoană ce stătea sprijinită pe o măsuţă, unde ardea o candelă, într-un păhăruţ roşu, transparent. Şi chiria Sofia m-a pus să mă închin la ambele icoane şi să le sărut. Apoi mi-a cerut să-i dau o monedă de un leu, de nichel, şi cu mâna ei, după ce a spus o scurtă rugăciune în greceşte, a pus moneda pe icoana Sfântului Haralambie şi moneda s-a lipit de ea şi a rămas acolo. Atunci ea mi-a spus: „Uite, Fanică – fiindcă aşa îmi spunea ea –, Sfântul Haralambie ţi-a primit banul şi eu l-am rugat să ne spună în acest fel dacă tu ai să trăieşti după ce ai să faci operaţia, şi dacă sfântul o să-ţi păstreze banul cel puţin trei zile, ai să trăieşti foarte mult”. Apoi, m-a pus să fac de trei ori cruce şi să sărut din nou icoana, mulţumindu-i acestuia. După aceea, m-a dus lângă o ladă veche, învelită cu piele tocită de vreme, şi i-a ridicat capacul; în ea îşi păstra cele mai scumpe amintiri, dar şi cele câteva cărţi religioase cu rugăciuni, toate în limba greacă. A scos de acolo o mică epistolie, cu coperţile atât de uzate încât de-abia se mai vedea crucea pe ea, şi mi-a citit de acolo o rugăciune pe care nu am înţeles-o, fiindcă era în greceşte. Dar ea mi-a spus că este pentru îndepărtarea răului din viaţa mea precum şi pentru liniştirea sufletului. Şi în timp ce ea oficia toate aceste ritualuri, am privit fără să vreau în jurul meu şi mi-am dat seama că în acea casă nu exista nicio sobă; doar o singură lampă de petrol într-un colţ, pe care, desigur, ea o folosea pentru a-şi prepara şi un ceai sau altceva. De aceea era nevoită să plece de acasă în fiecare dimineaţă, fiindcă astfel găsea căldură, dar şi ceva mâncare în casele unde se ducea, totuși refuza categoric să primească bani în vreun fel pentru ghicitul sau sfaturile ei. Era harul pe care i-l dăruise Dumnezeu şi acesta nu se cădea să fie vândut, ci numai dăruit mai departe. Am plecat de lângă ea cu un nou sentiment în adâncul inimii mele atât de împovărate până atunci; iradia de acolo o căldură binefăcătoare, pe care o luasem cu mine de la icoana Sfântului Haralambie şi încet, încet, o bucurie imensă de a trăi, nestăpânită, mi-a inundat inima. Nu mă mai îndoiam în acel moment că viaţa mea nu se va sfârşi atât de repede şi o lumină binefăcătoare, parcă, mi-a deschis toate orizonturile spre care tindea fiinţa mea. Când am ieşit din mica ei ogradă era încă lumina zilei şi am plecat cu paşi vioi spre casă, ca să duc vestea mamei care mă aştepta îngrijorată, fiindcă despre această vizită nu a ştiut, în afară de tata, nimeni. A fost dorinţa mea şi a fost respectată. Şi am ajuns imediat pe strada Întâia, cotind spre manufacturile lui Horen şi Panici, unde m-am oprit pentru o clipă să privesc la vitrine. Dar la aceea a lui Panici nu mai era nimic, fusese închisă de

câţiva ani, el fiind evreu, iar în aceea a lui Horen era puţină marfă şi nimic deosebit, aşa, ca pe vreme de război. Şi în acel moment, clopotul orologiului de pe celălalt mal al Dunării a început a bate ora patru după-amiază. Şi fără să-mi dau seama, mi-am amintit de povestea mamei cu moartea bunicului, exact la această oră bătută de acelaşi orologiu. Era destinul care mă anunţa că el, acolo, mi-a purtat de grijă şi mi-a dat acest semnal. Ştiu însă acum, după aproape şapte decenii, timp în care viaţa trăită mi-a adeverit cele întâmplate în după-amiaza aceea, că lumea noastră de aici, între ea şi cea de dincolo, există o strânsă legătură şi o forţă necunoscută ce ne duce la bine sau la rău pe drumul destinului, condusă de acolo, de cei ce ne-au iubit, şi i-am iubit şi noi, dar şi de cei pe care i-am urât pe drept sau pe nedrept. Fiindcă aici, pe Pământ, ispăşim toţi pentru ce am făcut bun sau rău. Lumea de dincolo va veni cu alte mari hotărâri ale Proniei Cereşti. Când am ajuns acasă şi i-am spus mamei totul, şi-a făcut cruce, m-a închinat şi ea cu o cruce mare şi pe mine, spunând din adâncul inimii: „Doamne Dumnezeule, ai grijă de băiatul meu şi păzeşte-l”. Aveam atunci doar 20 de ani şi tineri ca mine mureau cu miile pe câmpiile îngheţate ale Rusiei. Şi am înţeles, totuşi, că destinul a vrut ca, prin cumpăna mea, eu să fiu ferit de cele prin care treceau cei ce se aflau acolo; şi tot răul a fost până la urmă spre binele meu. O, Doamne, câtă dreptate a avut bătrâna, odată cu vechea ei icoană, am aflat cu adevărat abia acum, după ce viaţa mea întreagă, mi-a confirmat-o! Dar a trebuit să aştept, fără să-mi dau seama, să treacă mai întâi, fiindcă nimeni nu va şti vreodată ce îl aşteaptă ziua de mâine.Şi gândul meu redeşteaptă acum, după atâţia amar de ani, chipul auster al bătrânei, şi-mi fac o cruce pentru liniştea sufletului ei. Dar cine ştie în ce colţ uitat al cimitirului ortodox de la Sulina zac osemintele ei, la care n-a călcat vreodată picior de muritor cu o lumânare aprinsă. Şi parcă îi văd mâna, cu degetele mult prea prelungi, cum a aşezat bănuţul de un leu, cu care mi-a răscumpărat viaţa pe care eu o consideram pierdută. Odihneşte-o, Doamne, şi fă-i ţărâna cât mai uşoară pentru veşnicie!

GAUDEAMUS

(ŞI ÎN VIS E LA FEL)

de **Cezar PÂRLOG**

Avenit toamna. Şi-ţi umple timpul cu cîte ceva. Un seminar, un curs sau mai bine... Mai bine ce? Pînă la sesiune mai sunt exact trei luni şi paişpe zile. Dimineaţa e frig. La prînz e foarte cald. Şi nici nu mai ştii cum să te îmbraci. Astăzi ai zece ore. Două cursuri şi trei seminarii. Eşti obosit. Nu ştii de ce. Marele „circ” abia a început. După o vacanţă mereu prea scurtă. Aşa ai considerat-o încă din primul an de şcoală. La fel e şi acum. Timpul nu se dilată. Consecvenţă? Da. Obosit. De ieri, de cînd ai avut opt ore. E adevărat că nu ai stat decît la trei dintre ele. După-amiaza ai bătut magazinele. În căutare de pantofi. Vine nunta Ginei şi... N-ai găsit. Ai ajuns acasă noaptea tîrziu. Frînt de oboseală. Colac peste pupăză, atunci cînd Ene, Morfeu sau cum i-o fi mai spunînd azi, aproape că te răpise spre ale lui dulci line meleaguri, ţi-ai adus aminte că aveai de scris un referat. Pentru mîine. Nu îl bagi în seamă. La urma urmei, de ce să rişti o urechealã a onorabilului moş Ene! Puţin respect pentru o vîrstă respectabilă! Deci, te vei duce de la opt. Poţi să mai dormi o oră. Ba nu poţi. Sună telefonul. O greşeală...

...Facultatea-i aproape. Doar ţi-a mîncat vreo două săptămîni găsirea unei gazde prin zonă. Numai trei staţii de autobuz. Pe jos faci juma’ de oră. Deşi, ca să fii sigur că nu întîrzii, iei maşina. E prea multă lume în staţie. Te plictiseşti. O să te duci pe jos. Poate întîlneşti vreun cunoscut. Mai bine nu. O să-ţi vorbească tot drumul despre meciul de ieri. 0–3 cu Lituania. Cu Lituania?! Piţurcă, lasă-ne! „Distanţa cea mai scurtă între două puncte este o linie dreaptă”. Nu-ţi plac liniile drepte. Şi nici geometria. Te dor picioarele. Ai făcut febră musculară. Offf, Gina cu nunta ei! Şi pantofii! Mîine n-o să te duci la sport. Mai bine îţi cauţi pantofi. Şi azi după-masă ai putea. Nu, n-ai putea. Azi eşti hotărît să stai la toate orele.

...E pauză. Peste cinci minute începe ora a patra. Suficient timp cît să dai o fugă prin vecini, pe la operă. Pentru spectacolul de diseară nu mai sunt bilete. Şi era una din puţinele mele şanse de a o recuceri pe Cristina! Pînă la urmă, ce-i şi opera asta? Că tu şi aşa nu înţelegi mai nimic. Fiţe şi gusturi de domnişoară provincială. Oricum n-ai timp de operă. Astăzi ai să stai la ore. Ora a patra a început. De şapte minute. Seminar. Ai putea să intri, să-ţi ceri scuze pentru întârziere. Şi să te aşezi în prima bancă. Prima bancă se ocupă mereu ultima. Ş-aşa nu ai citit nimic. Mai bine mergi la bibliotecă. Îţi cauţi bibliografia pentru referat. Îţi poţi viza cu ocazia asta şi permisul. La bibliotecă e întotdeauna prea multă lume. Te duci peste drum la fornetărie şi-ţi iei o tartă cu fructe proaspete. „Proaspete”?! Te întorci la facultate. Pe scară tocmai coboară un profesor. Profesorul! N-a plecat imediat după seminar. Bineînţeles. Întotdeauna ţi se întîmplă aşa. Nici n-ai terminat de mestecat. Încerci să eviţi catastrofa. Cu o jenantă piruetă ajungi să studiezi afişul cu anunţul pentru alegerea rectorului. Îţi aminteşti că l-ai citit din primăvară. Când ajunge în dreptul tău, cu spatele, te apleci cu delicateţe şi-ţi alungi cu tact şi pasiune o scamă de pe pantaloni. Blazoane şi bazoane. Cu tact sau cu pasiune? Cin’ să mai ştie...

...Ora a şasea. Tot seminar. Nu poţi să te concentrezi. Profesoara vorbeşte prea repede. Sau prea încet. Sau. În sală e prea cald. Tabla e prea albă. Markerul scîrţâie. O colegă din lateral se împrieteneşte cu noua ei tabletă. Deşi nu-ţi prea sunt pe plac, te trezeşti lungind din gît. Spre a surprinde întreaga imagine. Involuntar, dar instinctiv. Sînt şi nişte colaterale impetuoase picioare prin preajmă. Altă colegă copiază un curs. Te hotărăşti să faci un sudoku. Din Ring. În autobuz nu ai timp niciodată să le rezolvi. Şi nici n-ai chef. Atmosfera din timpul cursurilor şi a seminariilor te îndeamnă la orice. Un sms anunţat discret de o vibraţie te invită la o bere. La Motoare. Deasupra TNB-ului. E plăcut acolo. Refuzi categoric. Dar, oare, tu ai fost cel care a refuzat? Nu te recunoşti. Îmbătrîneşti? Colegul din dreapta îţi împărtăşeşte efectul dezastruos al ultimei sale întîlniri romantice din Cişmigiu. Şi doar tu i-ai dat ideea. Profesoara îţi cere părerea despre... Despre ce? Nu-ţi rezonează cu nimic din memoria recentă. De undeva de prin spate răzbate pînă la tine o anemică şoaptă de ajutor. Nu prea are puteri. Încerci ceva. Pare o fantasmagonică interpretare cînd tu habar nu ai despre ce vorbeşti. Mai sînt cinci minute. Nici măcar nu ai terminat jocul de sudoku. Mai ai timp. Astăzi o să te duci la toate orele. Mai sunt încă patru. Un curs şi un seminar.

Sună ceasul. E şapte fără un sfert. Mai ai timp să-ţi reciteşti referatul. La opt vei fi la seminar ca să îl susţii. Ai lucrat la el toată noaptea. Eşti obosit. Astăzi vei sta la toate orele: două cursuri şi trei seminarii.

Perceptorul, aurul și orfanul

Din ciclul *Povestiri dideștene*

de **Nicolae Diaconu**

„Nicule, nu pot să uit nici acum disperarea mamei când a înţeles, după a doua citire a poștașului, că tata a murit pe front, undeva departe!...” Eram la seceriș cu vecinul Ion Dobrescu, leat cu tata, poate puțin mai mare, în pauza de prânz, l-am văzut abătut și l-am întrebat, iar el, după ce și-a răsucit o țigară, acolo pe mirişte, la umbra unui bătrân corcoduș, în vreme ce toți ceilalți secerători încercau să recapete puteri noi, odihnindu-se, el mi-a relatat povestea de mai jos, „secretul” tuturor nenorocirilor lui, de fapt, pe care l-am înțeles și nu prea atunci, în vara aceea plată de dinaintea colectivizării, dar care pe undeva, în mod cert, avea să mă marcheze pentru toată viața. Și mi-a povestit atunci, cum ziceam, nenea Ion Dobrescu…

– Mama era venită din alt sat. Aici, unde se măritase cu tata, practic, nu avea pe nimeni. Se prăpădiseră şi fraţii tatei, tot în război, iar părinții, socrii ei, cum ar veni, erau tare bătrâni. A plâns, s-a zbătut mama de disperare, și-a smuls părul din cap... M-a luat în brațe, apoi, și mi-a zis: „Ioane, am rămas singuri, nu mai ai tată, nu mai are cine să-ți ducă de grijă, să te ajute… Suntem singuri-singurei, înțelegi tu? Vai de mine, vai de capul nostru!” M-a ținut în brațe, îi curgeau lacrimile pe cămașa mea lungă până la glezne. Mult timp mama a plâns, iar de atunci, am văzut-o îmbrăcată numai în negru. Târziu, târziu de tot și-a mai revenit mama. Primea pensie de pe urma tatei. Muriseră mulți din leatul tatei, în sat erau multe văduve. Deși tânără încă, mama nu s-a mai măritat. A căutat să se descurce singură. Își vedea de gospodărie. O mai ajutau vecinii. Era lume mai bună atunci, nu ca azi, săritoare... Tânără și frumoasă asemeni florilor ce atrag fluturii și albinele, îi cade dragă perceptorului, care o șicana pentru neplata la timp a precepţiei, amenințând-o cu majorări și cu punerea de sechestru pe lada de haine, căldarea de aramă... În realitate îi căzuse dragă mama şi căuta prin toate mijloacele să-și atingă scopul. De voie, de nevoie, de plăcere, din cauza singurătății, i-a căzut și el mamei drag. (Aproape toți secerătorii dormeau eram numai ochi şi urechi). …Gura lumii, Nicule, mă necăjeau băieţii, colegii de joacă, eram de batjocura lor. „Bă, Ioane, îmi ziceau așa, tam-nisam, mai vine perceptorul pe la voi?” Eu, deși cam bănuiam ce și cum, mă făceam că plouă: „Ce să caute?!” Ei, și mai batjocoritori, în special unul mai mare, al lui Buică: „Păi, nu știi? Este gagicul mă-tii, cum ar veni… îți este tată vitreg. Na, uite, acum ai și tu tată, nu mai ești orfan!…” Eram cel mai mic din gașcă, nu mă puteam pune cu ei, râdeau de mine, îmi era necaz, îi înjuram, mă prindeau și mă băteau. Nu-i spuneam mamei pentru că, în primul rând, nu-i prea credeam și, sincer să fiu, Nicule, chiar nu-i credeam, având-o în imagine pe mama de atunci, când ne-a adus vestea postașul. Și vine o zi, era cam ca acum, de fapt se și terminase treieratul grâului în sat la noi, era o pauză, oamenii respirau mai ușurați, îi vedeai pe la porți, pe șanțuri, la povești, femeile de o parte, bărbații și noi mai încolo. Trăgeam cu urechea la femei noi, țâncii, care ne alungau: „Duceți-vă la joacă, nu-i treaba voastră”. Când într-o vineri, numai ce o văd pe mama cu un pui în mână şi un cuţit: „Taie-l, maică Ioane!...” Frământase mama și pâinle, parcă le și văd, le întinsese pe faţa de masă. „Ioane, fă focul sub ţest”. Copiii, pe uliţă: „Hai, Ioane, la scaldă, la râu”. „Nu pot, sunt ocupat”. Chiar eram, ziceam că îi dau o mână de ajutor mamei. Și coace mama pâinile. Se face târziu, intrăm în noapte. O văd pe mama îmbrăcată frumos, cum nu o mai văzusem de la vestea tragică, îi sta bine mamei. „Ioane, mamă, hai la masă, uite, ți-am prăjit ficații, așa cum îţi place ție, şi un ciotoi. Mănâncă, mamă, și culcă-te”. Așă mă ruga mama. Copil rău, mă fulgera un gând: mama are gagic, d-aia s-a-mbrăcat aşa frumos! Mă gâdila cumva pe la nas damful venit dinspre masa cu pâinea aburindă, dar mintea mea era deja aiurea, anume la faptul că aveau dreptate copiii! Parcă și uitasem gustul puiului prăjit, că până atunci mama îi vindea la găinarii ce colindau satele cu căruţele lor lungi, cu coviltir, iar acum, uite că își amintise că-mi plac ficații... În fine, mănânc cu poftă şi cu multă plăcere, sparg şi osul în dinți, aveam dinți, nu ca acu’!, îi sorb măduva, beau și o cană de apă din vadră, apă proaspătă, rece, abia adusă de mama de la fântână. Dar culmea, nu mă mai gândeam la somn chiar dacă aveam burta plină. Așa că, fără să vadă mama, mă furișez afară din curte, pe uliţă, cu gândul să mă mai joc... Dar cu cine să te mai joci atunci, la ora aceea? Era o lună plină, mă credea dormind mama, iar eu mă gândeam să mă duc la culcare, totuși, când numai ce o văd pe mama că iese pe poarta mică tot așa îmbrăcată, murmurând un cântec ceva de felul: „Ionele dragă, vino, vino,/ Ți-am pus busuioc în poartă/, Vino, te aştept cu drag, tra-la-la...” Ce frumos cânta! Mă vede mama: „Ioane, tu nu te-ai dus la culcare?! Hai să te culci, că-i târziu”. Mă ia mama de mână, intru în casă și, în tindă, văd la foc, lângă vatră, așa cum aveţi şi voi şi toate casele, pe măsuța aceea rotundă, cu trei picioare, o pâine mare, puiul rumen, fără un ciotoi, așezat frumos, pe o tavă, și o cană de pământ probabil cu vin, mi-am zis, că erau acolo și nişte pahare. E clar, mamă, mi-am zis, ai gagic, au dreptate copiii… Dar cine-i, oare? Acela care zic ei că e? Frământat de gândul acesta, mă aşez în pat, dar nu mă ia somnul… (Încep să se ridice secerătorii, se scutură de paie şi se duc la secere. Reluăm, nea Ion cu mine, adică el continuă să-şi depene amintirile fără a-i băga în seamă pe cei ce se îndepărtau). Nu trecu mult şi aud că se deschide poarta şi un strigăt de bucurie din cele două piepturi. „De ce nu ai mai trecut pe la mine?” „Am fost ocupat și eu, deh… Cu seceratul, cu serviciul, dar acum, că le-am cam terminat, uite, am venit”. Și din una alta ajung la masă și perceptorul tot vorbea. Îți dai seama că eram numai urechi, să mă conving. Și zicea perceptorul: „Acum, că voi fi mai liber, m-am înţeles cu nevasta să ne apucăm de casă, pentru băiatul ăl mare, care se va însura la anul. Da’ cum nu ne prea ajung banii, ne-am gândit să vindem boii. Sunt tineri, sperăm să luăm bani buni. Am fost cu ei la obor. Și i-am vândut. Așa că acu’ de-acolo vin…” Mama: „Ai luat bani buni pe ei?” „Da, a venit unul în spartul târgului, ne-am înţeles la preţ și… am primit patru poli de aur, uite-i aici, în chimir, i-am mai legat și în batistă, să nu-i pierd”. „Păi, i-ai vândut bine…” „Așa am zis şi eu. Cu jumătate din ei cumpăr o pereche de juncani, am stabilit cu geambaşul şi mi-i aduce vineri, la obor, iar cu ceilalţi bani cumpăr tabla de fier pentru acoperiş”. Zicând acestea, perceptorul a dat drumul batistei în chimir și se apucă de servit masa. Se aud râsete, glume, se spun vrute şi nevrute. Mă bucuram ştiind-o şi auzind-o pe mama veselă, demult, aproape că din acel moment care mi se întipărise în minte, când cu poștașul, nu o mai văzusem așa... Dar mă rodea şi o mânie oarbă la glumele şi râsetele copiilor pe seama mamei şi a perceptorului. Și uite-așa, tot legănându-mă între astfel de gânduri, nu numai că nu mă ia somnul, dar îmi vin și idei... La un moment dat, s-a făcut liniște, mama şi perceptorul s-au retras în camera de alături, în camera de la drum, odaia bună. Să fi trecut de mijlocul nopţii – miezul nopţii, lună plină, cu stele se vedea ca ziua – când, copil rău, Nicule!,

nici nu ştiu când am deschis uşile celor două camere și m-am trezit cu chimirul în mână, căutând în buzunarele lui batista cu bani. O găsesc, o iau, închid buzunarele, pun chimirul la loc, urmăresc respiraţia perceptorului, mă liniştesc, dormea, poate visând la juncanii ce vor fi aduşi vineri sau la tabla ce o va cumpăra tot în aceeaşi zi de la târg, și ies tiptil... Dar ce să fac cu banii ăia Nicule? Unde să-i ascund? Casa noastră, casă bătrânească, avea prispa cu tarăbuzan… Sub talpa casei, care susţinea călcătoarea în care erau înfipți stâlpii streaşinei şi fixau şi tărăbuzanul, erau câteva gropi săpate de gâşte, de porci îndeosebi, cu râturile lor, gropi și găuri numai bune de ascuns banii. Îi înghesui bine, iau o oală din gard, acolo le ţinea mama, să-i fie la îndemână, sap cu mâinile în şanţ nisipul adus de apele din scurgerea ploilor şi-l răstorn în gropiţă, o astup bine, bătătoresc nisipul, îl netezesc bine şi mă duc la culcare. Erau bine ascunşi, cunoşteam locul, era imposibil să-l greşesc, plus că nu i-ar fi dat nimănui în gând să-i caute taman acolo... Acum, ce să zic, prea bine nu am ştiut de ce am făcut-o, era un fel de răzbunare ca între noi, copiii, ca atunci când ne certam și ne făceam rău unul altuia. Și așa a trecut o săptămână, aproape că uitasem, când, numai ce-i aud iarăși pe prietenii de joacă, al lui Buică rânjund cel mai tare: „Ioane, bă Ioane, uite-l bă pe taică-tău, acu' vine pe la mă-ta ziua-n amiaza-mare, nu-i mai e jenă… Și tu te faci că nu știi… Chiar aşa? S-a măritat cu el? Are două neveste?" Exact așa era, perceptorul venea hotărât spre casă, la noi, fără sfială. O striga pe mama. „Ce-i cu tine, uite, te-a văzut toată lumea. O să ne auzim vorbe. Te-ai întors repede, ai cumpărat juncii și tabla?" „Ce să-i cumpăr, cu ce să-i cumpăr?" „Păi, cum așa! Avei bani în chimir, mi-ai arătat!" „Să vezi!... Mă înțelesei cu geambașul, băturăm palma, stabilisem cine dă adălmaşul, dau să-i plătesc preţul, doi poli, dar când deschid buzunarul chimirului, nu dau de batistă, caut în partea cealaltă, nimic… Geambaşul nu ştia ce fac, ţinea juncanii de lanţ. Răstorn chimirul jos, în iarbă, dar tot nimic, nu pica decât câţiva gologani de alamă, rest de la alte cumpărături. Îmi fac fel de fel de gânduri. Cum au dispărut banii? Io-i fi lăsat acasă, îmi zic. I-a pus nevasta bine! Poate nu i-am asigurat, au căzut când m-am dezbrăcat, a găsit soția batista și nu și-a dat seama că sunt bani în ea și a pus-o bine. Uite ce-i, îi zic geambașului, hai s-o lăsăm pe vinerea viitoare, văd că nu am banii la mine". Iau nişte alviţă şi vin acasă. Întreb nevasta, nu a găsit batista, nu a umblat cu chimirul, de fapt, ei nici nu i-am arătat, nu-i văzuse, la tine doar ce am deschis chimirul şi ţi i-am arătat. Acum, mă gândesc, poate că nu am închis bine buzunarul şi o fi căzut la voi, i-ai găsit şi nu m-ai anunţat, cu gândul că voi veni după ei. Dă-mi-i, că am mare nevoie de ei". Biata mama a rămas tablou: „Aoleu, ce-mi aud mie urechile! Cum ai crede aşa ceva despre mine? Dacă era aşa, găseam eu cum să fac să ți-i aduc". Se jură mama, se blestemă, se întristează și plânge mama, se jură, își smulge părul din cap... Perceptorul, încă optimist, nu-și pierde răbdarea, „Mai este o soluţie zice el şi, dacă e aşa după cum zici, atunci poate că au căzut și i-o fi găsit Ion… la cheamă-l". „Că bine zici, deși Ionel al meu nu s-ar gândi să pună mâna pe bani. Ți i-ar da, este copil cinstit". „A, uite, eu am la mine alviţele, nu le-am dat băiatului meu mai mic, că nu era acasă, cheamă-l să i le dau lui și-l întrebi". M-a chemat, firește, și am plecat în hohotele de râs ale ălora, dar am suportat intuind eu că nu vor mai merge mult lucrurile așa: „Auzi bă, Ionele, te cheamă să stai de vorbă cu taică-tu vitreg, ha, ha!..." Îi înjur cu jumătate de gură şi merg fără nicio frică în curte. „Ionele, mamă, nenea perceptorul a fost pe la noi într-o seară... I-au căzut banii din chimir, la noi în casă, mi-a arătat mie, i-am văzut cu ochii mei, erau înodați într-o batistă, dacă i-ai găsit, dă-i-i, mamă, că-s banii lui și este păcat, ne bate Dumnezeu... Astăzi la obor a vrut să cumpere niște juncani și nu i-a mai găsit"... Sărmana mama! Dar și eu, copil al dracului, cum îți spusei, ce să recunosc? „Ce bani, mamă! Nu am găsit nicio batistă… Și când a fost pe la noi nenea perceptoru'?" Atunci a intervenit și el, de astă dată neliniștit, am simți clar: „Mă, Ionele, am avut patru poli de aur, uite aici, în chimir, într-o batistă, bani cu valoare mare, nu are cine să mi-i fi luat decât tu… Hai, nu fi băiat rău, uite aici niște alviţe, ţine-le şi adu-mi banii". Iau bucuros alviţele, se bucură nenea, credea că am să-i aduc banii. Nici gând însă, doar nu eram prost, poate mai mâncam și bătaie: „Ce bani, nene? Nu am găsit niciun ban, zău!, nici nu i-am văzut şi nici pe matale nu te-am văzut la noi în curte..". Mă pune mama să mă jur, perceptorul la fel, și mă jur cum zic ei, pe tot ce au zis ei, mama ridică din umeri, perceptorul insistă, se aud vorbe grele, curg lacrimi din ochii mamei, nimic... Nu ştiu dacă jurămintele mamei l-au lămurit pe perceptor, dar cert este că el n-a mai venit pe la noi. Apoi, m-a rugat mama cu lacrimi în ochi zilnic: „Mamă, Ionele, dacă ai luat banii sau i-ai găsit din întâmplare, hai să-i dăm, mamă, că e păcat"... Eu, indignat: „Nu i-am luat eu, mamă!... Păi, nu ți-aș fi spus?" Nu ştiu dacă m-a crezut. A mai insistat ultima dată într-o zi de sărbătoare, pe când eram la masa de prânz, în genunchi m-a rugat ca dacă i-am luat eu să fac bine și să-i dau banii. „Dă-i mamă, Ionele, hai, fii bun și dă-i, ceva-mi spune că numai la noi s-au pierdut și ale noastre sunt păcatele…" Cum să recunosc? Nici prin gând nu-mi trecea una ca asta, mai ales că perceptorul uitase drumul spre mama. Și totuși, din ziua aceea, pe chipul nu am mai văzut nici un zâmbet și nicidată, până o va lua Dumnezeu, nu am mai auzit râsul frumos al mamei. Nici nu m-a mai rugat, nici nu m-a mai certat, nu mi-a mai amintit niciodată de banii aceia. De fapt, dacă stau să mă gândesc bine, seara aceea cu lună plină, când am șterpelit aurul din chimirul perceptorului, a fost ultima dată când am văzut-o pe mama veselă. Iar din ziua când perceptorul i-a spus că banii lui au dispărut numai şi numai din casa noastră, mama s-a închis în supărarea ei, trăind aproape aceleași momente de singurătate și disperare ca atunci, în ziua aceea când postașul i-a adus vestea că tata a căzut pe front. A purtat în continuare haine negre, evita să mai dea ochii cu lumea şi era la rândul ei ocolită. Eu, în schimb, eram tot mai țanțoș, nimeni nu-mi mai zicea nimic la joacă, nici că sunt orfan, nici că am tată vitreg. Iar când am simțit că s-au mai liniștit lucrurile, am dat nisipul la o parte, am desfăcut nodul de la batistă, am luat un ban, numai unul singur, cu grijă mare, am ascuns pe fundul gropiţei restul comorii, la loc, și m-am dus glonţ la un nea David Alviţarul, un negustor ambulant de la care cumpăram dulciuri. L-am găsit pe alviţar singur, dar pentru că eu nu ştiam valoarea acelui ban, decât a gologanilor pe care mi-i da mama din când în când să-mi iau dulciuri, am început să mă foiesc pe acolo, neștiind cum și ce să cer. Intuind că vreau ceva, Alviţaru' m-a întrebat el, cu glas mieros, cum îi era felul: „Ce-i cu tine Ioane? Vrei dulciuri?" Eu, prinzând curaj: „Da, aș vrea…" „Ai bani?" „Da, am bani…" „Dă-i încoace!" Și întind mâna cu banul lucitor, îl ia, mă privește fix între ochi, dar nu prea insistent, surâde și întreabă iar, și mai mieros: „Ce vrei să-ţi dau, Ioane?" „De toate, nene, cât face banul". „Te-a trimis mama?" „Nu, ea nu știe nimic, am venit eu, am găsit banul acesta și am venit direct aici, la matale, să-mi dai dulciuri". Alviţarul a luat un coşuleţ, a pus în el câte ceva din tot ce avea acolo, în prăvălioara lui, l-a umplut ochi: „Ţine poala, Ioane". Purtam, Nicule, o cămașă din pânză de tort, țesută de mama, destul de lungă şi largă. Îmi umple Alviţarul poala de bunătăţi și fug cum pot mai repede. Nu mă întâlnesc cu nimeni. Urc pe scara podului, să le ascund cum ştiu mai bine, și încep să ronțăi o alviță... Le-am mâncat cu plăcere pe toate până la urmă, timp de o săptămână, câte ori aveam poftă, mi-am tot făcut drum prin pod... Și uite-așa, Nicule, cum îți spun, am urcat cu poala plină cu dulciuri de încă trei ori în pod, până într-o altă zi când, dând întâmplător cu ochii de mine pe marginea șanțului, Alviţarul m-a întrebat în șoaptă, făcându-mi cu ochiul: „Hei, Ioane, mai ai bani?" „Nu, nenea alviţarule, i-am terminat". Se auzise în comună povestea banilor, povestea mamei o auzise și el, acum îmi e clar… Pentru că imediat, a doua zi, de cum a auzit că nu mai am bani, cel căruia toți copiii

din sat îi spneau „nenea alviţaru” şi-a adunat ce-i mai rămăsese şi a părăsit prăvălia. Și, uite așa, în cam o lună am schimbat boii perceptorului pe dulciuri! Ce a mai făcut perceptorul, cum s-a descurcat toamna fără boi, fără nici măcar juncanii pe care şi-i planificase, nu știu, Nicule. Știu doar că de la o vreme au ieşit ceva vorbe prin sat despre mama, despre perceptor… Preotul satului a primit acatiste de la perceptor, de la nevasta lui mai ales, de la neamuri, pe la mai toate bisericile au fost date acatiste, că dacă nu mai găseşte banii, să se aleagă praful de cine i-a luat. De atunci, cum ți-am zis, mama s-a închis în supărarea ei față de mine, în primul rând, de n-am mai recunoscut-o… Parcă era o străină! Și cu cât se străduia să pară bună, cu atât mai lesne i se citea supărarea. De prea multă supărare, la scurtă vreme după aceea, biata mamă s-a îmbolnăvit de inimă rea. Și nu şi-a mai revenit, nu a găsit alinare din nici o parte. Cel mai apropiat ei, eu, copilul la care ţinuse ca la ochii din cap, i-a adus necazul cel mai mare. Nu a mai dus-o mult, s-a stins din viaţă după doi ani, trăindu-i și pe ăștia ca pe cei mai grei ani din viața ei. Abia când au coborât-o în groapă mi-am dat seama că am rămas singur, și că nu va mai fi nimeni să mă iubească, să mă ocrotească, să-mi asigure cele necesare vieții. Abia atunci am înțeles și m-a podidit plânsul… Plângeam asemeni mamei când a murit tata, da... Atunci, abia, am înțeles ce i-am făcut, ce mare necaz i-am produs și, mai mult decât atât, am înțeles că m-am făcut părtaș la moartea ei. Cât de ușor era să-i dau bietului om banii! E-hei!, da…, alta ar fi fost soarta mea și a mamei! Rău am făcut, Nicule! Uite, mă uit la tine azi, acum, ești atât de mic și-ți ajuți părinții cum poți, și nu ieși din vorba lor. Pe când eu? Îmi pare atât de rău că nu i-am mărturisit și nu i-am cerut iertare mamei măcar atunci, când era pe patul de moarte; mă ierta și poate că alta îmi era soarta. Să nu faci ca mine, Nicule, niciodată, auzi? Să nu fii răzbunător, dimpotrivă, fii blând… Pentrtu că, de fapt, ce am câștigat eu? Am rămas pe drumuri, Nicule! M-au crescut din milă oamenii satului. Puțina dragoste pe care mi-a arătat-o mama am uitat-o, am pierdut-o pentru totdeauna pe cea care m-a iubit şi pentru care am făcut ce ţi-am povestit. (Apoi, privind în zare, către frontul secerătorilor:) Uite, au plecat toţi la ale lor şi eu stau să-ţi povestesc cât de rău am fost. Dar măcar tu să înveți ceva, Nicule, poate că de tine se prinde… Să-ţi asculţi părinţii, Nicule, să nu le ieşi din cuvânt, că numai ei îţi doresc binele, să știi...

Aşa mi-a zis în după-amiaza aceea nea Ion Dobrescu, vecinul nostru dinspre deal, către Însurăței... Apoi s-a ridicat încet, și-a luat secera şi a plecat. Am rămas fără glas. Mi-a fost milă de mama lui nea Ion, de copilăria lui, îmi lăcrimau ochii. Tristă poveste! Am luat boii de lanţ şi am plecat și eu, la ale mele. Iar azi, eu însumi la o vârstă destul de înaintată, ca aceea a lui nea Ion din ziua în care mi-a spus povestea care-i marcase întreaga viață, încă mă mai gândesc din când în când la soarta lui. Avea să crească printre străini, mai mult urât decât iubit. Când a ajuns om în toată firea, a încercat tot felul de afaceri, până şi negustor ambulant prin sate cu dulciuri a fost, dar nu s-a pricopsit, i-a mers tot rău. S-a căsătorit, stabilindu-se la soţie, în sat. Au avut doi copii, un băiat şi o fată. Și viaţa îşi va urma cursul. La vreme de bătrânețe, a locuit împreună cu băiatul, Costică-l chema. A rămas văduv la un moment dat, dar a avut parte de o noră cumsecade, fire blândă şi cu frica în Dumnezeu, Ioana. Fiind ceva rudă cu noi, îi spuneam fina Ioana. Dar bătrâneţea vine cu necazuri și, ca necazurile să te chinuie cât mai mult, parcă şi cea cu coasa vine târziu, deși nea Ion o va implora să vină repede, să scape odată... Și numai ce-o aud într-o altă zi, eram om în toată firea de acum, nea Ion se dusese de ceva vreme, numai ce o aud, deci, pe fina Ioana, povestind:

– Tata socru s-a chinuit rău, naşule! Că, văzându-l cât suferă, că nu-și poate trage sufletul, i-am și zis: „Mă uit cum te chinui, tată, nu te mai ia Dumnezeu, că ai pătimit destul. Bine nu te mai faci tată, sănătos cum ai fost niciodată nu ai să mai fii. Oi fi făcut păcate tată, în tinereţe, o faptă rea, oi fi jurat strâmb, ai un păcat mare, tată, oi fi furat... Gândeşte-te, adu-ţi aminte, tată, toate relele pe care le-ai făcut şi cere-l iertare lui Dumnezeu, că celor care le-ai fi făcut rău s-or fi dus demult şi nu te mai iartă. Uite, îl aduc pe părintele Ștefan, să-ţi deschidă cartea, să-ţi facă un maslu. La bătrâneţe, memoria te lasă, nu-ţi mai aminteşti mai nimic, nici ce ai mâncat la masă. Tot ce-ţi doreşti, e să te ia Dumnezeu”. Dar nu și-a amintit nimic, naşule, așa că s-a chinuit încă alte zile, târziu de tot, abia, s-a îndurat moartea de el și l-a luat, plecasem din zori la seceriș și la apusul soarelui, când am venit acasă, nu l-am mai găsit în viaţă. Dar cât s-a mai chinuit, naşule, nu pot să-ți spun… Sigur, după câte s-a chinuit, a făcut el ceva rău în viaţă, nu se poate altfel, dar cu toate că l-am întrebat mereu, nu mi-a spus.

Atunci, ca să nu o las să se mai frământe, deși poate că era mai bine așa, fiindcă tot adusese vorba despre seceriș, aveam să-i spun eu:

– Cum, fină Ioană, nu ţi-a povestit cum i-a luat banii din chimir perceptorului? Patru poli de aur… Din vânzarea boilor, când a venit la ei acasă…

Sărmana fina Ioana numai nu și-a făcut cruce:

– Nu, naşule! A făcut el aşa ceva?

Și-i povestesc finei Ioana ce auzisem la secerat.

– Aoleu, naşule!... (Apoi, după câteva clipe în care tot a legat cruci, mormăind ceva-n sinea ei): Să ştii, naşule, că d-aia a tras el atâta, săracul. Bănuiam eu că are ceva pe suflet, gândeam că a făcut focul cu vreun jug rupt de la boi și l-a ajuns blestemul jugului, da... Chiar i-am pus un jug la căpătâi, să doarmă cu capul pe el, să nu mai geamă ca boii la deal, când urcă cu căruța plină... Că din bătrâni o știu, și așa mi-a spus și mie mama, că să nu pun niciodată jugul pe foc, chiar dacă s-a rupt, că-i păcat. Pe patul de moarte ajungi să gemi și să sufli din greu, ca boii în jug, la deal. Dar am văzut eu naşule că degeaba, tot mai rău gemea. Deci acum înțeleg eu, da, că nu a fost din cauza asta, nici nu avea cum... A fost blestemat!... Și, vezi ce înseamnă? Tocmai la bătrâneţe l-a ajuns blestemul!

– Da, fină, am întărit eu, blestemul perceptorului. Și chiar al mamei lui, că pe ea, sărmana, a căzut bănuiala…

Fina Ioana însă, a dat din cap a negație, a mai făcut o pauză de gândire, și cine știe unde-i zburase gândul, după care mi-a zis întrucâtva cutremurată, cu privirea pierdută-n zare, undeva către cimitir, de unde bietul nea Ion, socru-său, nu avea cum să ne mai audă, oricum. Și zicerea ei a sunat ca un verdict, unul la care nu mă gândisem.

– Nu naşule, m-a lămurit fina Ioana cutremurată, blestemul aurului!... Cu aşa ceva nu te joci, naşule... Rău a făcut! Auzi, să-i fure el banii bietului om! O groază de bani!... Și să jure că nu i-a luat. Păcat, naşule! Mare păcat.

Notebook sketches page 44, de Mihai Mădălin Moca.

Peste câţiva ani de la această discuţie, trecea la cele veşnice şi fina Ioana. A lăsat în urmă trei băieţi înalți ca brazii, sămânţă din sămânţa lui nea Ion Dobrescu, să ducă mai departe, în veşnicie, urmele unui teribil blestem.

MAMA

de **Ion Mazere**

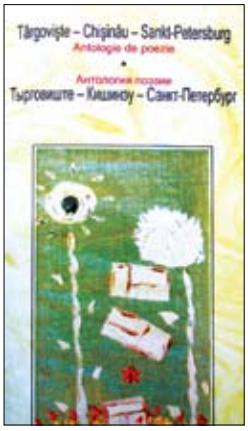
În fântâna veche, chipul alb al mamei,
asfinţit, oglinda apei proiectează;
ea, cu găleata plină,
îl brodează,
pe cumpănă înşiruindu-şi anii.
Din prispă,
privesc făptura ta prea tristă,
biată mamă –
copac desfrunzit în zare,
sprijinită-n sapă, pe ogorul tare –,
la cer priveşti din ce în ce mai rar…

Mai speri să macini mult năpasta
din lanul tău tot mai trecut,
şi să frământi pentru Înviere pasca
acolo, în ungherul mut,
când sânziene veştejesc pe fruntea ta
ca iasca.
Destinul tău de-i bun ori rău
nu-l judec eu,
dar ştiu că-nduri
amar pe coada sapei, să ne creşti,
să saturi gura lumii de poveşti…

Semnal

Forța unei „confrerii”

„Geniile stau în fotoliile lor, imbecilii caută aceleași stupide confrerii”… Este replica, sau mai degrabă afirmația unuia dintre reușitele personaje – puține la număr, ce-i drept – din romanul *Iluzia* al deja uitatului scriitor militar **Ion Lotreanu** (Editura Cartea românească, București, 1981), în speță profesorul Jack Aroneanu, care o aruncă pe undeva pe la pagina 161. Deși o subliniasem, cu gândul să o comentez cândva, o și uitasem când a apărut cartea de „convorbiri și confesiuni” intitulată chiar *Confreria*, a profesorului **Mihai Stan** (Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2009, 386), prezentată în nr. 2/iulie 2009 al *ProARME*-lor, și pe care aveam să o văd ca punct de plecare în conturarea altor trei cărți lansate concomitent, la *Gaudeamusul* de anul trecut și apărute, deci, din aceeași cauză, practic, adică tocmai datorită existența unei așa-zise confrerii, în speță Societatea Scriitorilor Târgovișteni, care ființează, iată, de peste opt ani. Care confrerie, dacă nu ar fi existat, aproape că nimic dintre sutele de cărți apărute în cei opt ani nu ar fi existat, sau, dacă ar fi existat, ar fi net inferioare, din punct de vedere calitativ, comparativ cu ceea ce sunt astăzi. Între altele, mă refer la volumele *Revizuiri și consemnări* de **Tudor Cristea**, *Cărți & autori de azi*, de **Margareta Bineață** și, nu în ultimul rând, la *Scriitori târgovișteni*, de **Niculae Ionel**, toate trei apărute la Editura Bibliotheca în condiții grafice deosebite. Ca în primăvara aceasta să iasă de sub tipar o nouă probă cu adevărat excepțională prin aria de cuprindere, inclusiv

din punct de vedere geografic, anume antologia de poezie *Târgoviște–Chișinău–Sankt-Petersburg*, ediție bilingvă (româno-rusă), de **Mihai Stan** și **Iulian Filip**, traducerea fiind asigurată la superlativ de **Miroslava Metleaeva**, unde sunt incluși nu mai puțin de 60 de poeți de sub Turnul Chindiei, din Chișinău și, desigur, din orașul ce poartă gloriosul nume al lui **Petru cel Mare**. O carte plină de grație, consistentă și, îmi place să cred, cu un destin frumos, având în vedere că menirea ei este una pe cât de nobilă pe atât de delicată, aceea de a nivela drumul păcii între două lumi atât de asemănătoare ca spiritualitate și totuși atât de diferite în esența lor etnică. Fie și pentru acest singur aspect, confreria de la Târgoviște merită să existe. **(D. Gîju)**

Hărnicie...

O fantezie

de **Sabin Popescu**

Mai întîi cu mătura. Prin zona cuierului. Mă întind şi spre bucătărie. Poate atunci cînd am căutat paharele. Iau şi făraşul. Hm, se adună ceva! Nu prea-şi face treaba coana Frosa, măturătoarea-călcătoreasă care-şi mai încurcă mîinile şi-şi odihneşte picioarele odată pe săptămînă pe aici! Dracu' s-o ia!, mi-am adus aminte şi cum mi-a spart geamul de la nudul în peniţă luat de la antichităţi, din curte de la Suţu. Poate că mi-ar fi mai de ajutor aspiratorul. Sper să fie în debara. Îl găsesc în balcon. O cameră, dormitorul, juma de hol şi cam tot atîta din sufragerie-s gata cît ai clipi. Cu intensitatea motorului la maximum. Zgomot, putere, aer şi absorbţie. Ferestrele deschise. Bat cu încredere şi speranţă perna. Scutur şi pătura. Să nu rămînă vreun fir de păr. Cu exces de zel. Merită! Ce-or zice vecinii care mă văd? Ei de regulă-s băieţi deştepţi, pot zîmbi-n gînd cu o apreciere sinceră. Poate şi cu invidie. Hai să scot şi cearceaful de pe pat. Pun totuşi un ac de siguranţă la un capăt. Să ştiu mai apoi să-l aşez în aceeaşi poziţie. Prevenind urîte surprize. Dacă cineva ar vedea schimbarea, şi s-ar întreba apoi, „Dar de ce?”. La baie, spăl cu duşul cada, verific gresia mai iau două fire de păr negru şi lung cu o bucată de hîrtie igienică, veah!, şi caut să surprind orice obiect străin s-ar afla uitat. Ori lăsat cu bună vrere. Asta ar mai lipsi, Doamne, feri! Rămăşiţele ultimului sandvici cu somon afumat şi ceva mai multă brînză cu mucegai dispar cît ai clipi în mestecătoarea-mi. Spăl farfuria, paharele şi le pun la scurs. Ultimul sfert de vin îl dau pe gît cu sticla. Apoi ea, lîngă uşa de la intrare. Destinaţia rapidă: spre ghena. Pun fotografia de la nuntă pe măsuţa din sufragerie, unde îi e dintotdeauna locul. L-a părăsit vremelnic doar pentru vreo două ore. Pe aceeaşi linie, scot din obscuritatea sertarului noptierei cremele de noapte şi cele de mîini şi le repun în drepturi, deasupra. Adaug a doua pernă, exilată pe un fotoliu. Împreună cu pijamaua pe care o ascundea. Cu un ochi de vultur în reperarea prăzii de la cinci sute de metri înălţime scrutez parchetul. Hm, încă un fir de păr! Porcărie şi aspiratorul acesta! Sau o fi căzut din pat, cînd l-am aşezat? Scutur din nou pernele şi pătura. Parcă nu simt nici un miros străin. Preventiv, mă parfumez şi mă întind puţin în pat. Paza bună... A doua poză de la nuntă şi verigheta personală nepurtată se întorc şi ele prin preajma patului. Paharele, încă neuscate revin şi ele imaculate, dar spăsite, la locul lor. O ultimă privire cu toate simţurile atente: nici un obiect străin, cele ale locului unde trebuie, fire de păr, parfumuri străine... Sticla goală, catsuitul negru, cu decupaj şi opac, îmbrăcat doar o singură dată, cu al său ambalaj plus cele alimentare, ies cu mine pe uşă pentru a coborî spre tomberon..

Hm, ce înseamnă să fii un bărbat gospodar! Şi doar am zis să nu mai aduc femei acasă!..., nu cred că merită efortul. Chiar dacă pentru două ore uitînd de asta-s convins de contrariu! Deh, natura umană! Sau piramida lui Maslow cu ale ei nevoi fundamentale la bază. În fond, nici universul nu-i făcut dintr-o singură stea. Iar în orice comparaţie-i nevoie de cel puţin doi termeni...

Semnal

În atenția detractorilor de profesie

Marian Petcu (coordonator), ***Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică***, Editura Polirom, Iaşi, 2012, format A4, 1414 p., 115 lei. O lucrare de care România jurnalistică avea mare nevoie, aşa cum are nevoie şi de o Catedrală a Neamului, de o Bibliotecă Naţională modernă (în sfârşit, aici, după lupte… seculare, a dat Dumnezeu!) şi de multe alte instituţii fundamentale. În mare, cunosc travaliul în urma căruia a ieşit de sub tipar acest frumos „monstru", regret că datorită problemelor întâmpinate atunci, în perioada când se lucra din plin la proiect, nu i-am putut da întreg concursul profesorului Petcu. Adică, vreau să mă explic, exclus fiind din presa departamentală, am rupt orice contact şi cu cine trebuia şi, din păcate, inclusiv cu cine nu trebuia, fapt pentru care nu am putut nici să corectez şi cu atât mai mult să completez una-alta. Ceea ce nu e o scuză, evident, mi-am imaginat însă atunci, într-un moment de falsă relaxare, că o astfel de operă, aidoma unei mari bătălii, nu stă într-un singur şi umil soldat. Aproape că şi uitasem de această poveste când am auzit (tardiv, dar am auzit, totuşi) că deja e gata şi că se lansează. Abia zilele trecute însă am procurat lucrarea şi, deci, răsfoit-o… Acum, ce să zic, observaţii ar fi, inclusiv critici, însă ceea ce contează este rezultatul palpabil, faptul că profesorul Petcu a găsit puterea şi curajul să demareze un astfel de război pe care ţări civilizate precum Franţa, de pildă, îl materializaseră încă de la jumătatea secolului al XIX-lea (am în vedere *Bibliografia istorică și critică a presei franceze* a lui E. Hatin, de la 1866), noi reușind să-i imităm abia la 1913, prin Nerva Hodoș, dar de atunci și până azi, fix 100 de ani, cu una-două excepții, mai nimic important nu s-a adăugat. De acum încolo, însă, în ciuda micilor imperfecţiuni şi scăpări, această carte apărută, iată, sub coordonarea profesorului Marian Petcu, va avea, indiscutabil, rolul de real fundament în edificarea complexei şi fascinantei istorii a jurnalismului românesc din toate timpurile și de pretutindeni, pe domenii sau *grosso modo*, aceasta aproape că nici nu mai contează, important e că s-a ivit reperul logic și atât de necesar, ca să nu spun așteptat, în abordarea oricărei bătălii pe acest teritoriu, ceea ce înseamnă enorm, zecile de generaţii de studenţi şi cercetători în jurnalism dispunând de azi înainte de suficient material pentru măcinat la moara formării și perfecționării lor, chef să aibă şi dorinţă de afirmare. Desigur, nu este locul şi nici eu nu sunt în măsură să fac o analiză detaliată a acestei enciclopedii, a cărei apariţie, simt nevoia să subliniez, o salut din toată inima şi mă bucur că există, vreau doar să observ că, exact ca la români, nici n-a ieşit bine din ou o astfel de comoară şi hăitaşi parcă năimiţi cu ziua, unii dintre ei cu pretenţii de zei în domeniu, şcoliţi peste mări şi ţări, evident (altfel poate că n-ar fi sărit la beregată cu atâta aplomb, dezinvoltură și agresivitate, mai ales), au şi început o vânătoare turbată, cu săgeţi otrăvite şi schelălăit macabru, de hienă zănatică, aruncând cu pietre – dar ce zic pietre, ditamai bolovanii de stâncă! – în cireşul plin de rod răsărit brusc, spre stupefacţia multora, în marginea drumului. Un astfel de mercenar, regret să constat că nu pot inventa un termen mai acătării, este profesorul Aurel Sasu, nume pe care-l credeam respectabil, poate că şi este, deşi am mari dubii de acum încolo, care în ditamai comentariul critic găzduit unde altundeva decât în… *România literară* (nr. 11/2013), abia mai pridideşte să-şi verse fierea, scuzată să-mi fie impresia, însă nu găseşte nici măcar o minimă apreciere pentru efortul, în fond, al zecilor de entuziaști care benevol, efectiv, pe timpul și pe banii lor, au trudit, după forța și priceperea lor, se înțelege, la recuperarea și punerea în operă a nu mai puțin de două secole de jurnalism românesc, amănunt care mă scuteşte pe mine acum de orice apăsare în privinţa tentativei de căutare a unei explicaţii la adresa atitudinii intransigent-unilaterale a „criticului" în cauză, fiindu-mi cât se poate de clar că omul ori este orbit de ură ori, cel mai probabil, are ceva personal dacă nu cu autorul, atunci, cu vreunul dintre contributori; asta în cazul în care nu şi-a pierdut uzul raţiunii, ceea ce e perfect scuzabil în acest caz, n-ar fi primul creator (cercetător ş.a.m.d.) căruia i s-ar urca la cap, fiind în stare să-l critice şi pe Dumnezeu că de ce a făcut lumea rotundă, când o putea face în colţuri... Ca atare, fiind pe deplin edificat că distinsul profesor de la Cluj n-a înţeles mişcarea tactică şi cu atât mai mult menirea unei asemenea lucrări, evident că nici n-are rost să insist, mulţumindumă să-i constat reaua-credinţă şi atât, restul nu mai contează. Oricum, o carte colectivă, aceasta semnalată aici sau oricare alta, cu excepția *Bibliei* poate, atâta vreme cât va exista jurnalism pe pământul românesc, nu va rămâne definitivă, şi nici perfectă nu va ajunge să fie vreodată. Ceea ce este important însă rămâne doar faptul cert că ea există şi că de acum încolo va putea fi up-gradată mereu, întru eternitatea neamului românesc. Spre disperarea tuturor perfecționiștilor lumii de aici și de aiurea. (**B. Didescu**)

In memoriam

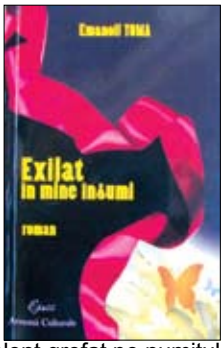

Ne-a părăsit fulgerător, pe 23 octombrie 2012 (trista veste am aflat-o din revista *Gândul Anonimului* nr. 47–48/15 decembrie 2012), încă un grănicer: colonelul **Ciobanu Florea-Puiu**. Născut la 13 ianuarie 1933 în orașul Bechet, județul Dolj, la bază fiind ofițer de artilerie (Sibiu, 1953), cu studii superioare politice la Academia Militară (1060), apoi în istorie (1968), bechețeanul Ciobanu a trecut în rezervă în 1985, de la Aeroportul Internațional Otopeni, de pe funcția de șef de birou în punctul de trecere a frontierei de aici, rămânând să locuiască în continuare în București, undeva în zona Gorjului. Cândva fost colaborator în presa militară, după ieșirea la pensie, a găsit răgazul să-și scrie și publice volumul memorialistic *Bechetul copilăriei mele* (2003), grație căruia aveam să-l și cunosc într-un final. Tată a trei băieți (între care unul Erou al Revoluției), rămas văduv în ultimii ani, Puiu Ciobanu a fost toată viața un sufletist și un mare om. Parcă mai ieri îl intervievam pentru cartea *Semn de armă – harta României*, apărută în 2006, și unde își va depăna amintirile pe aproape 20 de pagini… Ca astăzi, iată, el însuși să devină amintire. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

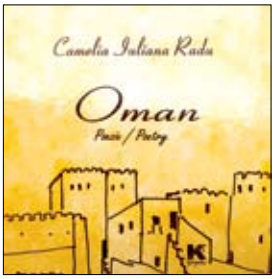
Pe 28.02. 2001, după un interviu-fluviu publicat în revista *Viața armatei*, celebra de acum **Drăgescu Marie-Ana-Aurelia**, pe atunci încă cu gradul de subofițer în rezervă al aviației române, îmi oferea cu autograf fotografia reprodusă alăturat (realizată la „Color Studio", în București, în vara lui 1941), cea cu care, practic, a intrat pentru totdeauna în istoria aripilor românești. Componentă de bază a legendarei *Escadrile albe*, cea mai longevivă dintre toate „amazoanele văzduhului" care au executat misiuni sub însemnul Crucii Roșii purtat pe planurile acelor aparate de zbor de acum șapte decenii, în cel mai crâncen dintre războaiele istoriei lumii, Mariana Drăgescu – numele sub care a fost cunoscută, avansată onorific, între timp, la gradul de comandor – a plecat pentru totdeauna dintre noi pe 24 martie 2013, în vârstă de aproape 101 ani (se născuse pe 7 septembrie 1912, la Craiova). Dumnezeu s-o aibă în paza Lui. (**D.G.**)

Din cărțile primite la redacție

Emanoil Toma, *Exilat în mine însumi* Editura Armonii culturale, Adjud, 2012, roman autobiografic, 212 pag. Limbajul cald, tema aleasă, stilul direct, chiar uşor persuasiv, crâmpeiele de viaţă presărate peste tot, în fine, multe am apreciat în *Exilatul*…, deși aproape că, inevitabil, scris fiind cam din grabă, s-au strecurat ici-colo și unele regretabile „dude”, cum li se mai spune micilor derapaje logice, uneori și istorice, pleonasmelor neforțate etc. În primul rând însă, luând partea plină a paharului, îmi e clară drama prin care autorul-personaj – excelent grefat pe numitul Damian – trece concomitent cu escaladarea ultimelor decade din Everestul vieţii, când deja se întrevede vârful şi şerpaşii, ca să mă exprim astfel, îl părăsesc unul câte unul pe măsură ce îşi îndeplinesc misiunea. Practic, odată cu scurgerea ireversibilă a timpului, aidoma ca și pe teren, și în filele cărții „eroul” se simte tot mai singur şi este tot mai tentat să privească în urmă, din postura unui **Edmund Hillary**, evident, dar şi a personajului propriu-zis, a dascălului, totodată și a bunicului care se întâmplă să fie, a soțului, pe undeva chiar și a jurnalistului care știm că este ş.a.m.d. Un jurnalist pe care îl obsedează viaţa în toată complexitatea ei şi, tocmai fiindcă obsesia este una sinceră și profundă, nici nu mă miră că la nivel emotiv cel puțin aceasta transpare perfect credibil în cartea de faţă, într-un stil direct, cum ziceam, mai degrabă sobru decât colorat, în ciuda unor scăpări minore pe alocuri, simplu dar nu simplist, chiar delicat ca structură compoziţională. Şi mă gândesc nu la reverberaţiile cât la traumele copilăriei grefate episodic precum nişte „bijuterii” incomode însă indispensabile în economia textului – „internarea” copiilor în „coteţul” porcilor (sic!) drept pedeapsă, de unde şi mişcătoarea metaforă cu râtul şi copilăria… –, apoi, e de apreciat creionarea câtorva portrete foarte sugestive, unele pe care le cunoaştem şi noi, cititorii de pretutindeni (Pretendentul de pildă, Răducu, cel „crescut în cultul delaţiunii”, poate ar fi meritat descris şi Corifeul), altele necunoscute direct ci din literatură în genere, deci cu atât mai valoroase (şi nu mai exemplific). Una peste alta, avem de-a face cu o carte ruptă din viaţa acestui popor obidit şi prost, inspirată din lumea intelectualilor, dar şi a sondorilor și, pe undeva, deși nici pe departe ca în *Groapa* lui **Eugen Barbu**, chiar și a periferiei, una cât se poate de contemporană însă, cu profitori, călăi şi victime, cu trepăduşi, căţeluşi, javre şi inocenţi, deci cu atât mai captivantă pentru potenţialul cititor.

Camelia Iuliana Radu, *Oman*, poezie/poetry, traducere în limba engleză de Sebastian Radu, Editura Karta-Graphic, Ploiești, 2012, 98 pag. O carte prin ea însăși de o eleganță desăvârșită, un cadou rar și cu atât mai mult de apreciat într-o lume contemporană tot mai agresată din punct de vedere estetic, superficială și cu apetență pentru kitsch, înecată în derizoriu, în confuzie dirijată și-n sărăcie de toate felurile, materială și deopotrivă spirituală. Am primit, la început de an 2013, mai multe cărți de la scriitoarea, jurnalista, eseista și graficiana Camelia Radu, între care și una de proză scurtă (*Pe muchia prezentului*, Editura Etiquette, București, 2009, 104 pag., povestiri ușoare, din epoca de platou a comunismului, bine aduse din condei), toate având ca punct de plecare izvorul pur, de talent înnăscut și convingătoare imaginație care este autoarea lor, de o remarcabilă prospețime și sensibilitate revărsată uneori și mai capricios, de regulă însă cu onduleuri ample și line către Marea Afirmării…, dar cum spațiul nu ne permite, am preferat să insistăm asupra celei de-a noua și, deocamdată, cea mai recentă dintre acestea. Și care, nu neapărat întâmplător, se dezvăluie aidoma unei fascinante bijuterii lirice, așa cum spuneam, inspirată de mirifica lume din *O mie și una de nopți*, de nisipul fin și amăgitor al depărtărilor, de cerul înstelat și de necuprins și de tot ceea ce ține de acel Orient la fel de periculos și totuși încărcat de vrajă, de poezie și de mister – ieri ca și azi. *Pe terasa albă/ cerul cerne/ cercei de safir.// Din cuiburile minaretelor/ vibrații adânci/ îmbălsămează zarea.// Nimb alb/ orașul călătorește/ prin deșert –/ corabie/ de rugăciuni*. (Terasă în Azabya, p. 18) Îngemănând două spații fundamental opuse prin destin și religie, altminteri complementare prin rostul lor ca entități ale acestei lumi, *Oman*-ul Cameliei Radu recreează un univers pe cât de palpabil, pe atât de inestimabil prin mesajul său peren, care, în cel mai comun și grațios limbaj pozibil, cel al poeziei de dragoste, fără subînțelesuri oculte și gratuite, dimpotrivă, tandru și pur, cristalin și limpede, trimite către iubire și lumină, către ideea de dragoste și speranță, către înțelegere și pace, căldură și, pe undeva, vis aparent împlinit…

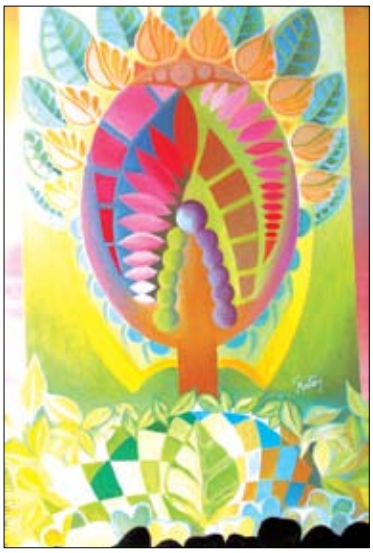

Constantin P. Popescu, *Marmură albă*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012, 176 p. Întâmplarea a făcut să-l fi cunoscut și apreciat din prima, ca pictor, pe C. P. Popescu. Nu m-a dus gândul că ar cocheta și cu literatura, și încă de o manieră atât de valabilă, cum am ajuns să fiu convins azi. Avea și are în continuare, ca artist plastic, o paletă cromatică a lui, axată pe binomul roșu-albastru, să zic așa, o pensulație bogată și totuși fină, complicată și nu prea, extrem de agreabilă însă și sugestivă, optimistă și eliberatoare, deși roșul acela de care ziceam poate deveni uneori destul de enervant pentru cei care în loc să-și imagineze un lac din petale de trandafir sunt tentați să vadă un cheag de sânge sau cam așa ceva. Așa că era deja identificat și clasat când a apărut cu prima sa carte, una la fel de fină și elegantă ca și pânzele sale, de mică întindere, cu trimitere încă din titlu la o materie primă foarte căutată și respectată de artiștii plastici, dar nu de pictori cât de sculptori: marmura… Poate că datorită timidității, poate că datorită altor cauze pe care n-are rost să le identific acum, Popescu s-a insinuat târziu în literatură (nu și în lumea literară a Cetății), târziu, dar destul de ferm și dintr-o dată, cu două… marmure una după alta, dar la care se vede că trudise mai demult (știu din auzite că în „forțarea” debutului său literar un mare merit îi revine și editorului Mihai Stan, altminteri cine știe când ar fi îndrăznit!), și din care se vede că are școala virtuozilor, a unui maestru de ceremonii… literare pe spații mici. Și, pe scurt, poveștile sale, nu toate, dar aproape, au consistența esențelor clasice, degajă finețea unei broșe lucrate în filigran și, în același timp, fiabilitatea demnă de respect a unui produs de mare firmă.

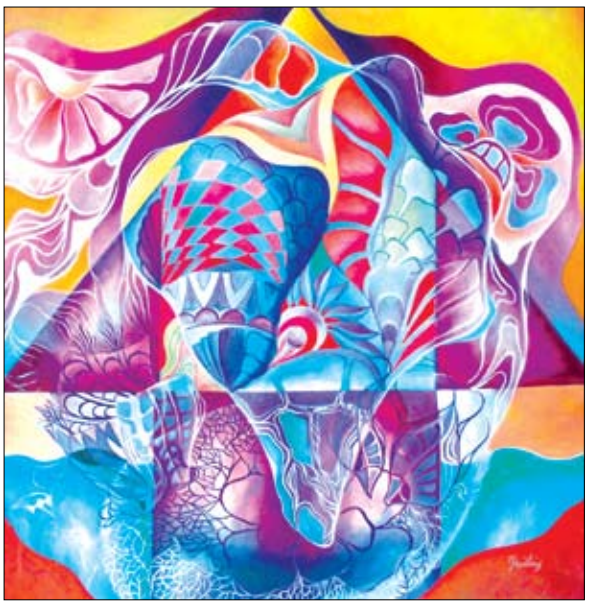

Florian Saioc, *Panorame. Căruța cu proști*, Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2012, 192 p. Cartea semnalată aici ne-a parvenit împreună cu altele două, una mai incitantă decât alta (este vorba despre *Iluminările* și, respectiv, *Incantații lirice/ludice*, apărute tot în 2012 la aceeași editură), „căruța” însă fiind de departe dacă nu mai consistentă, în mod cert mai grea, mai valabilă, un exercițiu de imaginație profund și cu multiple conotații în diverse planuri, politice și filozofice în primul rând. Este, în fapt, un fel de „gâlceava înțeleptului cu lumea”, o lume actuală, exaltată și totuși intrată efectiv pe panta decadenței: *…ție-ți curg mucii și balele/ doar când vezi la televizor mahalalele/ ție ți se pare de bun gust și perenă/ doar așa-zisa lume mondenă* (panorama viciului, pag. 53). Educativă, morală – cu miez, un regal de decantări spirituale cu nerv (deși mai puțin incisive comparativ cu ce citeam altădată), scrise însă nu cu regret și obidă cât cu dragoste de semeni, de lume, de România. Pe scurt, versurile lui Florian Saioc din această carte, nu spun că nu și din celelalte, impun un poet dezinvolt, cu o indiscutabilă forță evocatoare și în același timp sensibil până la disperare, mini-testamentul reluat și pe coperta patru fiind doar una dintre probe în acest sens: *nu-ți fac nici jurăminte și nici promisiuni/ tu țara mea albastră ce treci prin vremi albastre/ eu inima-ți ascult și ție doar mă-nchin/ altarul vieții noastre al frumuseții noastre// […] iar vântul care bate și culcă și usucă/ în drumurile lui pădurile virgine/ țărâna să mi-o prindă în aripi să mi-o ducă/ acolo unde nimeni nu va mai ști de mine.* Ce poți să mai comentezi după astfel de versuri? (**Bogdan Didescu**)

Ateliere și pictori. Tudor Meiloiu

Un campion al imaginației pe spații relativ reduse, totodată un jongleur cu lumini și umbre perfect echilibrate din punct de vedere cromatic și îndeosebi geometric, pe teme date, mai exact spus autoimpuse, limitate numeric însă extrem de generoase din perspectivă creativă… Acesta a fost prima impresie după ce, în sfârșit, într-o frumoasă sâmbătă de pe la jumătatea lui martie curent, am reușit să onorez o invitație mai veche, pășind cu nedisimulată curiozitate în „sanctuarul" pictorului **Tudor Meiloiu** (*foto*) de pe strada Doamnei nr. 5, în buricul Bucureștilor, împlinindu-mi eu cu această ocazie și un plan mai vechi, acela de a-i cunoaște și a scrie despre amicii artiști nu doar din ceea ce lasă să se întrevadă opera lor gata finisată, în speță pânza, tabloul expus pe simeze… Dar, de fapt, cine este cu adevărat artistul prezentat aici? Venit pe lume în anul 1943, pe 10 martie, în plin război mondial, într-un cartier bucureștean, botezat de un anume Gh. Lichiardopol, afacerist mare, furnizor de băuturi al Curții Regale, nașa fiind franțuzoaică (Valentine Cunie), viitorul pictor va deprinde această efectiv fascinantă artă de la un pictor de biserici ungur aciuat în familie și căruia i se spunea Ianoș-baci (îl chema, de fapt, și Groza), originar din Oradea. De la el a învățat să prepare culorile, și tot el i-a arătat cum să zmulgă părul de la porc pentru confecționarea unui penel… Restul însă, apreciem, a venit de la Dumnezeu, astfel că deși visa să se facă aviator, ajunge electrician și, după ce o vreme a fost angajat ca gunoier la ISEB, în 1972 absolvea Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu" ca azi, la câte un chef, să i se cânte cum că „Nu e floare ca trifoiu'/ Nici pictor ca Meiloiu…", lucrările sale intrând în colecții particulare din Romania până în Noua Zeelandă. Prin 1979 era director al Școlii populare de artă din Slobozia, ulterior va reveni în București, localitățile însă în care a expus sunt nenumărate (în ziua discuției noastre tocmai se pregătea pentru o escapadă la Giurgiu). Atelierul actual l-a luat în primire de la unul dintre profesorii săi, Marian Predescu, argeșean, maeștri însă i-au fost mai mulți între care îi place să-i amintească, recunoscător, pe Sălișteanu și pe Brădean, dar el lucrează într-o manieră aparte, pe teme standard (florale îndeosebi, alături de care păsările, Pomul vieții și compozițiile cu mesaj, geometrice, ocupă un loc aparte). De fapt, de numele Meiloiu este legată o întreagă familie de pictori, atât Alexandra (soția artistului) cât și Consuela (fiică) activând în același domeniu, fiecare însă cu stilul și, deci, cu destinul său. Evident, ar fi multe de comentat, deocamdată însă acesta este, pe scurt, omul nostru. Din ale cărui pânze răzbat o forță de expresie debordantă și o infinită sete de libertate, susținute de o lumină celestă și o salbă cromatică fără frontiere, amintind de performanțe pe care numai natura însăși le poate atinge (gândul îmi zboară, de pildă, la superba coadă a păunului), dar și de universalitatea artei, în genere, a picturii în special, Meiloiu ilustrând perfect ideea unui talentat artizan occidental stăpân pe deplin pe secretele unui bijutier oriental.

D. Gîju

Grafica: *Octavian Covaci*